UZUN YÜRÜYÜŞ

AYLIK
SİYASİ
DERGİ
SAYI: 5
100.000 TL
TEMMUZ-AĞUSTOS 96

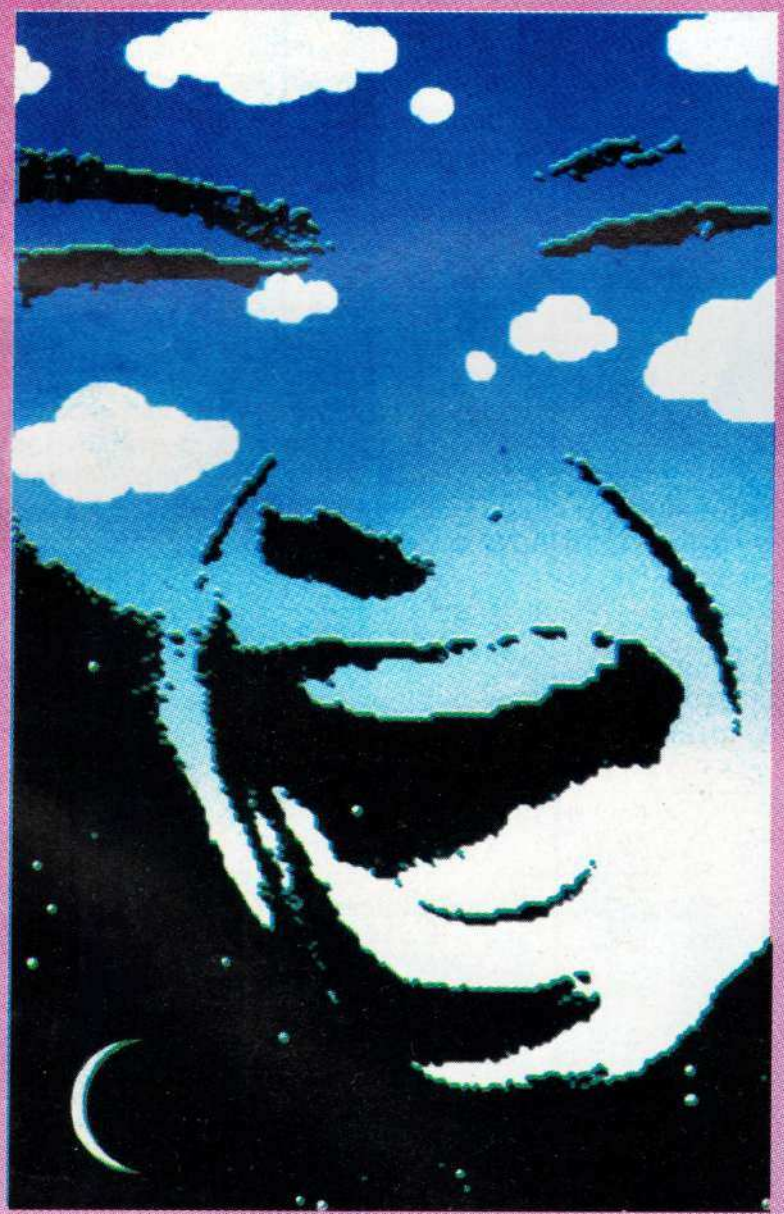

- Haklar ve özgürlükler mücadelesi için birleşelim
- Günümüz Alevi'sinin temel sorunu
- Resmi ideolojilerin sonu
- "Pazartesi" ile röportaj
- "Yeni Dünya Düzeni", Neoliberalizm ve özgürlük

HAYATIN HER ALANINDA ÖZGÜRLÜKLERİ KAZANMAYA

GürayYALINCAK, (Bursa Özel TipCezaevi)

Merhaba

Beşinci sayımızla karşınızdayız. Temmuz-Ağustos sayısı olarak yayınladığımız 5. sayımızdan sonra, artık her ayın 1'inde hazır olacak biçimde çalışmalarımızı şekillendiriyoruz. Yani 6. sayımız, ayın 1'inde Eylül sayısı olarak çıkacak. Bu düzenlemeyi çalışmalarımızı genel olarak toparladığımız, yetkinleşme yolunda çeki-düzen verdiğimiz bir adım olarak ele alıyoruz. Bu noktadaki ayrıntılı açıklamalarımıza arka iç kapakta yayınladığımız duyuruda yer verdik, duyarlılık ve sorumluluk göstereceğinize inanıyoruz.

Kapağımızda, egemen sınıfların hak ve özgürlüklere saldırılarının yoğunlaştığı bir dönemde hak ve özgürlükleri korumanın ve geliştirilmesinin önemini öne çıkarmaya çalıştık. Bunun yanında hak ve özgürlükleri bilince çıkarma noktasında yolun neresindeyiz diye kendimize bir soru sormayı da ağırlıkla işledik.

Kapak konusunu işleyen giriş yazımızdan sonra, demokratik hak ve özgürlüklere saldırıların yoğunlaştığı bir dönemin gelişmelerini konu alan ve demokrasi mücadelesinin geliştirilmesi için ilerici-demokratik kuruluşların biraraya gelmesi gerekliliğine işaret eden yazılara yer verdik.

Her sayımızdan sonra dergimize olan ilgi ve yazı akışında gözle görülür bir artış oluyor. Bu sayımız da yazı akışında bizi sevindiren bir zenginlik ve canlılık sözkonusuydu. Bu canlılık ve zenginliği sayfalarımızda rahatlıkla görebileceğinize inanıyoruz. Dergimize ürünlerini gönderen tüm dostlara teşekkür ediyor çalışmalarının devamını diliyoruz.

Daha nitelikli ve renkli bir 6. sayıda buluşmak umuduyla...

TOHUM

BASIM YAYIN, GÖSTERİ VE ORGANİZASYON LTD. ŞTİ. ADINA

Sahibi ve Yazışleri Müdürü
Filiz TEPELİ

Adres: İstiklal cad. Turnacıbaşı sok. Çeşme han No:21 / 3
Beyoğlu / İSTANBUL
TEL: 245 54 24 FAX: 245 43 70
Dizgi : Tohum Basım Yayın
Baskı: Ceylan Matbaa

ABONE KOŞULLARI:

Bir yıllık	Altı aylık
Yurtiçi: 1.200.000 TL	Yurtiçi: 600.000 TL
Yurdışı: 60 DM	Yurtdışı: 30 DM

Banka Hesabı: Güvenç ŞAR T. İş Bankası
TL Hesabı/ Galatasaray Şubesi: 722133
Pound Hesabı/ Parmakkapı şub. : 71160
Mark Hesabı/ Parmakkapı şub. : 73887

UZUN YÜRÜYÜŞ

TEMMUZ-AĞUSTOS 1996 SAYI: 5
(Ayda bir çıkar)

İÇİNDEKİLER

Hayatın her alanında özgürlükleri kazanmaya 2

Sistemin yeni görüntüsü; Refah-Yol
ŞENOL KAYA 4

Haklar ve özgürlükler mücadelesi için birleşelim
KEMAL KARABULUT 7

Cezaevlerinde direniş sürüyor
AHMET ÖZEL 10

Günümüz Alevi'sinin temel sorunu
MUZAFFER ORUÇOĞLU 12

Uludağ Üniversitesi'nde öğrenci hareketi
ÇETİN KÖZCÜ 14

Parti, işleyişi ve yabancılaşma üzerine
EMRE DOĞAN 17

Tanrı seni eleştiriden, sen kendini özeleştiriden...
ATA YADİGAR 23

Nerede yanlış yaptık/yapıyoruz
HASAN CEM 25

Yinelememek için
HALİL GÜREL 29

"YDD", neo liberalizm ve özgürlük
TEMEL DEMİRER 32

Savaştıran da barıştıran da emperyalizm
MEHMET YEŞİLTEPE 34

Resmi ideolojilerin sonu
AYTEKİN YILMAZ 36

Arslan ne diyor
CENGİZ GÜNDOĞDU 42

Kadın olduğunuz için bu gazeteyi okuyabilirsiniz
RÖPORTAJ 46

Bütün programlar insansızdır.....
KEMAL DEMİR 49

Ateşin üzerine yürüsün emek
OZAN VELİ 56

Eğitimdeki eksiklerimize kısa bir vurgu
NUR BAHAR 58

Karikatür
BAKİ MURAT 64

HER UZUN YÜRÜYÜŞ'ÇÜNÜN BİR AYDINLANMACI YANI OLMALIDIR

Hayatın her alanında özgürlükleri kazanmaya

Belki bir kitapçının standından, belki bir dağıtımcımızın elinden belki de büromuzdan gelip aldınız dergimizi, ya da postayla ulaştınız. Kiminiz basit bir merak, kiminiz bir zorunluluk gibi, kiminizde iştahla sarılıyorsunuz dergiye. Uzun Yürüyüş'ün çözümler önermesini, önerdiği kimi çözümlerin bir an önce pratikte vücut bulmasını, sorunları çözmesini, önderlik etmesini bekliyorsunuz belki de. Çoğunuz da haplar arıyorsunuzdur kimbilir? "Daha çok sorgulama, daha cesaretli eleştiri-özeleştiri" diyenleriniz çoksa adım atıyoruz demektir.

Düşüncenin bağımsızlığı, özgür kişilik, devrimci aydınlanma gibi sözler ediyoruz ama siz bildik alışkanlıklarınızı ve hayatınızı pek değiştirmek niyetinde değilsinizdir belki de. Edilgenliği aşmayı, üreticiliği ve planlı çalışmayı kendinizin dışında görüyor, daha çokta kurtarıcılar bekliyor olabilirsiniz. Kiminiz birlikte üretme fikrini güçsüzlük, kiminizde baştansavmacılık olarak görebilirsiniz. Alışkanlıklarınızın, tembelliklerinizin dayatmasıyla, "Yahu siz yapın biz destekleyelim" de diyebilirsiniz. Böyle olmayacak...

Tabii ki böyle olmamalı. Aydınlanma ve devrimci dönüşümün yaratıcısı olacak bilinçler birikim ve deneyimle yoğrularak biçimlenecekler. Herşeyden önce kendisi olmayı öğrenmiş, duygu ve düşüncelerini dürüstçe ve açıkça ifade etme özgüvenine sahip, sorgulamaktan ve özeleştiriden çekinmeyen, cesurca yaşamın üzerine yürüyen ve yaşamını bilinciyle yoğurarak yönlendiren insandır istediğimiz. Böyle insanların kurduğu özgür kollektiflerdir arzuladığımız dünya. Bilimle sınanmış, bilgiyle yoğrulmuş ve dönüştürücülükle deneyim kazanmış özgür bilinçlerin dünyası.

Üzerimizde Osmanlı'dan kalma oturmuş bir Asya durağanlığı var. Ataerkil tarzın damgaladığı bu durağanlığın içinde, içten içe kaynayan yoğun bir zenginlik olsada bunu açığa çıkarıp geliştirmede başarılı oluyoruz diyemeyiz. Demokrasi kültürünün yerleşmediği, bireyin hak ve özgürlüklerini bilince çıkarıp özümseyemediği, toplum çıkarı için gerektiğinde fedakarlıklar yapabilmenin kültür olarak yerleşmediği koşullarda sosyalist toplumun yeni insanını yaratma da çabanın uzun erimli olması zorunluluğu ortaya çıkıyor. Mücadelenin toplumsal dönüşümü sağlamaya yönelik alternatiflerde yoğunlaşması gerekliliğide kendisini kendiliğinden ortaya koyuyor. Toplumu dönüştürme gibi öne çıkarılmış bir iddiası olmasından çok, alternatif olma noktasında iddialı olan sosyalistler toplumu bilinç dönüşümüne uğratarak değil de onların hamisi olarak hareket ettiği için mücadeleyi yükseltememiş, aydınlanmaya öncü olamamıştır. Kuşkusuz emperyalizmin ve ülke-

miz burjuvazisinin yoğun ideolojik bombardımanı ve en küçük mecraya kadar ulaşacak biçimde güçlü bir propaganda ağının oluşu kitleleri yönlendirmede önemli bir avantaj olarak sürekli öne çıkmaktadır. Bu duruma koşut olarak sosyalist güçlerdeki politik-ideolojik kısırlık, mücadele yöntemlerindeki darlık ve teknolojiyi tanımama, layığınca kullanamama olgusu kitleleri egemen sınıfların kucağına terk etmeyi beraberinde getirmektedir. Zaten devrimler baskıcı egemen sınıfların tüm azgınlığını ve yalancılığını boşa çıkarıp ondan daha yetenekli ve güçlü olmayla sağlanmış değil midir?

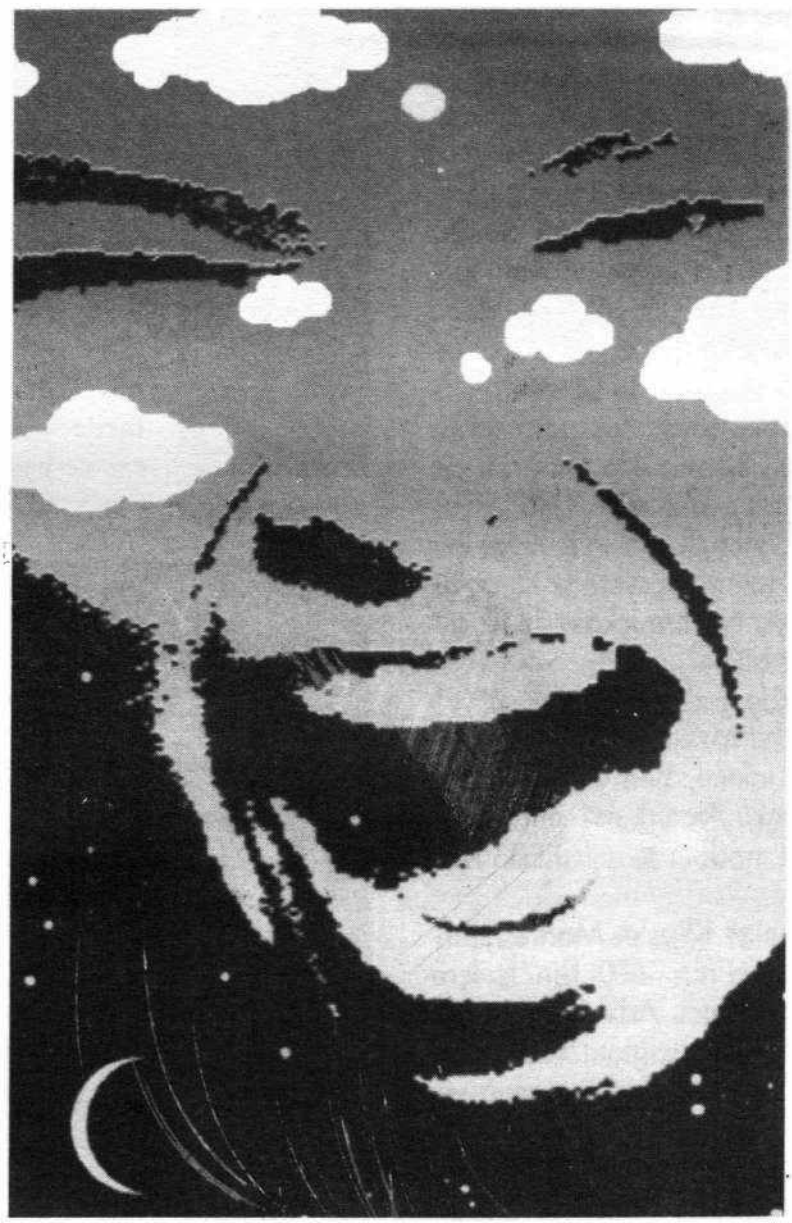

Kırtasiyecilik ve politik-ideolojik darlık/kısırlık sol'da fırsatçılığı, grupçuluğu ve pragmatizmi şekillendirmiş; burjuvazinin propagandası sol güçleride önemli düzeyde etkisi altına almıştır. Bireycilik, mülkiyetçilik, yaratıcılığın yitimi sanıldığından yoğun bir şekilde sol içinde etkindir. Sol içi şiddet, benmerkezcilik, bilime kapalılık solun ülkemizdeki karakteri olmuştur neredeyse. Üstelik bu durumu aşma noktasında ciddi bir çaba ve sorgulayıcılıkta sözkonusu değildir. Bu koşullarda emekçi kitlelerin çözümsüzlükler içinde bir o yana bir bu yana savrulmasıda yadsınacak bir durum olmamaktadır.

Bilim ile kültür, bilgi ile eylemin yoğrulduğu, politik-ideolojik önermelerin ve tahlillerin yaşamın içinden, ihtiyaçlar üzerinden, yarına ertelenmeden bugünden adımlar atma yaklaşımıyla ele alınması; basma kalıpçılığın, peşinen kabülün, bilmeden savunmanın önünün alınmasıyla buz kırılacak, yol alınacaktır.

Belki bir kitapçının standında, belki bir dağıtımcımızın elinden belki de büromuzdan gelip aldınız dergimizi, yada postayla ulaştınız. Kiminiz basit bir merak, kiminiz bir zorunluluk gibi, kiminizde iştahla sarılıyorsunuz dergiye. Uzun Yürüyüş'ün çözümler önermesini, önerdiği kimi çözümlerin biran önce pratikte vucut bulmasını, sorunları çözmesini, önderlik etmesini bekliyorsunuz belki de. Çoğunuzda haplar arıyorsunuzdur kimbilir? "Daha çok sorgulama, daha cesaretli eleştiri-özeleştiri" diyenleriniz çoksa adım atıyoruz demektir...Kaygılarımız ortak, çabalarımız gücümüz oranında, başarı birlikte yürümektedir. Kazanırsak beraber kazanacağız, kaybedersek birlikte kaybedeceğiz. Kazanmak; yaratıcı ve çalışkan, mütevazi ve temkinli olmaktan geçmektedir.

Hayatın her alanında özgürlükleri kazanmak yaşamın gürül gürül akan tabiatını anlamak ve ona/ileriye devinimine omuz verecek şekilde rengini katabilmekle mümkündür. Bu hat dönüşümün hattıdır da.

Sistemin yeni görüntüsü; Refah-Yol

Şenol KAYA

Komprador sistem, son yılların en büyük ekonomik ve siyasi karmaşasını yaşıyor. Uluslararası sermayeye dayalı müdahaleler ve savaş ekonomisi krizin önüne set çekmeye yetmiyor. Çözümleyici olmaktan ziyade çözümsüzlüğü üretiyor. Yeni stand-by anlaşmaları, İMF reçeteleri, yeni ekonomik paket ve savaş kararnameleri vb. sistemi açmazlar içine sokuyor. Sistem açmazlar içinde debelendikçe yönetememenin sancısını yaşıyor. Bunun vardığı boyut sistem partileri arasındaki dalaşmayı da körüklüyor.

2 Aralık seçimleri sistem açısından çözüm olamadı. İçinde bulunduğu açmazı hafifletme yerine daha da derinleştirmeye yol açtı. Parlamento aritmetiği hiç bir partinin tekbaşına hükümet kurmasına olanak sağlamadı. Yeniden koalisyonlu hükümetler döneminin devamını beraberinde getirdi. Hiç bir partinin hükümet kurmak için yeter çoğunluk sağlamaması kurulacak hükümet formüllerini de zorlaştırdı. Komprador sistem, parlamentoda en çok sandalyeye sahip Refah Partili(RP) bir hükümeti tercih etmedi. Diğer partilerin RP'li bir koalisyon hükümeti kurulması engellendi. Merkez sağın birleşmesi hedeflenerek ANAP-DYP savaş hükümeti kurduruldu. Kurulacak hükümet formülleri; MGK'nın emir-komuta zinciri altında, savaş ekonomisini yürütme esasına bağlanmıştı. Bu formüle en uygunu ANAP-DYP koalisyon hükümetiydi.

Sistem, yaşadığı ekonomik ve siyasal krizin vardığı boyutun bir sonucu olarak parlamentoyu ve hükümetleri açık bir formaliteye dönüştürmüş, bütün yetkileri MGK'nın elinde toplamıştır. Parlamento ve hükümet bunu gizlemek için kullanılan bir maske işlevi görmektedir. DYP-SHP, DYP-CHP ve ANAP-DYP hükümetleri bunun açık örnekleri olarak işlev gördüler. İktidar erkinin tek yürütücüsü ve hakiminin MGK olduğu son Aralık seçimleri sonrası dönemde daha belirgin bir şekilde ortaya çıktı. ANAP-DYP hükümeti, yönetememekten dolayı çatırdarken, hükümet partileri yolsuzluk, rüşvet vb. olgular nedeniyle bir biriyle çatışırken, hükümet görünürde dahi işlevsizleşti. MGK iktidar erkini yürütmede, hükümet adına alınan karar ve uygulamalarda tek söz ve yetki sahibi olma işlevini yerine getiriyordu. MGK istemediği için RP hükümete ortak edilmemişti. Kurulacak hükümet formülleri MGK'nin onayına tabi hale gelmişti. MGK'nın onayıyla kurulan hükümetler, MGK'nın onayını almadan ne bir karar alabiliyordu, ne de bir uygulama yapabiliyordu.

Sistemin yaşadığı tıkanıklığın ANAP-DYP hükümeti döneminde büyüyerek devam etmesi, çıkar dalaşının hükümet partileri arasındaki kavgayı büyütmesi, yolsuzluk ve rüşvet olaylarıyla çalkalanması vb. olgular görünürdeki hükümeti işlevsiz hale getirdi. Bu olgular hükümetin kamuoyu önünde çok kısa bir zaman içinde yıpranmasını, güvensizlik duymasını sağladı. Yeni bir maskeye ihtiyaç duyulduğu için yolsuzluk ve rüşvet olayları ön plana çıkartılarak ANAP-DYP hükümetinin dağıl-

ması sağlandı.

Kurulacak yeni hükümet; kamuoyunda kısa zamanda yapranmayacak, sistemin açmazlarını kamuoyuna yansıtmayacak, "çözüm hükümeti" görünümünü yaratacak, emekçi halkların yükselen tepkilerini törpüleyecek, MGK'nın örtülü diktatörlüğüne daha iyi bir maske olabilecek (görüntüsü ön planda tutulacak) bir hükümete ihtiyaç vardı. ANAP-DYP ile birlikte "Sol"dan bir partinin dahil olacağı hütümet formülleri üzerinde duruldu. Ancak böyle bir formül görüntüyü kurtaramazdı. Ağırlığı ANAP ve DYP'den oluşacak bir hükümet kamuoyuna güven vermezdi. Ecevit'in başbakanlığında üçlü koalisyon hükümeti formülü de pek inandırıcı olmazdı. "Milli" uzlaşma, geniş tabanlı hükümet formülleri üzerinde duruldu. Böyle bir formülün denenmesi sadece hükümetin yıpranmasını değil, sistemin yıpranması gibi önemli bir tehlikeyi de içinde taşımaktaydı. Sistemin yıpranması, kitlelerin sistemden kopuşunu hızlandırmasına hizmet ederek, önüne geçilmesi zor toplumsal hareketlerin temelini oluşturmasına neden olurdu. Sistem, bütün büyük partilerinin birden denemesini göze alamayacak durumdaydı. "Geniş tabanlı", "milli" uzlaşma hükümeti formülleri, derinleşen açmazları atlatma maddi zeminine sahip değildi. Parlamento aritmetiğinde en çok sayıya sahip olan RP'nin hükümet dışında tutulması RP tabanının sistemden kopuşuna yol açarak radikal dini akımlara kaymasına neden olurken, bir yandan da, toplumda RP haksızlığa uğruyor düşüncesi gelişiyordu. Diğer yandan RP'nin sisteme yönelen söylemleri, sistemden hoşnutsuzluk duyan kitleleri etkiliyerek oy potansiyelinin büyümesi gibi bir gerçeklik ortaya çıkıyordu. RP'yi hükümet formülleri dışında tutmak gelinen aşamada oldukça zorlaşmıştı. Siyasal tıkanıklık, RP'siz bir hükümet formülünün uygulanamaz duruma sokmuştu. Sisteme yönelik söylem ve eleştirileriyle RP en büyük parti konumuna gelmişti. İçinde önemli oranda radikal dinci akımları ve tabanı barındıran RP'nin hükümet dışında tutulması, radikal dinci akımların güçlenmesine ve sistemle hesaplaşmasına yarardı. Bu olgu RP'nin sisteme karşı zorlanmasının koşullarını da yarattı.

Birkaç yıl öncesine kadar sisteme yönelik söylem ve eleştirileri öne çıkaran RP, son yıllarda sistemle uyumlu çalışacağının, hükümet olduklarında sistemi daha iyi organize edeceğini ifade etmeye başladı. ABD karşıtı söylemler, ABD ile iyi ilişkiler içinde çalışma yapacakları söylemlerine bırakıldı. Aralık 95 seçimleri öncesinde Erbakan, Amerika'yı ziyaret etti. Amerikalı emperyalistlere güvence vererek destek arayışına girişti. Amerika dönüşünde, Amerikalı emparyalistlerin kendilerine karşı olmadığını kendileriyle çalışmaktan memnun kalacakları nutuklarını attı. Bir hükümet içinde yer almak için Amerika'dan onay alındığını açıklamaya çalıştı. MGK'nın, dolayısıyla ordunun RP'yi istemediğine dair propagandalar kaşısında MGK'nin kendilerine karşı olmadığını, MGK'nın da kendilerini istediğini yemin billah anlatmaya çalıştı. Çeşitli propaganda konuşmalarında MGK'ya güvence verildi. Bütün bunlar RP'nin sistem karşıtı olmadığı-

nı, sistemin çıkarlarını ABD ve MGK'ya bağlı, bunların istemleri doğrultusunda daha iyi korumaya çalışacağını ortaya koyuyordu.

Komprador sistemin bazı klikleri RP'li hükümet formülüne baştan itibaren karşı olduğu bilinmektedir. RP'nin ANAP'la hükümet oluşturma çabası bu kesim tarafından engellendi. Gelinen aşamada, bu kesimin engellenme çabası yeterli sonuç vermedi. RP'nin sistemde egemen olan Amerikancı kliğe yanaşması, bu klik ve efendileriyle çalışmaya hazır hale gelmesi RP'nin hükümet formülünün öne çıkmasına neden oldu.

Sistemin İslami söylem ve motiflerle seçimlerden 1. parti olarak çıkan RP'ye; RP'ninde sisteme olan ihtiyacı daha açık bir şekilde ortaya çıkıyordu. Bu ihtiyaç yukarıda ortaya koyduğumuz gerçeklerle birleşince RP'li bir hükümet formülünü daha bir gerekli kılan etken olarak ortaya çıkarmaktadır. Komprador sistemin, Kürt coğrafyasında ulusal devrimci harekete olan desteğin zayıflaması için;. RP'yi bir hükümet içinde deneyerek İslami motiflerle ulusal demokratik güçlerin mücadelesini etkisizleştirmeye, Kürt yurtseverlerinin sistemle hasaplaşmasını engelleyerek, düzen içine çekerek pasifize etmek gibi bir misyon yükleyecektir. Keza Türkiyeli emekçilerin komprador sisteme karşı mücadelesini islami motiflerle, adil düzen aldatmacasına dayanan "rant sistemine karşı olma", "demokratik"leşmeye yönelme vb görüntüleriyle aldatarak MGK iktidarının sürdürülmesindeki araç olma işlevini üstlenecektir.

RP'li hükümet de emekçi yığınlar yararına kurulmuş bir hükümet değildir. Sistemin bütün partilerinde olduğu gibi bu partilerde uluslararası sermaye ve savaş ekonomisi esasına dayalı MGK iktidarının sözcülüğü görevini üstlenecektir. Başbakan olan Erbakan, hükümet protokolünü açıkladığı ilk Bakanlar Kurulu toplantısında sorulan bir soruyu yanıtlarken, "kıymetli komutanlarımızın görüşlerini dinleyeceğiz" diyerek MGK iktidarının sözcülüğünü üstlendiğini, politikalarının uygulayıcısı olacağını beyan ediyordu. RP-DYP hükümet protokolü, ANAP-DYP savaş hükümeti protokolünden tek farklılığı ikili imza yetkisi ile kararname çıkarmasıdır. REFAH-YOL hükümeti bir savaş hütümeti olarak görev üstlendiğini protokol açıklamasıyla ortaya koymuş bulunuyor. Protokolün ilk maddesi ulusal özgürlük mücadelesine karşı yürütülen topyekün savaşın devam ettirilmesidir. Kürtlere, Türkiyeli emekçilere karşı komprador sistemin dayattığı savaş hükümeti misyonuyla yola koyulmuştur. Sermayenin emeğe saldırısında araç olma görevi üstlenmiştir. Ekonomi politikası ANA-YOL hükümetinin programının devamı niteliğindedir. Özelleştirmeye dayanan işsizleştirme ekonomisi ilk maddesi olarak ortaya koyuldu. Yolsuzluk-rüşvet dosyalarının rafa kaldırılacağı taahhüdünde bulunarak, emekçilerden toplanan vergilerin çeşitli çıkar gruplarına peşkeş çekileceği açıklanmış durumda.

Olağanüstü Hal'in, Çekiç Güç'ün kaldırılmasının sürece yayılarak, yerini dolduracak yeni bir sistem koyulduktan sonra gerçekleşeceği açıklandı. ANA-YOL hükümet programındaki aynı tema işlendi. Olağanüstü Hal'e, Çekiç Güç'e karşı olduğunu her konuşmasında vurgulayan Erbakan'ın başbakanlığındaki hükümet bu uygulamaların sürdürücüsü olacaktır. Ancak, Olağanüstü Hal uygulaması yurtsever güçlerden ve Türkiyeli emekçilerden büyük tepkiler aldığı için komprador sistem süreç içinde yeni olağanüstü hal değişikliği yaparak, yeni bir isim altında sürdürmeyi deneyebilir. Çekiç Güç uygulaması da bundan farklı olmayacaktır.

REFAHYOL hükümeti kurulduğu ilk gün devrimci tutsak ailelerin Ankara'daki hak arama mücadelesine polisin müdahalesiyle ailelerin göz altına alınmasıyla ilk icraatını gerçekleştirdi. Kayıplara, infazlara karşı bir yıldan beri örgütlü olarak seslerini yükselten cumartesi analarının Galatasaray Lisesi önündeki oturme eylemi gösterisi polisin yine uyguladığı şiddet ve gözaltıyla sonuçlandı.

REFAH-YOL hükümeti, komprador sistemin uluslararası emperyalist sermayeye, savaş ekonomisine dayanan MGK iktidarının sözcülüğü görevini üstlenmiştir. Bu hükümet esasta diğer hükümetlerden farklı bir uygulamaya yönelmeyecektir. Bu nokta daha bugünden belli olmuştur.

Haklar ve özgürlükler mücadelesi için birleşelim

Kemal KARABULUT

Son dönemlerde ulusal ve devrimci demokratik güçlerin, emekçi kitlelerin sokaklarda gelişmeye başlayan, meşrulaşarak büyüyen mücadelesinin etkisizleştirilmesi için sokakların yasaklanmasına, sokaklarda örtülü sıkıyönetim uygulanmasına geçilmesine başladı. Artık sokaklar, emekçilere yasaklanmış durumda!! Sokaklarda örtülü sıkıyönetim hüküm sürmektedir...

Gazi süreciyle başlayan, üniversiteli gençliğin hak arama mücadelesiyle etkinliğini arttıraran hak ve özgürlükler mücadelesi sokakları zorlayarak, meşruluk kazanarak büyümeye başladı. Kayıplara karşı mücadele, başta analar, babalar, kardeşler ve devrimci demokratik güçlerin katılımıyla her cumartesi sokaklara taşmaya başladı. Sokaklarda gelişerek sistemli bir mücadeleye döndü, meşrulaşarak büyümeye başladı. Uluslararası kayıplar kurultayı örgütlenerek yankıları dünyaya taştı. Artık, sokaklar yavaş yavaş, kitlelerin meşru mücadele alanları olmaya başlıyordu. Komprador sisteme karşı yürütülen mücadele yayılarak gelişme eğilimi gösteriyor, yükselmeye başlıyordu. Toplumun devrimci demokrat güçleri demokratik örgütlülüklerde, meşru devrimci örgütlenmelerde toparlanmaya başladı, gelişme yönelimine girdi.

Komprador sisteme karşı toplumsal muhalefetin toparlanarak gelişme doğrultusuna yönelmesi, sokaklarda meşrulaşarak gelişmeye, büyümeye başlaması uzun bir mücadele sürecinin toparlanma döneminden geçerek geldi.

Ulusal özgürlük mücadelesi 12 yıllık, oldukça çetin, zorlu mücadele birikimleri üzerinde şekillenerek, kendi özgünlüğüne paralel geliştirilen mücadele taktikleriye bugüne taşındı. 1990'lara gelindiğinde çok önemli mesafeler katedilmeye başlanmıştı. Yurtsever devrimci hareket Kürt ulusunun önemli bir kesimini kucaklayarak kitleselleşmeye başladı. Kürt coğrafyasını işgali altında tutan, Kürt reailitesini hep reddede gelen komprador sistem Kürtlerin varlığını kabul etmek zorunda kalmaya başladı. Artık, Kürtler, kendi ulusal özgürlük taleplerini sahiplenmeye, bu talepleri doğrultusunda sokaklarda, meydanlarda seslerini gürleştirmekteydi.

Ulusal özgürlük mücadelesinin gelişimi, komprador sistemin Kürt ulusuna yönelik topyekün savaşını giderek tırmandırdı. Kürt coğrafyasını insansızlaştırarak ulusal devrimci harekete akan kitle desteğinin önüne geçmek için, toplu katliamlar, köy ve orman yakmalar, dağ taş demeden Kürt coğrafyasını baştan başa bombalamalar, özel ordularla, özel harekat timleriyle, mit, kontrgerilla, hizb-i kontra, provakasyon ve katliam yöntemleri dahil her türlü yöntem denendi. Ulusal devrimci hareketin kitleler üzerindeki etkisini zayıflatmak için çoluk-çocuk demek, katliamlar yaparak ulusal devrimci harekete maletme yöntemlerini de bolca uygulandı. Uluslararası gericiliğin ulusal kurtuluş, sınıfsal kurtuluş mücadelesine karşı denediği bütün yöntemler Kürt coğrafyasında uygulandı. Komprador sistemin ulusal özgürlük mücadelesinin önüne set çekme yöntemleri her defasında yeni mücadele yöntemleriyle aşıldı.

Ulusal devrimci hareketin büyüttüğü ulusal özgürlük savaşına paralel olarak Kürt halkı meşru zeminlerde de ulusal özgürlük taleplerini geliştirmeye, örgütlenmeye başladı. HEP, DEP meşru zeminde örgütlenerek Kürt ulusunun ulusal demokratik taleplerini meşru zeminde savunarak geliştirdi. Yasal zemindeki mücadele ve örgütlenme Kürt coğrafyasında önemli bir potansiyel gücün oluşmasını sağladı. Türkiye coğrafya-

sında yaşayan Kürtler'de bu yasal partiler içinde taleplerini yükseltmeye başladı. Demokratik zemindeki mücadele gelişerek, örgütlenerek maddi bir güç haline geldi. Bu gelişmeler komprador sistemi oldukça rahatsız etmeye başladı. Yasal zemindeki mücadelenin gelişim boyutu HEP'in kapatılmasını beraberinde getirdi. HEP'in kapatılmasıyla DEP siyaset sahnesinde yer aldı. Kürtler yasal platformlardaki demokratik örgütlerine sahip çıktılar. Komprador sistem Kürtlerin demokratik platformdaki seslerini kısmak için yüzü aşan DEP üyesini katletti. Ancak, DEP büyümeye, devam etti. Parlamentoya girerek Kürtler'in ulusal demokratik taleplerini komprador sistemin başkentinde yükseltmeye başladı. Bu gelişmeyi bertaraf etmek için DEP'i kapattılar, milletvekillerini yaka-paça parlamentodan atarak zindanlara tıktılar. Bu gelişme ulusal demokratik güçlerin sürgünde kendi parlamentolarını oluşturmasını beraberinde getirdi. Böylece Kürtler, ulusal demokratik taleplerini yükseltmek için yeni bir mevzi daha yaratmış oldular. Sürgündeki Kürt Parlamentosu, Kürt sorununu uluslararası alana taşımada ve destek yaratmada, diplomatik ilişkiler geliştirmede önemli bir araç olmaya başladı. ulusal demokratik güçler, çıkarttıkları birçok dergi ve haftalık gazete yanında günlük gazete çıkararak seslerini birçok aracı kullanarak yükselttiler. Gazeteleri bombalandı, çalışanları öldürüldü ve kapatıldı. Ulusal demokratik güçler peşinden yeni gazete çıkardılar. O da kapatıldı yenisi çıktı...

DEP'in kapatılmasından sonraki süreçte Kürt yurtseverleri yasal platformda yeni partilerini yeniden oluşturdular. HADEP kısa bir sürede örgütlerini oluşturdu, gelişmeye başladı. 2 Aralık seçimlerinde Kürt coğrafyasında rakipsiz en büyük parti olarak çıktı. Ülke genelinde %10 barajını aşamadığı için Kürt coğrafyasında seçilen milletvekilleri parlamentoya giremedi. HADEP, kendi dışındaki

HADEP'in kapatılmasına karşı yasal olarak faaliyet sürdüren ilerici-demokrat partiler, kitle örgütleri ortak tavır geliştirmek için belli adımlar attı. Bu olumlu bir gelişmedir. Bu olumlu adım, yasal ve demokratik platformdaki bütün örgütleri kapsayan ortak güç birlikteliklerine dönüştürülmeli, kalıcı blok oluşumu yönünde çaba sarfedilmelidir.

İlerici-demokrat partilerle ittifak kurmaya, toplumun devrimci demokratik kesimleriyle ittifaklar geliştirmeye başladı. Kürtlerin ulusal demokratik taleplerinin yanında Türkiye coğrafyasındaki demokratik taleplere de sahiplenme yönelimine girdi. HADEP kongre sürecine girerken önemli bir kitlesel desteğe sahipti. Yeniden yapılanarak en geniş toplumsal kesimlerin desteğini alma, kucaklama yaklaşımını taşıyordu.

Komprador sistem, HADEP'in gelişmesinin önüne geçmek için yeni senaryolara başvurdu. Onbinlerin katılmıyla başlayan kongredeki kitlesellik, yükselen ulusal demokratik istemleri HADEP'in kapatılması için yeni senaryo ve komplolara neden oldu. Kongrede Türk bayrağının aşağı indirilmesi üzerine fırtınalar kopartıldı. "Bayrak inmez", "ezan susmaz", "vatan bölünmez" propagandalarıyla şovenizm körüklenerek Türk emekçilerinin, HADEP'e, Kürt ulusuna karşı provakasyon ortamları yaratılmaya çalışıldı. HADEP'in vatanı böleceği, bayrağı indireceği ajitasyonuyla şovenizmin propagandası yapıldı. Kongre sonrası geldikleri illere dönen HADEP delegeleri Kayseri'de kurşunlandı, üç Kürt yurtseveri katledildi. İzmir İl binası bombalandı. Bayrak asma kampanyası başlatıldı. Apar topar HADEP yöneticileri gözaltına alındı. Kürt yurtseverlerinin avına çıkıldı. Yüzlerce Kürt yurtseveri gözaltına alındı. Gözaltına alınan HADEP yöneticileri suçluymuş gibi tutuklanarak cezaevine kondu. HADEP'in kapatılmasının şart olduğu vurgulandı. Şovenist kesimler harekete geçirilerek bu yönlü gösteriler yapıldı. Komprador sistemin sözcüsü medya başrolü oynadı. Katledilen yurtseverlerden, bombalanan il binasından gözaltına alınan HADEP yöneticilerinden, yüzlerce yurtseverden bahsedilmedi. Bayrağın indirilmesi kamuoyunun baş gündemine sokularak kitlelerin bilinçleri bulandırılmaya, yönlendirilmeye ça-

lışıldı. Bütün bu gelişmeler bayrak indirme olayının komprador sistemin bir provakasyonu olduğunu ortaya çıkarmaktadır ki, bunun egemen sistemin bilinçli bir provakasyonu değil de bir-iki Kürt gencinin yaptığı düşünülse dahi, komprador sistem amacına ulaşmak için bu olayı HADEP'in kapatılmanın, şovenizmi körüklemenin bir aracı olarak kullanmıştır.

Türkiye coğrafyasında kitleler, ABD'ye, İsrail'e, Rusya'ya tepkilerini bu ülkelerin bayraklarını yakarak göstermişlerdir. Bir çok dünya ülkesinde buna benzer tepkiler oldukça yaygındır. Ancak, komprador sistem bu olayı şovenizmi körüklemenin, HADEP'i kapatmanın bir aracı olarak kullanmaktadır. Egemen sistemin bu provakasyonuna karşı toplumun sesi yükseltilmelidir. Kürt emekçilerinin yasal zeminde ulusal demokratik taleplerini haykırmalarını engellemek için başvurulan bütün girişimlere karşı mücadele edilerek HADEP sahiplenilmelidir.

Komprador sistem, yasal, demokratik ve meşru zeminde gelişen, ulusal demokratik güçlerin sesini kesmek istiyor. Ulusal demokratik güçleri bu alandan kopartmaya çalışıyor. Yıllardan beri yapmaya çalıştığı bu yöntemi sistemleştirerek pratiğe geçirmek için yeni bir süreç başlatmış durumdadır. Devrimci demokratik güçler buna karşı örgütlü mücadeleler geliştirmelidir.

Komprador sistem, sadece ulusal demokratik güçleri, yasal ve demokratik mevzilerden kopartıp atmakla sınırlı kalmıyor; devrimci demokrat güçleri, emekçileri demokratik mevzilerden, sokaklardaki meşru mücadeleden koparıp atmaya çalışıyor. Meşru sokak gösterilerene katılanlır toplu olarak gözaltına alınıyor, gösterilerin olacağı sokak ve meydanları polis ve panzerle işgal ediyor, sokaklarda örtülü sıkıyönetim uyguluyor. Bir yıldan beri meşru olarak sürdürülen cumartesi analarının kayıplara karşı mücadele yeri bugün polis ve panzer işgali altında.

Sistem, saldırılarını her tırmandırma yönelimine girdiğinde saldırısını devrimci tutsaklara yönelmekle başlatıyor. İki aydan beri devrimci tutsakları imhaya yönelen saldırılar devrimci tutsakların direnişiyle durdurulmaya çalışılmakta. 6-8-10 Mayıs genelgeleri hala yürürlükte. Cezaevlerindeki açlık grevleri ölüm sınırına dayanmıştır. Tutsak aileleri ve devrimci demokratik güçler sokaklarda cezaevleri direnişlerine de destek mücadelesi veriyor. Seslerini Ankara'da başbakanlık önünde haykıran tutsak aileleri toplu olarak gözaltına alındı. Başka illerdeki tutsak yakınları ve devrimci demokratlar her gösteriyle birlikte polisin şiddetiyle beraber gözaltına alınıyor.

Kamu emekçilerinin demokratik halk mücadeleleri aynı saldırılarla karşılandı. Komprador sistem devrimci-demokratik güçlerin yasal zeminde örgütlenmesine dahi tahammül göstermiyor. Emek Partisi'(EP)nin kapatılması için açılan dava da bu politikanın bir sonucu. Partilerinin kapatılması davasının basın açıklamasıyla protesto edilmesi dahi zorla, kanla engellendi. Yüzlerce Emek Partisi üyesi komaya sokulurcasına dövüldü. EP'liler sanki meydan muharebesinden çıkmışçasına dövüldü ve gözaltına alındı.

Komprador sistem, bütün gücünü ve olanaklarını kullanarak kitleleri sokaktan atmaya, demokratik örgütleri kapatmaya, yönetici ve üyelerini cezaevlerine doldurmaya yönelmiştir. Devrimci güçlere karşı imha politikası; sokak infazları, faili meçhuller, kayıplar, provakasyonlar, katliamlar politikası devam ediyor. Komprador faşist sistemin bu topyekün saldırılarına karşı, devrimci, demokrat güçler, emekçiler ortak platformlar oluşrurarak, güç birliklerini geliştirerek, devrimci bloklar oluşturarak karşı duruş göstermesi en ivedi görevlerin başında yer almaktadır.

HADEP'in kapatılmasına karşı yasal olarak faaliyet sürdüren ilerici-demokrat partiler, kitle örgütleri ortak tavır geliştirmek için belli adımlar attı. Bu olumlu bir gelişmedir. Bu olumlu adım, yasal ve demokratik platformdaki bütün örgütleri kapsayan ortak güçbirlikteliklerine dönüştürülmeli, kalıcı blok oluşumu yönünde çaba sarfedilmelidir.

Yasal ve demokratik zemindeki ortak güçbirliğine doğru yönelen bu adım, meşru zeminde mücadele eden devrimci örgütler tarafından geliştirilmeli, eylem birlikleri geliştirilerek ittifaklar oluşturulmalıdır. Bu yaklaşım emeğin birleşik cephesini oluşturmanın ön adımıdır. Devrimci demokratik güçler ulusal demokratik güçlerle dayanışma içinde, ulusal özgürlük talebini destekleyerek sistemin saldırılarına barikat oluşturmalıdır.

Egemen sınıfların ulusal-demokratik güçlere, emeğe ve sosyalist güçlere yönelik saldırılarını etkisiz kılmak için barikat oluşturmadan siyasal iktidara yönelik güçlü mücadeleler örgütlemede, kitleleri siyasal iktidar mücadelesine kanalize etmede başarılı olunamaz.

Cezaevlerinde direniş sürüyor

Ahmet ÖZEL

Bir ülkede katil", "mafya", "işkenceci", "şantajcı" (1) denilen ve namı Amerikalara kadar yayılıp "süper işkenceci"(2) olarak değerlendirilen biri Adalet Bakanı yapılırsa ve bu zat diplomasi gereği olsun bunları yalanlamayıp tam tersine icraatlarınıa devam ederse, telaşlanacak hiç bir şey yoktur; durum ezilenlerin lehinedir. Egemen sınıflar, deneyecekleri tüm "liberal", "sosyal demokrat", düzeni idare edip vaziyeti kurtaracak tüm kozlarını oynamışlar demektir. Geriye, şimdi ellerinde bulunan yukardaki sıfatların sahibi olabilecek gibiler kalır.

"Adalet" Bakanı olur olmaz, cezaevlerini hizaya sokacağını, cezaevlerini "terörist" yuvası olmaktan kurtaracağını vb. ilan edenler, söylediklerini yapmak için "cesur" kadrolara ihtiyacı olduğunu vurguladı ve bütün tutsakları bir gecede üç kilo siyanürle öldürmeyi savunan ve bu nedenle "siyanürcü" olarak bilinen savcı birbirlerini buldu; icraatlarına girişiler. 6-8-9 Mayıs tarihli peşpeşe genelgeler çıkardılar. Bu genelgeler 12 Eylül cuntası döneminde yaşananları bilenler için hiç de yabancı değildi. Tutukluları insanlıklarından soyundurma, kişiliklerini yok etme, siyasi kimliği inkar temelinde özetlenebilecek bu genelgelerin devletin demokrasi güçlerine genel bir saldırısının cezaevlerine yansıyan bölümüdür.

Bilindiği gibi, (TC'de uluslararası anlaşmalardan olan ve kendi iç hukukuna da geçen) "Tutukluluk" bir tedbirdir. Yani, mahkeme sonuçlanana kadar herkes "masum"dur. Tutukluluk, mahkemedeki delillerin kartılmaması için başvurulan bir tedbirdir. Ancak, (TC'de her daim olmakla birlikte) son dönem zirveye çıkan bu yasanın çiğnenmesidir. Bu uygulamaya göre polis sizi aldıktan, işkenceli sorgulardan geçirdikten sonra mahkemeye getirilirsiniz ve tutuklanırsanız -ki genelde tutuklanırsınız- suçluluğunuz başlamış olur. Polis, sizin suçlu olduğunuza karar vermiştir. Madem tutuklandınız, o halde suçlusunuz. "Adalet" Bakanı polis şefidir ve cezaevlerini de işkence yuvaları haline getirmek istemektedir. Götürüldüğünüz cezaevinde hoşgeldin dayağı ile karşılanırsınız. Saçınızı üç numaraya kesip tek tip elbise giydirilerek tek kişilik hücrelere atılırsınız. Hücre çıplaktır. İnsan sesi, yüzü artık yasaktır. Radyo, tv, gazete, kitap vb. aramayacaksınız. Günde üç kez sayılıp, sayımda esas duruşa geçeceksiniz. Göğüs ilerde gözler tavanda. Sorulmadan konuşmayacak, konuşunca da sorulduğu kadarına yanıt vereceksiniz. Yalnız kaldığınız için kendinizi fiziksel saldırılardan korumanız neredeyse olanaksızdır. Cunta döneminde olduğu gibi gardiyan-asker kafası estiği zaman gelip sizi işkenceden geçirecek. İslamın, imanın şartlarını ezbere bağıra çağıra okuyacaksınız. Irkçı, şoven ne kadar marş varsa işkenceyle ezberletilecek. Saldırılar elbebette ne tutsaklarla ne tutukluluğun hem iç hem de uluslararası kazanım boyutu ile sınırlı kalmamaktadır. Saldırı bir bütün olarak savunma hakkına yöneliktir. Sözü edilen genelgelere göre

hiç bir tutsak tutuklandığı ilde veya tutuklandığı ilin DGM'sinin bulunduğu şehrin tutukevinde kalmayacak. Mesela İstanbul'da tutuklanan birisi Eskişehir'e, Kütahya'ya gönderilecek. Hakkında dava açıldığında mahkemelere sözü edilen şehirlerden gidilip-gelinecek. Eskişehir'in İstanbul'a cezaevi aracıyla 10-12 saat, Kütahya'dan daha fazla saatte gelinebilir. Hal böyle olunca, mahkemeye çıkmak için geceden yola çıkmak gerekir. Kollar kelepçeli, askerlerin -en hafif olarak hakaret küfürleri- arasında, uyumaksızın onca yol gelinecek ve o halde duruşmaya çıkılıp "sorgu, savunma" yapılacak. Bunun da ismi mahkeme olacak. Tabi biz bunları en olumlu yanıyla değerlendirip mahkemeye getirilirse, olacaklar penceresinden değerlendiriyoruz. Biliniyor ki, aynı şehir tutukevinden 1 saatlik, 45 dakikalık yola bile "asker yok" bahanesiyle tutsaklar götürülmek istenmiyor.

Savunma hakkı da tıpkı tutukluluk hakkı gibi, hatta daha önde gelen ve "kutsal" sayılan bir haktır, hem iç hukuka göre hem de TC'nin de altına imza koyduğu uluslararası anlaşma/sözleşmelere göre. Tutsakların başka şehirlere gönderilmeleri yanında bir de avukatlar açısından sorun vardır. Avukatlık mesleği adeta ortadan kaldırılmakta, avukatlara siyasilerin davalarına bakmayın denmektedir. Tutsaklar açısından savunma alabildiğine pahalanmaktadır bu durumda. Mahkeme aşamasında tutsakların haftada en az bir kez görüşme ihtiyacı duydukları avutaklar bir şehirden bir başka şehire gidiş dönüşlerinde hem fazla para harcayaklardır hem de zamanlarını yollarda kaybedeceklerdir.

Görüldüğü üzere, savunma, tutsaklık gibi en temel haklara en pervasız bir tarzda saldıran egemen sınıflar, 10 bin siyasi tutsağı ve bu tutsakların vekilleri avukatları doğrudan, on binlerce tutsak yakınını, ve insanlığa mal olmuş ve büyük acılar çekilerek kazanılmış haklara saldırarak bütün insanlığı karşısına almaktan çekinmemektedirler. Türkiye ve Kürdistan cezaevleri tarihinin zengin deneyleri var. Bu zengin, onurlu deney ve bugün egemen sınıfların karşısına tereddütsüz çıkan başta özgürlük hareketi tutsakları ve Türkiye devrimci hareketinin çeşitli boyutlarda geliştirdikleri, farklı mecralarda başlamış olsa da aynı talepleri içeren direnişleri karşısında egemenlerin tutunma şansı yoktur. Diyarbekir'den Antep Cezaevi'ne sürgüne gönderilen direnişçiler süresiz açlık direnşlerini ölüm orucuna çevirmişlerdir. Direniş tüm Türkiye ve bölgedeki cezaevlerine yayılmış, zindanlardaki direnişe destek veren tutsak yakınları parti binalarında sürdürdükleri desteklerini sokaklara taşırmışlardır. Mücadele bu aşamada 6-8-9 Mayıs genelgelerinde odaklaşmıştır, ancak bunlar, içinde bulunulan koşullarda geri taleplerdir. İyi bir direnme geleneği olan siyasi tutsaklar hasımlarına karşı siyasi taleplerle çıkmak durumundadır. Siyasi teşhir, siyasi kazanım ancak bu taleplerle çıkıldığında hedefini bulabilir. Bu talepler başlıklar halinde şöyle sıralanabilir:

-Cezaevi yasa-yönetmeliklerinin değiştirilmesi. Yeni yasa ve yönetmelikleri oluşturulurken, İHD, ÇHD, Halkın Hukuk Bürosu'ndan hukukçuların katılması.

-Ceza infaz yasalarının değiştirilmesi. (Adli tutsaklara verilen cezanın 2/5'ini yatarken, siyasiler 3/4'ünü yatmaktadır.) Bu "kanun önünde herkes eşittir" Anayasa maddesi ile de çelişen bir durumdur.

-DGM'lerin kapatılması. Verdiği kararların geçersiz sayılması.

-Açık ziyaret hakkının geri verilmesi

-Zindanlar boşalsın tutsaklara özgürlük!

Bir direniş daha tutsakların egemen sınıfları geri püskürtmesi ile neticelenmek üzeredir. Ancak, unutulmalıdır ki, yılda bir kez ölüm sınırlarında dolaşan direnişler artık bir niteliğe kavuşmak ve yasal güvencelere bürünmek durumundadır. Siyasal taleplerle devletin zindan politikasını boşa çıkarıp kazanımlar sağlamak mümkündür. Bunun hem objektif hem de subjektif koşulları vardır. Geri kalan iç ve dış örgütlülüğün sağlanmasıdır. Siyasal ön ve uz görü sahibi devrimciler bunu yapacak durumdadır.

(1) İHD "Ağar Dosyası"
(2) Günlük Gazeteler

Günümüz Alevi'sinin temel sorunu

Muzaffer ORUÇOĞLU

Alevilik deyince aklıma dört temel öge geliyor. 1-Göçebe Türkmen kültürü, özellikle Şamanizm; 2-Hint-İran kültürü, özellikle Zerdüşt dini; 3-Arap-Yahudi etkisi, özellikle İslamiyet. 4-Anadolu'nun yerleşik, eski medeniyetlerinin etkisi. Orta Asya'dan gelip, İran üzerinden Anadolu'ya geçen göçebe Türk'ün Alevi'liğinin doğuşunu ve ruhunu belirleyen bu dört ögedir.

Evini eğerinin üzerine kuran, menzilleri ve ufuk çizgilerini çok iyi tanıyan, kılıç ve sürü sahibi insanın, gelişmiş şehir uygarlıklarında ortaya çıkan, bu yerleşik uygarlıkların ihtiyaçlarına cevap veren Semavi dinleri, yani yerleşikliği dayatan katı kurallar silsilesini olduğu gibi alıp uygulamasını düşünemezdik. Kuşkusuz İran'ı ve İran kentlerini istila eden ama bu kent uygarlıklarının yaşam tarzına boyun eğerek buralara yerleşen göçebe askeri yığınlar, bu katı kurallar silsilesini kolayca benimsediler. Ama göçebeliğe mahkum yoksul yığınlar bunu yapamazlardı. Kendi yaşamlarının buyruklarına uymak zorundaydılar.

Göçebe, cami kuramaz, günde beş vakit abdest alıp namaz kılamaz, oruç tutamaz, hacca gidemezdi. Parlak güneşin altında, çarşaflara bürünerek menzilleri katetmek, şaraplı danslı şölenlerden ayrılmak zordu onun için. Ama Şamanizm'i sürdürecek durumda da değildi. Semavi dinlerin kuşatması ve baskısı altındaydı. Üstelik uygarlıkların arasından, içinden geçip geliyordu. Kafasını ve ruhunu doyurmuyordu Şamanizm artık.

Göçebe ne yaptı? İslam'a uyacağına, İslam'ı kendisine uydurdu. İslam'ın temeli olan Kuran'ın tüm kurallarını zahir ilan etti. Asıl önemli olan Kuran'ın batın (içrek, ezoterik) anlamıdır dedi. Bununla aslında kendi yorumuna bir özgürlük, Kur'an'ı kendine uydurmak özgürlüğü sağlamış oluyordu. Arap ve Yahudi uygarlığının yarattığı, geleceğe ve ölüm ötesine dair ütopya, göçebe Türk'ün kafasına yatmıyordu pek. Kuran'daki cennet tasviri göçebe Türk'ün Şamanist cennet anlayışıyla çatışıyordu. Şamanist inanca göre, bu dünyadaki sade göçmen yaşamı ile öbür dünyadaki yaşam arasında pek bir fark yoktu. Ruh ölenin ağzından bir sinek gibi çıkıp, öbür dünyaya uçacaktı. Aslolan buydu. Cennete "uçmak" denilmesinin sebebi de buydu. Kuran'daki cennet betimi ise, köleci Arap toplumunun egemeni durumunda olan, emirin ya da şeyhin lüks vaha yaşamıdır. Altın ırmaklar, altın saraylar, envai çeşit kuş etleri, bal, kevser şarabı. Cennete seccadesini seren her mümin, Adem Peygamber'in boyunda, otuzüç yaşında, olgun, gepegencecik olacak. Cennetlik her müminin hizmetinde, yüzleri aydan parlak, tenleri kardan beyaz, gözleri kömürden kara, "bakışlarını kendi eşlerine dikmiş, daha önce insü cinden kimsenin eli dokunmamış," huri kızları bulunacak. Tabi bunların yanında, şeyhin ya da emirin, gerçek yaşamda köle olarak kullandığı Gulam'dan gelen gılmanlar, yani genç güzel ve güçlü erkek hizmetçiler bulunacak. Ne bu cennet mükafatını ne de insanı cehennemle tehdit teorisini göçebe Türkmen sindiremedi. Türkmen'in batınileşen ince zekası, Yunus'un, Kaygusuz'un, Kazak Abdal'ın ve benzerlerinin deyişlerinde tüm bu ütopyaları, hiciv darına çekti.

İnsanı kainatın merkezine yerleştiren ve tanrıyı insandaki güzelliklere indirgeyen batını Türkmen, kendisini Selçuklu ve Osmanlı egemenleriyle çatışma içinde buldu. Ateşi, rengini kutsayarak kuşanan Türkmen, Arap ve Acem'in oturmuş uygarlıkların-

"Sesini Yitiren Şehir Sivas" adlı albümden; fotoğraf: Mehmet Özer

dan nasibini alarak Bizans'a giren, ve kendisini binbir vergi ve kölelik bağlarıyla toprağa bağlamak isteyen merkezi Selçuklu ve Osmanlı feodalitesine ayaklanmalarla karşı korken, bir anlamda, inancını ve kimliğini savunma savaşı vermiş oluyordu.

Günümüzün batınisi ya da Alevisi, bu tarihsel gerçekleri görmezlikten gelebilir mi? Gelemez. Halklarda tarih bilinci, sözlü olarak kuşaktan kuşağa geçer ve halkların ruhunu derinlemesine etkiler. Yaklaşık bin yıllık bir süreçte ortaya çıkan ayaklanmalar silsilesinin yarattığı etkiler çok yönlüdür ve insanımızın biçimlenişinde önemli bir role sahiptir. Selçuklu ve Osmanlı devletiyle cebelleşen bir kitlenin; türkülerini, destanlarını, fıkralarını, masallarını alaycıl, vurucu, kuşkucu bir karşı duruş zeminine oturtan bir kitlenin, günümüzün modern sınıf mücadelesindeki yeri belli değil midir? Kaldı ki mevcut sistem, bu kitleye, kendi tarihsel rolünü oynaması gerektiğini zaman zaman hatırlatıyor. Onu Maraş'ta boğazlayarak, Sivas'ta yakarak, Gazi'de kurşunlayarak hatırlatıyor.

Tarihte hiç bir batını ya da Alevi hareketi, kılınç-şeşber cebelleştiği devletin bayrağına sahip çıkmamıştır. Gerek Selçuklu, gerekse Osmanlı sultanlarından herhangi birisini önderi olarak kabul etmemiştir. Kendi önderleri, kendi şiarları ve kendi prensipleriyle yaşamış, yürümüş ve bunun bedelini de ödemişlerdir. Sorun sadece inançlarını ve kimliklerini koruma sorunu da değildir. Canların bir olması, münkire kılıç çalması, yoksulun hakkını alması ve sistemi, tacı tahtı ile yıkması sorunudur.

Baba İshak'ın, kırkbin kişilik bir çıplaklar ordusuyla (ki tarihin, çocuklu kadınlı, gerçek halk ordularından birisidir.) Adıyaman'dan kalkıp, şehirleri düşüre düşüre sultanın oturduğu Konya üzerine yürümesinin temelinde tam da bu sorun yatmaktadır. Onun için günümüzdeki Alevi, hareketinin bir kanadının, bayrağa ve Atatürk'e, kendi bayrağı, kendi önderi gibi sarılması, devletle uzlaşması gülünçtür. Hiçbir Alevi kendi geçmişini reddetmeden bunu yapamaz. Reddetse bile yapamaz. Elliiki bin Dersim Alevisi'nin kanıyla ağırlaşan bir bayrağı taşıyarak yeni bir mitoloji yaratamaz. Sahneler, görüntüler, sesler belli değil midir? Bir yanda Baba İshak ve çıplakları, diğer yanda sultan ve devleti; bir yanda Pir Sultan, diğer yanda Hızır Paşa ve devleti. Süklün Hoca, Kalender, Cimri ve benzeri isyan önderleri yaşasalardı, tavırlarını kimden yana korlardı acaba? Grev ve sendika hakları gaspedilerek tutuklanan işçilerle Dersim mağaralarında imha edilen yoksul halktan yana mı, yoksa "genç cumhuriyet devleti"nden yana mı?

3 Mart 1924'te Diyanet İşleri Başkanlığı'nı kurdurarak egemen mezhepleri, yani Sünni'liği, devletin bir parçası haline getiren ve bunu laiklik olarak gösteren Mustafa Kemal'in laiklik anlayışını savunan söz konusu Alevi'lere şaşıyorum. Aynı Kemal, ezilen mezhebin tekkelerini, cemevlerini kapatmış, inançlarını özgürce uygulama haklarını ortadan kaldırmıştır. Bugün Türkiye'de yükselen Sünni'liğin ana kadroları Diyanet'ten geliyor. Alevi'den alınan vergi, Diyanet'ten geçerek, Sıvas ateşine dönüşüyor.

Günümüz Alevi'sinin temel sorunu, geçmişindeki haklı başkaldırı mirasına sahip çıkıp çıkmama, bu mirasın ruhuna uygun hareket edip etmeme sorunudur. Tüm tartışmalar, bölünmeler, gulguleler bu temel sorundan kaynaklanıyor. İnsanlığın da temel sorunudur bu.

Uludağ üniversitesi'nde öğrenci hareketi üzerine

Çetin KÖZCÜ

Sistemin tıkanıklık ve açmazlarına koşut olarak gündeme gelen "topyekün saldırı"larından üniversiteler de payını almaktadır. Özelleştirmenin bir parçası olarak gündeme gelen paralı eğitim ve harçlara yapılan %300-400 oranındaki zamlar, uzun bir dönemdir suskun ve dağınık bulunan üniversite gençliğini harekete geçirdi.

Esasta bilginin metalaştırılması ve üniversite kapılarının emekçi çocuklarına kapatılması anlamına gelen bu saldırılara karşı tepkiler kendiliğinden oluştu. Ancak; giderek "dipten gelen dalgayı" andırırcasına kitleselleşerek gelişen gençlik hareketleri Taksim, Beyazıt, Kızılay eylemleriyle maddi bir güce evriliyordu. Bu kitlesel karşı koyuşlar, kendiliğinden var olan hoşnutsuzlukları örgütlü bir güce yöneltmenin ancak önümüze doğru politikalar, somut belirlemeler ve hedefler koymakla mümkün olacağını gösterirken aynı zamanda bunu kalıcılaştırmanın yolunun da; bu dinamikleri kavrayacak ve harekete geçirecek yeteneğe sahip örgütlülükler yaratmaktan geçtiği gerçeğini bir kez daha gözler önüne serdi. Zira bu tepkiler bir süre sonra var olan örgütlenmelerin yetersizlikleri, sonucunda erimeye başladı ya da bazı öznel değerlendirmeler sonucunda hareketin bilinç seviyesiyle örtüşmeyen eylemsel süreçler ile hareketin dinamiklerinden uzaklaşıldı. Politik arenada tarihsel bir paradoksu andıran bu duruş ve varoluş zemini gelinen noktada hareketin önünü açmazken, esaslı olarak yığınları kucaklayabilecek doğru bir program ve önderliğin tesis edilmesine de aciliyet kazandırmıştır.

Hareketin geleceği ve muhtevası açısından bu noktada atılacak adımlar önem kazanmaktadır.

Önce istanbul Üniversitesi'nde başlayan ve kısa bir süre sonra diğer üniversitelere de yayılarak kitle eylemi özelliği kazanan bu tepkiler Uludağ Üniversitesi'nde de etkisini gösterdi. Üç yıldır sivil/resmi faşist işgal altında bulunan ve geçmiş itibarıyla devrimci bir geleneğe sahip olan Uludağ üniversitesi gençliği de harçlara karşı başlatılan bu yığınsal karşı duruşlar içinde yer almakta gecikmedi. Üç yıldır, hiç bir çalışmanın yapılamadığı, devrimci-demokrat güçlerin dağınık bulunduğu bir dönemde başlatılan çalışmalar bu nokdada anlamlı idi.

Mücadelenin kitleselleşerek militan bir mecraya yöneldiği 87-90 yılları arasında ortaya çıkan ve giderek sistemleşen hatalı anlayışlar, harekete önderlik eden anlaşıların, umulanın ötesinde oluşan gelişmeler karşısında hazırlıksızlıkları ve kitle çizgilerindeki zaaf ve yetmezlikler hatalara düşmelerine ve/veya hatalara karşı etkisiz kalmalarına neden oldu.

Dargrupçuluk, geniş kitlelerin kendilerini ifade edecek, eylemlilik ve üretimine aktif olarak katılacakları örgütlenmeler olan derneklerin işlevini oynayabilmesi noktasında ki kavrayış yetersizliği sonucu siyasi örgüt platformları haline getirilmesi kitlelerden tecrit olmuş bir dönemi ortaya çıkardı.

Bu dönemde aynı politikaların, sloganların, eylemliliklerin tekrarlanması, üretimsizlik ve kısır-döngü kitlelerin ilgilerinin düşmesinde bir diğer etken olarak ortaya çıkmıştır. Esasta birbirleriyle mücadele eden, kitlelerin kendilerini ifade etmesini özde engelleyen, politika üretmeyen bir hareketin, içine girdiği gerileme süreci içinde ortaya çıkan ve işgale dönüşen faşist saldırılar karşısında da örgütlü bir karşı duruş oluşturulamaması süreci kangrenleştirdi. Antifaşist mücadeleyi yanlış kavrama, önüne sadece sivil fasitlerle müca-

deleyi koyan yanlış yönelimler devrimciler arası birlikte hareketin zeminini ortadan kaldırırken, varolan dağınıklık öğrencilerde güvensizlik yaratmış, öğrenciler devrimci çalışmadan hızla uzaklaşmaya başlamışlardır.

Sürecin önünü açacak önermeler ve kitlelere güven verecek örgütlenmenin aciliyeti esas iken, dar-grupçu yaklaşımlar ile şekillenen ve pragmatizmle örtüşen bir dizi eylemlilik sonucu bu mümkün olmadı. Oysa okulda ve yurtta sivi-faşist işgalden rahatsızlık duyan ve bunu da yer yer kendiliğinden gelişen tepkilerle ifadelendiren (örneğin; idarenin yurt bloklarının penceresine parmaklık takması üzerine yurtta kalan insanların bu parmaklıkları aşağıya indirmeleri vb.) potansiyeli kucaklayarak, örgütlü, maddi bir güce dönüştürecek asgari bir yeterlilik mevcuttu. Böylece uzunca sayılabilecek bir suskunluk dönemi, dağınıklık bu sene başına kadar devam etti.

Çok kısa olarak değindiğimiz ve bugünün önceliğini oluşturan bu olumsuzlukları ve Uludağ Üniversitesi gençlik mücadelesine ilişkin değerlendirmeleri sonraya bırakarak bu seneki gelişmeleri değerlendirmeye geçelim.

Geçmişten bugüne taşınan örgütsüzlük ve dağınıklık gibi nesnel gerçekler Uludağ Üniversitesi gençliğinin ülkenin her tarafına yayılan ve kendisinide yakıcı bir şekilde ilgilendiren harçlara ilişkin karşı koyuşlara katılımında geç kalınmasına neden oldu. Öncelikli olarak geçmişte yapılan yanlışlıklardan arınmak ve gelinen aşamada "kendisinden olmayan herkese" yönelen sivil faşist saldırılara karşı sağlam bir karşı koyuşun oluşturulaması için, doğru politikaların sunumundaki yetersizliğin neden olduğu güvensizlik çemberinin kırılması gerekiyordu. Bu nedenle; öğrenci gençliğin genel sorunlarına özelde ise harç sorununa ilişkin başlatılan çalışmalar (imza kampanyası, afiş vb) okuldaki varlığımızın meşrulaştırımına yönelik bir hedefi de içeriyordu. Bütün bu çalışmalar sonucunda ise varolan dağınıklığı ortadan kaldıracak, sorunlarına duyarlı tüm insanları kucaklayabilecek, bağ kuracak, insanların kendilerini ifade edebileceği mekanizmalara sahip bir oluşumun gerekliliğinden hareketle Uluduağ Üniversitesi öğrencileri adlı oluşum, Koordinasyon oluşumuna evrildi. Harçlara karşı "artık harç ödemiyoruz" şiarıyla başlatılan ve 18 Mart'ta yapılacak olan şenlikte başlatılması düşünülen çalışmaların uzunca sayılabilecek bir dönemin ardından yapılan etkili bir çalışma olması, çok doğru olarak tesbit edilen harç sorunu dahilinde insanların duydukları rahatsızlıkların had safhaya varması ikinci olarak karar alma sürecine bütün insanların katabilme isteği ve bu noktada yapılan toplantılar insanların güven duymasını ve varolan tepkilerini örgütlü olarak harekete geçirmelerinde etkili oldu. Jandarma ve sivil faşist işgalin yaşandığı bir dönemde yapılan bu çalışmalar ve ortaya çıkan sonuçlar öğretici idi. Ancak sonraları girilen kısır döngü ve ortaya çıkan üretimsizlik yeniden kopuşu hızlandırırken bu potansiyeli doğru ve kararlı bir biçimde harekete geçirebilecek doğru politikaları ve mekanizmaları oluşturamayan sahip olmayan Koordinasyon'da erime sürecine girdi. Önüne hiç bir çalışma koyamadı. Toplantılar artık kısır tartışmalara dönüşmüş, toplantılara katılım yüksek olmasına rağmen, katılan insanların ancak onda birinin söz ve düşüncesini belirtmesi, insanların ufkunu aydınlatacak, sürecin önünü açacak ve bu eksen etrafında insanları harekete geçirecek yetkinliğin gösterilememesine neden oldu.

Bu tıkanıklığın temelinde Koordinasyon'un kendisini sadece haraç sorunu gibi dar bir hedefle sınırlaması ve varlık koşulunu bununla tanımlaması yatıyor. Niyet bu olmasa bile ortaya çıkan objektif görünüm buydu. Böylelikle yaşanan gelişmeler karşısında politika üreten ve bu politikalar doğrultusunda harekete geçirebilme yeteneğini kaybetmiş, müdahalesiz, yönlendiricilikten uzak bir "koordinasyonsuzluk" hakim hale geldi. Bir türlü içinden çıkılamayan kısır-döngü, üretimsizlik ve bir de buna eklenen sivil-faşist saldırıların yoğunluğu Koordinasyon'u iyice etkisizleştirmiş, "adı var, kendi yok" bir görünümün sergilenmesine neden olmuştu. Koordinasyon'un toplantılarına katılan insanların ancak üçte birini harekete geçirmesi anlatılanların anlaşılması açısından üzerinde durulması gereken bir nokta.

18 Mart sonrası hiç bir çalışmanın yapılamaması ve gelinen noktada mücadeleyi iyi niyetli bir grup insanın (ki bu insanların üzerinde Koordinasyon'un hiçbir yönlendiriciliği de yok) sivil faşistlerle mücadelesine endekseleyen Koordinasyon, sonuçları ortaya çıkaran nedenler üzerinde biraz kafa yorsaydı ya da bu noktada gündeme gelen önerileri dikkate

alıp, sorunların giderilmesi noktasında ciddi bir çabaya yönelinseydi bir takım kazanımların elde edilmesi ve bunların kalıcılaştırılmasının şansını da yakalalayabilirdi. Ancak bugünkü yapısal duruşuyla, zaaflarıyla bunları giderebilmesi çok zor. Kitlelerin kendilerini ifade etmelerinin zemini olarak düşünülen toplantılar kısır tartışmalarla sorunların boğulmasına neden olurken bürokratizm ve kırtasiyecilikle harmanlaşmış bir yapı ortaya çıktı. Bu toplantılara katılan insanların bırakalım söz haklarını karar haklarını dahi kullanmadıkları /kullanamadıkları bu platformlar, sorunların sağlıklı bir tarzda tartışılarak en doğru kararların alımında en geniş kesimlerin iradelerini yansıtmaktan uzak kalmışlardır. Birçok fakültede örgütlü olmasına rağmen ve toplantılara 100'den fazla insan katılmasına rağmen, Koordinasyon, perspektif ve açılım sunma noktasındaki yetersizliği ve iradi müdahalesizliği ve hantal yapısıyla katılımın ancak üçte birini harekete geçirebiliyor! Hiçbir fakültede çalışma yapılamaması ya da İİBF özgülünde gelişen sivil-faşist saldırılara karşı koyma, tepkileri ifade etme noktasında gündeme gelen basın açıklamalarına katılımı yükseltememesi veya insanları katamaması gelinen noktada Koordinasyon'un ihtiyaca cevap vermede yetersiz kaldığının göstergesidir. Mayıs ayı içinde devrimci-demokrat öğrencilerin de içinde yer aldığı bir otobüse sivil-faşistlerin yaptıkları silahlı, bıçaklı, taşlı saldırı sonrasında okulda İİBF öğrencilerinin yaptıkları basın açıklamasına ancak bir önceki gün saldırıya uğrayan insanların katılması acı ve acı olduğu kadar çarpıcı bir örnektir de.

Yapılması gereken yakalanan bu kitleselliği oluşturulacak birim örgütlülüklerine taşımak, Koordinasyon'un düşünsel çerçevesinin, merkezi yapısının ve politikalarını da bu birimleri esas almaktan geçtiğini görmek ve bu gerçeklikten hareketle bir çalışma tarzının içine girilmesiydi. Çünkü, kitlenin genel eğilimleri en doğru, en gerçekçi şekilde ancak birim çalışmalarıyla ortaya çıkacaktır. Buralarda oluşturulacak söz ve karar alma mekanizmaların yansımalarının ışığı altında Koordinasyon'un merkezi politikalarının aldığı bir dizi kararların aşağıdan yukarıya kararlar doğrultusunda en geniş kesimleri kucaklayacak şekillenme şansına sahip olacağından dolayı daha gerçekçi olacaktır. Aynı şekilde merkezi düzeyde alınan kararların, politikaların bu mekanizmalarla yukarıdan aşağıya en geniş kesimleri kucaklayarak hayata geçirme noktasında yapıya hareket yeteneği kazandıracağı da söylenebilir. Böylece hareketin yönlendirici ve denetleyici fonksiyonlarını işlevselleştirmesi de kolaylaşır. Ayrıca, bu bakış açısı her birime kendi özgüllüğünden kaynaklı olarak, merkezi politikalara hizmet eden ve onu ileriye taşıyan "özerk" çalışmalar yapabilme olanağı tanıdığından hareketi ve hareketin insanını edilgenlikten kurtararak etkin bir özneye dönüştürmekte ve bir dinamizm kazandırmaktadır. Buna bağlı olarak, bütün bunlar merkezi düzeyde önümüze zengin bir deneyim ve materyal sunmakta, bu deneyim ve materyaller de kendi gerçekliğimizi daha iyi tanımamızı bundan hareketle kitlenin genel eğilimlerine ve bilinç seviyesine denk düşen bir takım politikalar belirlemek ve bunların ışığında harekete geçirmek noktasında itici bir güç olacaktır. Böylece yapısal olarak sağlıklı bir işleyişin ürünü olarak ufku genişletme, perspektif oluşturma ve bu belirlemeler ışığında güçleri daha gerçekçi bir biçimde harekete geçirebilme yeteneği gösterilebilir. İşte bu ve benzeri bir dizi olumsuz nesnel gelişmeler süreci sene başına döndürmüş, 18 Mart ile yakalanan kitlesellik yok olmaya yüz tutmuştur. Bugün bu dağılma süreci Koordinasyon içerisinde yer alan insanlara da sirayet etmiş ve kopuşlar hızlanmıştır.

Yapılması gereken, "nasıl bir örgütlülük ve çalışma tarzı" sorusuna verilecek cevapta yatıyor. Yaşanan bir yıllık Koordinasyon süreci de bu konuda önümüze zengin deneyimler sundu. Harç sorununa ilişkin çalışmaların ortaya çıkardığı potansiyeli yakalamak ve yeniden harekete geçirerek kalıcılaştırmak için bulunulan zemini, insanların talep ve sorunlarını öğrenmek, bunların ışığı altında somut politikalar belirlemek; ve bu politikaları hayata geçirecek işlevli, aşağıdan yukarıya doğru örgütlenmeyi esas alan kurumları yaratmak için çaba sarfedilmelidir. Özellikle de öğrenci gençliğin öz örgütlülükleri olan derneklerin yeniden inşaa edilmesi çalışmalarına katılınmalı, güçleri buralarda yoğunlaştırılmalıdır. Bu noktayı yakalamak için öncelikle öğrenci gençliğin ihtiyaçlarını kavramak ve bu noktada geniş öğrenci kesimiyle diyalog kurmanın yaratıcı ve ısrarlı çabası yürütülmeli, bu noktaya ağırlık verilmelidir.

Parti, işleyişi ve yabancılaşma üzerine

Emre DOĞAN

Bireyin özgürleşebilmesinin aracı olan komünist parti, aynı zamanda egemenlik ilişkilerinin bulunduğu toplumların zorunlu sonucu yabancılaşmayı da bir süreç anlamında ortadan kaldırma işlevine sahiptir. Farklı bir şekilde söyleyecek olursak; yaşanılan toplumsal koşulların yabancılaştırıcı sonuçlarından bireyin ve aynı zamanda toplumun kurtulmasını sağlayan örgütlenme komünist partidir. Ancak insanın toplumsal bir varlık oluşu, yabancılaşmanın da (yabancılaştırıcı toplumsal koşullar varlığını sürdürdükçe) sürmesine neden olur. Bu nedenle komünist parti içinde bireyin yabancılaşması sona ermez. Fakat komünist parti, sahip olduğu felsefi, ideolojik, politik ve örgütsel hat ile kurulduğu andan başlamak üzere yabancılaşmanın etkilerini ortadan kaldırarak ilerler.

Komünist parti; tüm egemenlik ilişkilerinin bulunduğu toplumlar ve bunların en üst biçimi olan kapitalist toplumsal ilişkilere göre, temelden farklı bir ilişki ağına sahip olmak zorundadır. Egemenlik ilişkilerinin bilinçli bir çabanın sonucunda süreç olarak çözülmesi, toplumsal planda yaşanması zorunlu bir aşama olmasına rağmen, komünist partide egemenlik ilişkileri, en baştan yadsınır. İnsanların bilinçlerinin eşitsiz gelişmesinin sonucu olan farklılıklar ise geri bilinçlerin ilerletilmesi aracılığıyla çözülür.

Burada özgürlük-zorunluluk ilişkisi üzerinde kısaca durmak ve ileri bilinçli komünistlerin henüz daha geri bilince sahip komünistleri -en geniş anlamda tüm ezilenleri- neden daha ileri derecede bilinçlendirmek zorunda olduklarını açıklamak istiyoruz.

Özgürlük; en yalın olarak, Hegel'in tanımıyla, "*zorunluluğun kavranmasıdır*". Zorunluluk şeylerin, gelişmelerine kaynaklık eden yasaları ifade eder. Bu yasaların bilinmemesi, şeylerin üzerinde istenilen yönde etkide bulunabilmenin koşullarını yaratır. Özgürlük, şeylerin yasalarının bilince çıkarılarak, onların yarattığı olumsuz sonuçlardan etkilenmeden, amaca uygun, etkide bulunabilme durumudur. İnsanın toplumsal bir varlık oluşu, toplumsal ilişkilerin dönüştürülmesi üzerinden, insanın dönüşümünün sağlanmasına olanak sunar. Bu anlamıyla insanın toplumsal bir varlık olduğunu, tutsaklığının, her türlü sömürü ve baskının içinde bulunduğu toplumsal koşulların sonucu olduğu açıktır. Toplumsal koşullar değişmedikçe, özgürleşmedikçe kendisinin de özgürleşemeyeceğinin bilincine varan birey; özgür olabilmesinin koşullarının ilişkide olduğu insanların, toplumun bilinçlerinin gelişip özgürleşmesine bağlı olduğunun da bilincindedir. Bu nedenle kendi özgürleşmesinin güvencesi; zorunlu olarak ilişkide olduğu insanların bilinçlerinin gelişip özgürleşmesinden geçmektedir. Yani gelişip özgürleşmenin yolu ilişkide olduğu insanları geliştirip özgürleştirmektir.

İleri bilince sahip komünistlerin görece daha geri bilinçte insanları geliştirmeleri ise sadece bir teorik eğitim sorunu değildir. Teorik eğitim öncelikli olmakla birlikte gerçek gelişim pratik süreçlerde meydana gelir. Bu nedenle bilincin gelişimi; yaşamın mümkün olan her alanıyla dolaysız-pratik ilişki gerektirir. Teorik ve pratik olarak gelişim ancak ilgili alanlar ile dolaysız olarak karşı karşıya gelme sonucu meydana gelecektir.

Bugüne kadar yaşanan ve "pratikten öğrenmeme tutumunda ısrar edildikçe yaşanacak olan, komünist partisinin yabancılaştırıcı bir araca dönüşmesi sorununun kaynağındaki ana etmen yaşanılan pratikten doğru dersler çıkarılamaması ve bilincin bu temelde yeniden şekillendirilememesidir. Burada bahsettiğimiz "pratik", bilinçli etkinlik anlamındaki pratiktir. Yani, düşünce ve davranış birliğinin tümel ifadesi olan "praksis"in bir yanını oluşturan pratik değil, hem düşünce ve hem de davranış olarak bilinçli etkinliktir, praksis etkinliktir.

Etkinliğine kendisi yön veremeyen, önceden belirlenmiş ve kendi dışında oluşmuş bir düşünceyi yaşama geçirmeye çalışan bir insan özne olamayacağı, ancak yönlendirilen bir varlık olmaktan öteye gidemeyeceği için yabancılaşma süreçleri içinde bulunmaktan kurtulamaz. Öncelikle kavranması gereken nokta, bireyin komünist parti ile ilişkiye girdiği koşullarda bulunduğu durumdur. Verili toplumsal ilişkiler içinde, bireyin nesnel gerçekliği kavrayıp kendi etkinliği ile dönüştürebilmesi mümkün olmamasına rağmen yaşamını olumsuz olarak etkileyen ve toplumsal koşulların sonucu olan olgular çerçevesinde mücadele edebilir. Toplumsal ilişkilerin bütününü değil ama parçalarını ve sonuçları bakımından değiştirmeye yönelik bu mücadeleler komünist partinin kitlelerle temas noktaları sağlayacağı alanlardır. Boyutu ve kapsamı ne olursa olsun bu mücadeleler olmaksızın, birey, verili koşulların kendi çıkarına olmadığının farkına varıp değiştirme yönünde adım atmadıkça daha ileri hedefler için bağ kurula-

maz. İşte birey ile kendiliğinden bilinci aracılığı ile yürüttüğü mücadele içinde ilişki kurmak ve mevcut çarpık bilincini, kendi düşünce ve davranış ilişkisini yeniden kurması yoluyla dönüştürmek gerekmektedir.

YABANCILAŞMANIN "KOMÜNİST" PARTİ İÇİNDE BOYUTLANMASI

Komünist parti veya onun üyesinin, çarpık bilinçli bir insanın nesnel gerçekliğin bilincine, dolayısıyla özgürleşmiş bir bilince dönüştürmesi süreci uzun bir dönemde gerçekleşebileceği gibi çok önemli bir tehlikeyi de barındırmaktadır. Bu tehlike yabancılaşmışlığını "yeni" bir kimlik altında boyutlandırmaktır.

Kapitalist toplum; en üst boyutta ulaştığı toplumsal işbölümü ile, devraldığı manevi üretim-maddi üretim ayrılığını doruğa ulaştırmıştır. Maddi üretim ilişkilerinin ifadesi olmaktan başka birşey olmayan, mülkiyet ilişkilerinin devamı için, maddi yaşamın yeniden üretimi olmayan üst yapıyı ifade eden; bilim, felsefe, ideoloji, politika, kültür egemen sınıf tarafından üretilerek tüm toplumu etkisi altına alır. Emekçilerin içine hapsoldukları üretim ilişkilerinin dışına çıkarak, düşünsel üretimde bulunabilmelerinin maddi koşulları yoktur. Ayrıca, bilinçli etkinlikte bulunabilmeye yabancılaştıkları için buna gerek de duymazlar. Egemen sınıflar tarafından düşünceleri -aynen üretim sürecinde yaptıkları işin neden ve sonuçlarına müdahale edemeden yaptıkları gibi- doğru kabul edip yaşama geçirirler. Bu anlamıyla davranışlarını beliryen, kendi öz düşünceleri değil, çarpıtılmış bilincin ürünü olan ve egemen sınıfın ürettiği düşüncelerdir. Düşünce tembelliği olarak ifade edilen bu durum aslında insanların düşünce üretimi süreçlerinin dışında tutulmalarının zorunlu sonucudur. Düşünce üretimi gerçekleştiremeyen insanlar için, düşünce üretimi veya bilgi sahibi olmak egemenlik ilişkilerinin yeni gibi görünen ama özde değişmeyen bir içerikte yeniden kurulabilmesinin koşullarını yaratır. Verili toplumsal koşullarını değiştirme mücadelesi içinde komünist parti ile tanışan birey komünist partinin onun toplumsal çıkarını savunması durumu karşısında; düşünce üretimini, dolayısıyla davranışına yön veren düşüncenin üretilmesini, komünist partiye bırakır. Bu çerçevede öz olarak değişen birşey olmazken biçimsel olarak egemen sınıfın yerine komünist parti geçer. İşte bir komünist parti için en önemli tehlike bu egemenlik ilişkisini, dolayısıyla yabancılaştırıcı ilişkiyi yeniden üretmektir.

KOMÜNİST PARTİ NEDEN EGEMEN OLAMAZ?

Burada şöyle düşünülebilir: "İnsanların egemen kapitalist sınıfın tahakkümünden kurtularak komünist partinin egemenliği altına girmesinin ne gibi tehlikesi olabilir?" Bu düşünceye bir çok yönden cevap vermemiz gerekmektedir. Birinci olarak; her türlü egemenlik ilişkisi aynı zamanda bir tutsaklık ilişkisidir. Ve bu tutsaklık, egemen olanı da tutsak kılan, insanal anlamda özgürleşebilmesini engelleyen bir içerik taşır.

İkinci olarak; komünizm, bir grup öncünün egemenliğinde ulaşılacak bir toplumsal sistem olmayıp, tersine öncülerin tüm toplumu kendi düzeylerine yükselterek kendilerini ortadan kaldırmaya dayanan bir toplumsallaşma sürecidir. Üçüncü olarak; komünist parti ve onu oluşturan bireyler toplumsal koşullardan yalıtık olmadıkları için, doğru düşünce üretecekleri yönünde koşulsuz bir güvence söz konusu değildir. Dördüncü olarak, her düşünce ancak üreteni tarafından en yüksek düzeyde yaşama geçirilebilir. Bu nedenle komünist parti tarafından üretilen düşünce, ancak bireyin bu düşünce üretimi süreçlerine aktif katılımı, neden-sonuç ilişkilerinin şekillenmesine müdahalesi sonucunda onun tarafından gerçek özü ile yaşama geçirilmesine neden olabilir. Beşinci olarak; çarpık bilincin dönüştürülmesi ancak bireyin içinde bulunduğu koşulları soyutlaması ve dolaysız olarak teorize ederek dönüştürebilmesi için kavraması ile gerçekleşebilir. Burada komünist öncünün rolü bireylerdeki-kitlelerdeki dağınık ve bulanık düşünceleri sistemleştirerek açıklığa kavuşturmak ve yeniden kitleye ileterek birlikte yaşama geçirmeyi örgütlemeye önderlik etmektir.

DEMOKRATİK MERKEZİYETÇİLİK DİYALEKTİK BİR İŞLEYİŞTİR

Bu saydığımız bütün etmenler komünist partisinin örgütlenme ve mücadele ilkesi olan demokratik-merkeziyetçilik aracılığı ile yaşam bulur. Özellikle yasa-dışı örgütlenme zorunluluğu vb. nedenlerle "olağanüstü koşullar" gerekçesi arkasına sığınılarak bu ilkenin "merkeziyetçi yönünün devrim öncesi ağır basacağı"gibi idealist savunularla komünist parti bürokratik bir aygıta dönüştürülebilir.

Oysaki komünist partinin etkinlik süreci de zorunlu olarak diyalektik bir işleyişe sahiptir. Devrim öncesi kitleler adına ve hatta kendi üyelerine rağmen yönetici organlar tekeline alınan düşünce üretiminin devrim sonrası değişebilmesi olanaklı değildir. İnsanın bilincini belirleyen içinde bulunduğu koşullar olduğuna göre bu anlayış iktidarın alınması sonrasında da "doğal" laşarak varlığını korumaya devam eder. Kitleler adına alınan kararlar aracılığıyla "devrim"in gerçekleşmesi, yönetici organların "devrim adına" düşünce üretimini tekellerinde tutmalarının nedeni olur çıkar.

Dolayısıyla devrim daha en baştan kitlelerle birlikte değil, kitlelere rağmen gerçekleştiğinden komünist partinin yönetici organları da "yeni" iktidarın "yeni burjuvaları", "bürokrat burjuvaları" haline gelirler.

Bu nedenle, devrim öncesi, "koşulların zorluğu", "yasadışılığın zorunlu bir sonucu" gibi gerekçeler idealist olmaları ve burjuva ideolojik platformun yansımaları olduğu için devrimin komünist temellerde gerçekleşmesine de engel olurlar. Bu anlamıyla hem devrim öncesi hem de devrim sonrası demokratik-merkeziyetçilik ilkesinin zıt iki özelliğinden olabildiğince esneme gösterilmemeli, titiz olunmalıdır.

DEMOKRATİK MERKEZİYETÇİLİK VE BİREY/İNSAN İLE UYUMU

Demokratik-merkeziyetçilik ilkesi özünde insan unsurunun, bilinçli etkinliğinin şekillenmesini ifade etme niteliğine sahiptir. Bir insanın refleks davranışlarının dışındaki tüm davranışlarının nasıl davranış-düşünce, ileri davranış-ileri düşünce ilişkisi temelinde gelişmesi gerekirse demokratik-merkeziyetilik de bu gelişim sürecini ifade eder. Toplumsal pratikten elde edilen düşüncelerin tartışma aracılığıyla netleştirilmesi ve bu düşünceye uygun olarak toplumsal pratiğe ileri düzeyde müdahalede bulunacak davranış birliğinin gerçekleştirilmesidir demokratik-merkeziyetçilik. Azınlığın çoğunluğa tabi olması durumu dahi bireyin zihinsel süreçlerinde yaşadığı karar alma aşamasındaki çelişkili durumunun ifadesi olmaktan başka birşey değildir. Bazı zamanlar -ki özellikle yaşamımızda yeni karşılaştığımız, alışkanlık haline gelmemiş durumlarda- karar verirken ağırlıklı olarak netleştiğimiz düşüncenin yanısıra bir veya birkaç düşüncede varlığını hissettirebilir. Net karar verememe veya kararsızlık olarak ifade edebileceğimiz bu durumlarda, sonuçta insan; ağırlık kazanan düşünce yönünde davranır. Bu davrınş sırasında; insanın fizik varlığı, nasıl ağırlıklı düşüncenin yönetiminde hareket ediyorsa, demokratik-merkeziyetçilik ilkesinin sonucu olan azınlığın çoğunluğa tabiliği de aynı özelliktedir. Burada önemli iki noktanın birisi, azınlığın alınan kararı tek bir vücut gibi yaşama geçirmede geri durmaması ise, ikicisi de çoğunluk kararının yanlışlığının toplumsal pratikte görülmesi üzerine değerlendirme, karar ve davranış değiştirme sürecinin gene tek bir vücudun sahip olduğu esneklik özelliğine benzer şekilde işlemesi gereğidir. Fakat toplumdaki her türlü çelişmeyi kendi içinde farklı düzlemlerde yansıtabilen komünist partinin işleyişi ile bireyin zihinsel süreçlerindeki işleyişin bireyi veya partiyi karşı karşıya getirmeden çözüme kavuşturulması için çok daha yüksek bir işleyiş düzeneğinin kurulması gerekir. Bu nedenle demokratik merkeziyetçilik ilkesini ayrıntılı olarak ele almamız gerekiyor.

KENDİLİK BİLİNCİ

Demokratik merkeziyetçilik ilkesinin ayrıntılı incelemesine geçmeden önce, bu ilkenin uygulanmasını temellerine oturtacağını düşündüğümüz "kendilik bilinci" üzerinde durmak istiyoruz. Komünist parti, komünizm ortak amacı düzleminde biraraya gelmiş bireylerin amaçlarına ulaşabilmek için bilinçli çabalarının sonucunda varolur. İnsanın toplumsal bir varlık oluşu, bilincinden bağımsız olarak, yaşamını örgütlü ilişkiler içinde sürdürmesini zorunlu kılar. Fakat egemenlik ilişkilerine dayanan mülkiyetçi toplumlar insanın özgür gelişimi önünde engel oluşturmalarının yanında devlet aygıtı aracılığıyla -örneğin kapitalizmde burjuvazi dışında- diğer sınıf ve katmanların kendi sınıfsal temellerinde, sınıfsal çıkarlarına paralel örgütlenmelerini engeller. Burjuvazi kendi örgütlülüğü olan devlet'i tüm toplumun çıkarlarının temsilcisi olarak sunar ve kurumlarıyla ideolojisinin tüm toplumun hücrelerine nüfuz etmesini sağlar. Burjuvaziye karşıt konumdaki işçi sınıfı ise mülkiyetten bağımsızlaşması nedeniyle tüm insanlığın kurtuluşunu ve özgür gelişimini sağlayacak maddi zemine sahiptir.

Özellikle işçi sınıfı dışındaki ara sınıf ve katmanlara mensup aydın karakterli insanlar, bilimsel bilgiye ulaşma olanakları ve mevcut durumu nedeniyle, işçi sınıfı ideolojisini benimseyerek, mücadeleye katılabilirler. Komünist partisinin kuruluş sürecinde, aydın örgütlenmesi olmasının nedeni budur. Bu ara sınıflara mensup aydınların sınıf temellerinden köklü olarak kopamamalarının bir sonucu olan ve burjuva kültürel etkilerin yansıması olarak, "kendini feda etme", "işçi sınıfı için", "halk için" mücadele etme ve benzeri kavramlar toplumsal mücadele alanında boy gösterir. Bu ara sınıf aydınları mücadele gayelerini kendi insanal çıkarlarını gerçekleştirmek değil de, kendilerini ezilenler için feda ettikleri olarak açıklarlar. Önemli bir kesiminin girişitikleri eylem ve mücadelelerle bu düşünceyi besleyen bir yaklaşımda olduğu görülmektedir.

Oysa ki hiçbir insan kendi çıkarına, amacına hizmet etmeyen bir etkinliği bilinçli olarak gerçekleştirmez. Daha geniş bir anlatımla genel olarak mülkiyetçi toplumlarda özel olarak da kapitalizmde insan; bilinçli etkinliğine yabancılaştığı, dolayısıyla bireysel çıkar ile toplumsal çıkar arasındaki uyumluluk koptuğu için, her birey yalnızca bireysel çıkarını gerçekleştirmeye çalışır. Özünde bireyin kişisel çıkarı ile toplumsal çıkar, insanal ilişkiler içinde uyumluluk özelliği taşımasına rağmen; egemenlik ve mülkiyet ilişkilerinin doğması ile bu uyumlululuk egemen sınıf "lehine", toplumun aleyhine bozulmuştur.

Burjuva toplumsal ilişkilerin egemen olduğu bir süreçte; bireylerin komünizm uğruna yürüttükleri mücadele de, özünde "sınıf için", "halk için" değil en başta kendileri içindir. Sadece bu mücadele içinde insanal özlerini gerçekleyebilmeleri en somut çıkardır.

Öte yandan insanın etkinliğini belirleyen bilinci; içinde bulunduğu koşulların ürünü olduğuna göre; özgürleşme mücadelesi içinde iken örneğin; "ben isteseydim şöyle bir yaşam sürerdim" vb. söylemleri gerçekliği yansıtmamakla birlikte, idealist felsefe ve burjuva ideolojisinden yoğun bir etkilenim içinde olunduğunun göstergesidir. Ve bir anlamıyla içinde bulunduğu koşullardan hoşnutsuzluğunda ifadesidir.

Özgürleşme mücadelesinin; bireyin (insanal anlamda) çıkarını en üst düzeyde gerçeklediği, insanlaşabilmesi için yürütmesi gereken mücadeleden başka bir şey olmadığı, bu nedenle en başta komünist bireye çıkar sağladığı somut bir durumdur. Burada mülkiyetçi toplumların ortaya çıkardığı bireycilik, bencillik vb. toplumsal ve insanal dışı özellikler ile özgürleşme mücadelesinin bireysel çıkarı birbirine karıştırılmamalıdır. Çünkü bireycilik gibi toplumsal ve insanal dışı özellikler; toplumun yıkımına rağmen bireyin "çıkarı"nı öne alırken, özgürleşme mücadelesinin bireysel çıkarı dolaysız olarak toplumun geliştirilmesi ve özgürleştirilmesi üze-

rinden sağlanabilir. Toplum dışı bireycilik bireyin "gelişim"i adına toplumun yıkımını gerçekleştirirken, insanın toplumsal bir varlık oluşunu yadsır. Toplum dışı bireycilik nedeniyle toplum yıkıma uğratılırken, toplum içindeki bireyin de zorunlu olarak yıkıma uğradığı, gelişimin engellendiği ve insanal özünü gerçekleştirmekden de uzaklaştığı görülemez. Oysa özgürleşme mücadelesindeki bireysel çıkara; ancak toplumsal ilişkilerin geliştirilerek, özgürleştirilmesi yoluyla ulaşılabilir.

Bu bakış açısının; gerek işçi sınıfı, gerekse de ara sınıflardan gelen bireylere kavratılması zorunludur. İşçiler için kendi sınıf bilincine sahip olmak anlamına gelen "kendilik bilinci"; ara sınıflara mensup bireyler için yaşam koşullarını işçi sınıfının yaşamına bağlama aracılığıyla maddi bir temel kazanır. Özgürleşme mücadelesine katılan bireyin, gerek mülkiyet gerekse de egemenlik -özünde kopmaz bir bağa sahiptirler- doğuran koşullardan bağımsızlaşmadığı sürece özgürleşebilmesi de olanaksızdır. Bilimsel bilgiye ulaşma koşulu ve düşünsel üretim alanındaki yeteneği, ara sınıflara mensup bireylerin komünist parti içinde egemenlik ilişkilerini tesis etmelerinin maddi zemini oluşturur. Mülkiyet kavramından sadece maddi varlıkları değil, bilgi, yönetme yeteneği vb. her türlü düşünsel özellikleri de anlamak gerekir. Herhangi bir konudaki bilgi ve becerisini toplumun (bugünkü boyutuyla komünist partisinin) ortaklaşmasına sunmayan birey, sadece o konuda da olsa özel mülkiyet sisteminin varlığının devamından yana olduğunu ortaya koymakta ve bu nedenle egemenlik ilişkisini yeniden üretmenin maddi temelini taşımaktadır.

Bu durumun süreç içinde ortadan kaldırılamaması sonucunda ya komünist partisinin burjuva bir aygıta dönüşümü gündeme gelecek ya da söz konusu konumdaki birey özgürleşme mücadelesinden uzaklaşarak, insanaldışı burjuva toplumsal ilişkilerin içine geri dönecektir. Genel olarak gerçekleşen egemen elitlerin kendi kastlarını kurmalarıyla komünist partisi burjuva bir aygıta dönüştürmeleridir. Bu nedenle komünist partinin, komünist görevlerin yerine getirilmesinin, özgürleşme mücadelesinin, [illegible]nlu bir **aracı** olduğu unutulmamalıdır. Her somut duruma; partinin inşaası, sağlamlaştırılması vb. çerçevesinden değil, komünist görevlerin, özgürleşmenin gerçekleştirilmesinin gereklerinin yerine getirilmesi çerçevesinden bakılmalıdır. Özgürleşme mücadelesinin gereklerini yerine getirmeyen bir partinin sağlamlaştırılması, yeni tipte burjuva bir aygıtın inşaa edilmesinden başka bir anlama gelmeyecektir.

DEMOKRATİK MERKEZİYETÇİLİĞİN TEMELİ "KİTLELERİN ÖĞRENCİSİ VE ÖĞRETMENİ OLMAK"TIR.

Şimdi demokratik merkeziyetçilik ilkesinin işlemesinin temellerini inceleyelim.

Öncelikle komünist parti kuruluş aşamasından itibaren başta işçi sınıfı olmak üzere ezilenlerin kendiliğinden mücadelesi içinde yer almalıdır. Bu mücadelelere önderlik etmeye çalışılarak, mücadelenin ortaya çıkış temeli üzerinde örgütlülüğe dönüşmesi, süreklilik kazanması ve bunun sonucu olarak ezilenlerin bilinçlerinin gelişiminin maddi koşullarını sağlamak görevi ile yükümlüdür. Çarpık bilincin dönüştürülmesi ve nesnel gerçekliğin bilincine ulaşılabilmesinin yolu devrimci eylemden geçer. Komünistlerin öncelikli olarak bağ kuracakları ileri kesim, bizzat kendi sorunlarına sahip çıkan ve bunun mücadelesini yürüterek örgütlenmeye dönüştürüp süreklilik kazandıran unsurlardır. Her ne kadar kendiliğinden mücadeleyi yöneten bilinç; burjuva sınırları aşamayan, eyleminin içeriği bir bütün olarak burjuva toplumunu hedeflemeyen bir niteliğe sahip olsa da; burjuva toplumsal koşullarda kitlelerin en ileri unsurları -kendiliğinden de olsa- mücadele içindeki kitlelerdir. Komünist partisinin mücadele içindeki kitlelerle bizzat mücadele temelleri üzerinden kurduğu bağ demokratik merkeziyetçilik ilkesinin, partideki kollektivizmin, dünyayı daha yüksek düzeyde anlamanın temelidir. Bireyin bilincini toplumsal koşulları belirlediğine göre, farklı toplumsal koşullardaki partili bireylerin, içinde bulundukları koşulları bilimsel analize tabi tutarak, burjuva sistem ile ezilenlerin karşılıklı ve kendi içlerindeki ilişki ve çelişkileri tespit etmelerinin yolu, bizzat bu toplumsal koşullar içinde de yer almaktan geçmektedir. Öte yandan toplumsal işbölümüne bağlı olmak zorunluluğu taşıyan bu yeralış kendiliğinden değil bilinçli olarak gerçekleştirilen planlı bir işleyişe sahip olmak zorundadır. Kişisel bilgi ve yeteneğe dayanan bu işleyiş ile komünist parti, partili bireyleri en yüksek düzeyde verimli olacakları alanlara bilinçle yönlendirir. Herhangi bir alanda uzmanlaşabilmenin ön koşulu ilgili çalışma alanına ilişkin asgari bilgi ve yeteneğe sahip olmaktan geçer. Bireylerin komünist partili olma süreçlerine varıncaya kadar, kazandıkları bilgi birikimi ve yetenekleri onların toplumsal iş bölümünün hangi alanında komünist çalışma yürüteceklerinin ön yönelimini oluşturur. Bu bilgi birikimi ve kişisel yetenekler yok sayılarak yapılacak bir düzenleme çalışma alanlarında komünist çalışmanın verimli olmasını engellerken, bireyin gelişimi önünde de engel işlevi görür. Bu durum aynı zamanda toplumsal işbölümünün çözülebilmesi için ulaşılması gereken uzmanlaşma gereğini de bozucu işlev görür. Toplumsal işbölümünün bir alanında dahi olsa uzmanlaşmanın sağlanamaması aynı zamanda bireyin dünyayı anlama ve dönüştürme etkinliğinin zayıflamasına neden olur. Üstelik toplumsal işbölümünün çözülerek sonlandırılması her alanda uzmanlaşma ve ulaşılan bilgi birikiminin kollektif ilişki ağı içinde dolaşıma sunulmasıyla başlar. Ayrıca işçi sınıfı ve emekçilerin gerek sorunları doğrultusunda mücadeleye çekilerek örgütlenebilmesi gerekse de kendiliğinden mücadeleye önderlik edilmesi ve kitlenin ileri bilinçli kesimleriyle bağ kurulabilmesinin yolu bizzat toplumsal işbölümünün üretim temelinde ki mümkün olan her alanında yer alınması gereğine dayanır. Hareketsiz kitlenin harekete geçirilmesi ve hareket halindeki kitle ile bağ kurulabilmesi ve önderlik edilebilmesi en başta kitleyi birleştiren ortak temelde süreklilik taşıyan bir çalışmayı

zorunlu kılar. İşte komünist partinin toplumsal işbölümünün mümkün olan her bölümünde oluşturacağı organların kendi çalışmaları aracılığıyla "kitlelerden öğrenerek" elde ettikleri bilgi birikimi üzerinden partinin politikalarının oluşumuna katılmalarının, dolaylı bilgiler yerine nesnel gerçekliğin dolaysız bilgisine ulaşarak bu bilgiyi tüm partinin kullanımına sunabilmelerinin, dolayısıyla kitlelerin yaşama geçirecekleri, benimseyecekleri politikaların kollektif tarzda üretilebilmesinin yolu buradan geçer.

Parti organlarının çalışma alanlarında yaptıkları bilimsel analiz ile; burjuvazi ve ezilenlerin karşılıklı, kendi içlerindeki ilişki-çelişkileri, bilinç düzeyi, özlem ve talepleri, bir bütün olarak hangi politikayı benimseyip hayata geçireceklerinin tespit edilmesi komünist çalışmanın temeli olmakla birlikte henüz ilk adımı oluşturur. Bu bilgiler bir yandan sürekli ve detaylı olarak rapor mekanizması aracılığıyla tüm partiye ulaştırılırken bir yandan da kitle ile dialog içinde kararlıştırılan politikalar yaşama geçirilir. Devrimci politika; ezilen kitlelerin dağınık ve bulanık olan düşüncelerinin toparlanması, üzerindeki burjuva ideolojik örtünün kaldırılarak açıklığa kavuşturulması, aralarındaki kopukluğun giderilerek sistematize edilmesi ve kitleleri bir adım ileri taşıyacak tarzda yeniden kitlelere sunulmasıdır. Politikaların kitlelere sunulması dayatma veya zorlama yöntemiyle değil, önceki yazılarımda komünist eğitim başlığı altında incelediğim diyalog yöntemiyle gerçekleştirilmelidir. Çünkü kitlelere politikaların benimsetilmesi süreci de özünde bir eğitim sürecidir. Ve özgürleşme mücadelesindeki birey ve parti, diyalog dışında bir yöntem ile politika benimsetemez.

RAPOR SİSTEMİ VE YABANCILAŞMA

Rapor sistemi komünist partinin temel mekanizmalarından biridir. Partili bireylerin gerek birbirlerinin denetlemeleri gerekse de toplam etkinlik içinde kendi etkinliklerini görebilmeleri, emeklerine yabancılaşmamaları açısından vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Bireyin emeğine yabancılaşmasını engellemenin temel koşulu etkinliğinin **praksis** özelliği taşıması yani **kendi zihinsel ve fiziksel üretimi** olmasıdır. Fakat aynı zamanda, kendi çalışma alanındaki etkinliğinin komünist çalışmanın hangi bölümünü oluşturduğunu, toplam üretim içinde ne oranda paya sahip olduğunu, etkinliğinin yarattığı dönüşümlerin ne düzeyde olduğunu somut olarak görmek zorundadır. Bu zorunluluk gerçekleşmeden bireyin emeğine yabancılaşması engellenemez. Rapor sistemi partiyi oluşturan her bireyin hem kollektif ile hem de kollektif içindeki kendisiyle yüzleşmesini, emeğinin sonuçları ile yüz yüze gelmesini sağlar.

Komünist partilerde gerek birey düzleminde gerekse de organ düzleminde ortaya çıkan kendi emeğini önemsememe veya kendi emeğini aşırı derecede abartma sorununun kaynağı da burasıdır. Bölgecilik, bireycilik, ben-merkezcilik vb. şeklinde ortaya çıkan psikolojide narsizm (hastalıklı özsevgi) olarak tanımlanan hastalık, bireyin nesnel gerçeklikten uzak olmasının yanısıra, yaşamdaki kendi rolünün nesnelliğe dayanmayan; aşırı abartılmış bir önemi olduğu yanılsaması içinde olmasından kaynaklanır. Burjuva sistemin bireyleri atomize ederek toplum dışına itmesinin doğal sonucu olan bu durum, bireyin nesnel gerçekliği ve bunun içindeki kendi yerini görüp-kavraması ile ortadan kaldırılabilir. Keza, kaynağı aynı olan kendi emeğini önemsememe, kendine güvensizlik vb. de burjuva sistemin sürekli olarak baskılayıp, dışladığı bireyin kendi emeğinin üretim süreci içinde "kaybolup gitmesi" ile emekçimin bu emek ile yüzyüze gelme olanağının bulunmamasından kaynaklanır. Devasa üretimi gerçekleştiren; emekçilerin birleşmiş emeğinden başka birşey değilken, emekçinin praksis etkinliği içinde olmadan bu üretimi gerçekleştirmesi ve en sonu bu üretimin elinden çekilip alınması emeğine yabancılaşmasına dolayısıyla üretim sürecindeki yeri ve önemini görememesine neden olur. Bunun doğal sonucu da "işe yaramama" duygusu ve kendine güvensizliktir.

Rapor sistemi bireyin dünyayı değiştirme etkinliğinin kapsam ve önemini görmesini sağlarken, aynı zamanda toplam etkinliğinde nasıl gerçekleştiğini, yaşamın diğer alanlarının hangi özellikleri olduğunu, insanlaşabilmesinin hangi özellikleri üzerinde toplamasına bağlı olduğunu da anlamasına neden olur.

Rapor sistemi aynı zamanda kollektif içindeki bireylerin birbirleri ile temas ve iletişim içinde olmalarının aracıdır. Bireylerin organsal işleyiş içerisinde kendi bulundukları alandan dünyayı tanımlamaları, kollektivite içersinde nesnel gerçekliğin daha derin ve geniş olarak kavranmasını sağlar. Bu durum parti politikalarının merkezi olarak belirlenmesinde her alanın kendi özgünlüğü ve somutluğunu gözönünde bulundurarak kararların daha doğru temelde alınmasını sağlarken, alanların özgünlüğü aynı zamanda kararların esneklik taşımasına neden olur. Kollektif işleyiş ve özgür tartışma üzerinden alınan kararların yaşama geçirilmesinde, temel eksene aykırı düşmeden, çalışma alanındaki özgün durum esas alınarak, politikalar hayata geçirilir.

Kitlelerin bilinç düzeylerinin homojen olmaması, mücadele ve örgüt biçimlerinin farklılık taşımasını gerekli kılarken, aynı örgüt ve mücadele biçimi içindeki fakat farklı çalışma alanlarındaki politika uygulanımı öz veya nitelik açısından değil ama biçimsel veya niceliksel olarak değişik uygulamaları da beraberinde getirebilir. Bu noktada uygulanacak politikanın ayrıntılandırılarak ele alınması ve hangi aşamalardan geçirilerek uygulanacağı çalışma yürütülen alandaki birey ve organlar tarafından belirlenmelidir. Komünist partinin merkezi olması, politikaların merkezi tespiti, belirlenen politikaların bir kalıp gibi, her alanda aynı uygulanması değildir. Yerel birimlerin, dolayısıyla komünist bireylerin yaratıcılık ve üreticiliğini engelleyen, praksis etkinliği gerçekleştirmelerini olanaksız kılan; politikaların kalıp halinde uygulanımı bireyin emeğine yabancılaşmasını da beraberinde getirir.

TARTIŞMANIN AÇIKLIĞI VE SÜREKLİLİĞİ

Gerek rapor sisteminin düzenli işle-

mesi, gerekse de parti içi tartışmanın sistematik kazanması için bu işlevlere uygun yayın organlarının yayınlanması gerekir. Raporların sadece partilileri ilgilendiren ve içinde bulunulan koşullara bağlı olarak gizlilik taşıması gereken; örgütsel durum vb konular sadece partili insanların ulaşabileceği bir biçimde yayınlanırken; bilimsel tahliller, politik belirlemeler ve içinde bulunulan dönemin gereksindiği fakat henüz **karara bağlanmamış** politik-örgütsel düşünceler tüm kitlenin ulaşabileceği biçimde açık olarak yayınlanmalıdır. Bununla birlikte taktik bir politikayı, irade birliğini zaafa uğratmama kaydıyla her türlü eleştiri ve düşünce üretimi özgürce, kitle önünde açık olarak gerçekleştirilmelidir.Tartışmaların kongreden kongreye veya kongre yerine ikame edilen konferanslara ertelenmesi, demokratik merkeziyetçilik ilkesini idari bir ilkeye, komünist partiyi de bürokratik bir aygıta dönüştürür.

Kongrenin işlevi, daha uzun süreçlere yayılan stratejik konuların ele alınarak karara bağlanmasıdır. Kongre tartışmaları, ulusal ve uluslararası eğilimlerin analiz edildiği, bilimsel gelişmeler ışığında Marksist felsefenin ve bu felsefe kılavuzluğunda proletarya ideolojisinin geliştirilmesi, burjuva ideolojisinin tarihsel süreçteki görüngülerinin netleştirilmesi ve uzun bir dönem açısından yönelimlerin belirlenmesi işlevini taşır. Oysa demokratik merkeziyetçilik ilkesi çerçevesinde yürütülmesi gereken tartışmalar kısa dönemsel gelişmelere uygun olarak izlenmesi gereken taktik politikaların belirlenmesi işlevini görür ki, parti içi tartışmanın süreklilik kazanmaması partili bireylerin politikaya ve daha da önemli olarak özgürleşme amaçlarına yabancılaşmaları sonucunu doğurur. Üç-dört yıl boyunca herhangi bir politik tartışmanın örgütlenmediği bir partide tartışma örgütlemek; gösteri yapmaktan öteye gitmez. "Tartışma" sadece birkaç elit arasında geçer, diğer üyeler ise basit bir izleyici olmaktan kurtulamaz. Kararların oluşumu ise politikaların içeriğinden çok, savunucularının daha farklı özelliklerine bakılarak gerçekleştirilir. Komünist parti, felsefi-ideolojik hattından hızlı bir uzaklaşmaya girdiği koşullarda -ki bu kaçınılmazdır- ayrılıklar ve parçalanmalar gündeme gelir.

BURJUVA İDEOLOJİSİ İLE SAVAŞIMIN SİLAHI OLARAK TARTIŞMA

Demokratik merkeziyetçilik çerçevesinde yürütülecek sürekli tartışmalar, aynı zamanda burjuva ideolojisinin parti içindeki yansımalarının açığa çıkarılması ve gündemdeki görünümleriyle sergilenmesine olanak sunar. Böylelikle partinin kararlı ve güçlü bir mücadele yürütmesinin maddi zemini oluşur. Özünde her türlü görüş ayrılığı, düşünce farklılığı; parti içindeki ikinci çizgiye yani burjuva çizgisine denk düşer. Bu düşüncelerin sistematize olması, programatik bir temel kazanması ve ancak o aşamadan sonra ikinci çizgi olarak değerlendirilmesi yanlıştır; fakat bu her iki durumda izlenecek yöntem, ideolojik-siyasi mücadele boyutu farklıdır. Her iki durumda da tasfiyeci ve idari tedbirleri ön plana çıkaran yaklaşımlar doğru değildir.

Bir sürece ilişkin uygulanması gereken doğru politika esas olarak bir tane olabilir. Doğru politikanın örgüt ve mücadele biçimleri ve hatta onların değişik alanlardaki uygulanması sırasında özgünlüklerinin bulunması na bağlı olarak aynı süreçte iki politikanın olması farklıdır. Ancak bu durum çoğunluk tarafından alınan kararların, özgürleşme mücadelesi açısından, sürekli olarak doğru kararlar olduğu anlamına gelmez. Komünist partilerde, azınlıkta kalanlar (azınlık hakları korunmak kaydıyla) kendi görüş ve taktiklerinin doğru olduğunu düşünseler de irade birliğinden geri durmazlar. Toplumsal pratik; teorinin doğru veya yanlış olduğunu açığa çıkaracağı ve bilimsel bilginin kaynağı da toplumsal pratik olduğu için parti içinde azınlıkta kalanlar çoğunluk kararının hayata geçirilmesinde birlikte hareket ederler.

Bireyin özgürleşme mücadelesine yabancılaşmasının en somut göstergesi kendisi de içinde olmak üzere toplumsal yaşama ilişkin alınan kararların oluşumuna katılmamaktır.

KARARLARIN KAVRANMASI; BİREYİN KARAR ALMA SÜRECİNE KATILIMINI GEREKTİRİR.

Demokratik merkeziyetçilik çerçevesinde alınan kararlara her bireyin gerek bireysel gerekse de organsal olarak katılımı, kararların en üst düzeyde kavranarak hayata geçirilmesine de olanak sunar. Nesnel gerçekliğin bilincine ulaşmanın yolunun toplumsal pratikten geçtiğini belirtmiştik. Fakat bu pratiğin gerçekleşmesi sürecinde birey; pratik içinde bilinçli etkinliğiyle yani hem düşünce hem de davranışını kendi belirleme anlamında praksis ilişkisini kurarak yer almıyorsa bilincin dönüşümü ve nesnelliğin kavranması mümkün olmaz. Karar alma sürecine katılmamış ve bu nedenle sadece kendisine dikte edilen kararı yaşama geçirmeye çalışan bireyin, mevcut süreçte insan olarak değil, ancak bir robot gibi, fizik varlık olma anlamında davranış göstereceğini belirtmemiz gerekiyor. Karar alma sürecine katılmayan insan açısından; alınan karar, yabancı bir olgudur. Neden ihtiyaç duyulduğu, ne amaçla alındığı, hangi sorunu çözeceği ve bu temelde hangi yoldan hayata geçirilmesi gerektiği birey açısından hep soru işareti olarak kalacaktır. Gerek genelgelerle gerekse de yüzyüze anlatımlarla "neden" ve "niçin"ler cevaplandırılmaya çalışılsa da bireyin veya organın değiştirebilme olanağı olmadığı için anlama süreçlerine dahi aktif katılım gösteremez. Kendisini makinanın pasif bir dişlisi olarak hisseder. Bu nedenden dolayı da ne kadar çaba harcarsa harcasın kararı yaşama geçirmede başarılı olamaz. Başarılı olamamasının nedeni karar alma işleyişinden kaynaklanmasına rağmen çoğunlukla bu durumun farkına varamaz ve kendine güvenini kaybeder. Buna karşılık olarak, karar alma süecinin karşılıklı ilişki içinde şekillendiği biçimde birey kararın alındığı düzlemi, gereklerini ve amacını bizzat kendisi belirlediği için, karara yabancılık duymaz. Aksine -karara muhalif dahi olsa- karara zemin oluşturan dinamikleri kensinin de içinde olduğu süreçlerde şekillendiği için, kararı nasıl yaşama geçireceğini, bizzat kendi zihinsel süreçlerinde oluşturarak pratiğe geçirir. Ve bu nedenle praksis etkinliğini kurmaktan uzaklaşmaz, emeğine yabancılaşmaz.

Tanrı seni eleştiriden, sen kendini özeleştiriden koruyamazsın - (2)

Ata YADİGAR

Yazımızın birinci bölümünde eleştiriyi tarihsel ve toplumsal seyri içinde ele almış, en genel anlamıyla üretim araçlarını ve ilişkilerinin tıkanması neticesinde eski toplumun yerini yenisine bıraktığını eski üretim ilişkisinin, araçlarının yeni toplumsal kuvvetler karşısında yıkılmak zorunda olduklarını, ortaya çıkan her toplumsal sistemin aslında elinde bir beyaz bayrak, kendisinden sonra gelecek olana teslim olacağını, bunun böyle keyfiyetten filan değil, maddedeki hareketin maddenin bir ürünü olan toplumdaki yansımasının bir zorunluluğu olduğunu belirtmiştim.

Yazımızın ikinci bölümünde daha somut, içinden geçtiğimiz süreci kapsayan dönemde eleştiri-özeleştiriyi nasıl ele almamız gerektiği üzerinde durmaya çalışırken, kötü bir örnek olması açısından geleneğin bu sorunu nasıl ele aldığını ve anlamsızlaştırdığını değerlendirmeye çalışacağım.

Emperyalizm ve proleter devrimler çağının karşı karşıya koyduğu iki sınıf var: Burjuvazi ve proletarya. Sermayenin yoğunlaşması, merkezileşmesi ve tekelde toplanması burjuvazinin dinamiğinin tükenmesini beraberinde getirmiş, bu toplumsal/iktisadi zorunluluktan dolayı toplumsal değişimin dinamiği günümüzün en dinamik, modern, devrimci sınıfı olan işçi sınıfının omuzlarına binmiştir. Fakat Marks'ın deyimiyle, "ancak bir başka sınıfa karşı örgütlendiğinde" bir sınıfı oluşturan proletaryanın örgütlenmesinde biricik güç partidir. Proletaryanın kendi partisidir. Bu bağlamda diyebiliriz ki, proletaryanın kendini bir bütün olarak partisinde ifade etmesi, onun en yoğun, kayda değer, sınıf mücadelesinde anlam bulan ifadesi iken, partisi aracılığıyla burjuvazinin iktisadi sistemine yönelttiği eleştiri de hem düşmanını alt etmede hem de kendini varetmede en yoğunluklu hali ifade eder. Bu yoğunluk ve eleştirinin yerini bulması yaşanılan nesnel dünyanın kavranmasıyla gerçek anlamını kazanır. Bu arada hemen belirtelim ki, eleştiri derken, oturup yazalım, panel, konferanslar yapalım, toplantılarla yetinelim demediğimiz açıkça anlaşılmalıdır. Emek sömürsü, insan kanı ve canı üzerine oturmuş olan kapitalist sistemi bu tarzda kendi içindeki "felsefecileri" eleştirmektedir. Biz değiştirmeyi/yıkmayı ve yerine çalışmanın insanlaşmaya hizmet etmesini hedefleyen bir sistemin kurulmasını öngören bir eleştiriden, değiştirel/ dönüştürel eleştiriden söz ediyoruz. Elbette burjuvazi mülkiyet dünyasından vazgeçmek istemeyecektir. Kendisine refah, mutluluk sağlayan bu sistemi korumak için en aşağılık yol ve yöntemlere başvurmaktan kaçınmayacaktır. Sadece sözsel, görsel eleştiri burjuvaziyi zerre kadar etkilemez hatta bu eleştirileri kendi sistemini yenilemek için kullanır. Fakat devrimci zor burjuvaziyi alaşağı ettiğinde kökten ve son eleştiri olduğunu anlayacak ve biz de onu özeleştiri verme derdinden kurtarmış olacağız.

Hemen belirtelim ki, işçi sınıfı örgütü, burjuvaziye en yoğun eleştirilerini yöneltirken düşmanını yenmek ve yeni bir sistem kurmak için eleştirinin bir ucunu da -hiç şüphesiz burjuvaziye yönelttiği tarzda değil- kendisine yöneltmek durumundadır.

İşçi sınıfı partisi ancak eleştiri-özeleştiri ile kendisini var edebilir, yenileyebilir ve nihayetinde ileri doğru atılımlar gerçekleştirebilir.

Bu soyut söylemler somuta indirgendiğinde ne ifade eder?

Çok yaygın olarak "sol/sosyalist" hareket kendisini sütten çıkmış ak kaşık gibi görür, içinde kaynaşmalar, çatlaklar meydana geldiğinde bunu düşman ajanlarının, kontralarının marifeti sayar. Sol/sosyalist hareket genelde diyalektiğin değişme-çelişme yasasının varlığını kabul ederken bu çelişmenin, değişmenin, hareketin kendi örgütlü yapılarında varolmasını engellemeye çalışırlar. Diyalektik onlara sırıtınca da kaş çatar- onun emrettiği gibi değil fakat idealleştirilmiş bir kültün kara kalabalığı gibi davranırlar, doğru olmayan yol ve yöntemlerle (zor, şiddetle) sorunları çözmeye çalışırlar. Bunlar üzerinde fazlaca durma gereği yok. Böylesi yaklaşımlara sahip grupların doğruya en uzak kesim olmaları bir

miktar da bu tarz tavırlarından dolayıdır.

Üzerinde ciddiyetle durulması gereken hiç değilse teorik anlamda doğruya yakın kesim, gelenek çevresidir. Teorik olarak eleştiri-özeleştiri meselesine doğru yaklaşan fakat pratikte teoriyi laçkalaştıran, içeriğini boşaltan giderek de anlamsızlaştıran bu kesimin yanlışlığı, eleştiri konusu yaptığı şeyleri özsel olarak yanlış ele almakta, siyasi ve örgütsel şekillenmeden kaynaklanan bu yanlışlık eleştiri-özeleştiri silahını çakar almaz haline getiren yegane neden olmaktadır.

O halde somuta bir adım daha atmakta yarar var. Parti'nin ifade ettiği şeyler tanımlanmalı, eleştiri-özeleştiri bu bağlamda ele alınmalıdır.

İdeolojik bir şekillenme olan parti, nesnel dünyanın çelişmelerini çözmek, yeni bir dünya kurmak için bir programa ihtiyaç duyar. Azami ve asgari programı siyasetiyle besler. İdeolojiyi ve örgütsel yapıyı ayakta tutan doğru siyasettir. Üçüncüsü ise, örgütsel yapıdır. İdeolojik, siyasi ve örgütsel yapı kadrolarıyla yasal, yasadışı örgütlülüğüyle, basın-yayınıyla, kitle çizgisinden, DKÖ'lere yaklaşımıyla bir bütün oluşturur. Bütün bunların toplamıdır parti ve eleştiri-özeleştiri bu alanlarda ifade bulur. İdeolojik şekillenmesi doğru olmayan bir hareket, aksayan yayın organları, yanlış kitle politikası, kadrolarının başarısızlığı konularında durmaksızın eleştiri yapsa da doğru bir eleştiri yapmış olmayacaktır. Zira, o yaşam içinde çıkan sorunlara değil, fakat yaşamdan kopuk, kendi oluşturduğu dünyasına eleştiri yöneltmiş olacaktır ve haliyle eleştirisinin sonucunu özeleştiri olarak değil, fakat bir günah çıkarma olarak alacaktır. Ancak bu günü kurtarmaya yarasa bile, sınıf mücadelesini işçi sınıfının lehine çevirmeye, özgürlük mücadelesine karşı enternasyonal sorumluluğu yerine getirmeye, burjuvaziye karşı doğru bir hatta durmaya yaramayacaktır.

Stalin'in deyimiyle, *"sorunlar karşısında düşülen hatalar kavranmadan yapılan eleştiriler, yeterince eğitici olmaz. Kavramak olayı sadece bilmek değildir. Kavrama olayı aynı zamanda pratik bir anlam taşır; pratiğe uygulanabilir olmayı içerir"*. Demek oluyor ki, pratiğe uygulanabilir olmayı içermesi esas ölçüttür. Şu an kendisine partiyim, parti-cepheyim, parti-orduyum diyen örgütlenmelerin 20-25 yıllık tarihleri vardır ve aradan geçen çeyrek yüzyıl bile ne stratejide ne de taktikte bir değişikliğe yol açmamış, tam tersine -sözünü ettiğim yapılanmalar tarihlerinde iki kez var olmakla yok olma arasında kalmalarına rağmen- çizgilerinin doğru olduğunu fakat kötü, inançsız kadroların bu politikaları uygulamadıkları, bu nedenle de başarısız olduklarını söyler dururlar. "Pratiğe uygulanılır" olup olmadıklarına asla bakmazlar. En kuvvetli eleştirmen sosyal pratiğin kendisidir ve hiç kimse kendisine toz kondurmasa bile, bu pratik onlarla ayrı durarak kendi mecrasında akışını sürdürür.

Yaşadığımız toplum gerçekliğinde sözü edilen "sol/sosyalist" kesimlerden hızlı bir kopuş sağlanması gerektiği gibi, eleştiri-özeleştiri meselesinde de kesin hatlarıyla ayrışmak gerekmektedir. Siyasal iktidar perspektifiyle hareket etmek tarihten doğru dersler çıkarmakla, onu bir bilgi, bilinç, kavrama derekesine çıkarmak ve yaşama uygulamakla mümkündür. Eleştirinin gücü, eleştirinin gerçek anlamı parti ideolojisine hizmet ettiğinde, partideki yanlışların düzeltilmesine hizmet ettiğinde, politikleşmesinin, sağ-sol sapmaların doğru hatta girmesine hizmet ettiğinde, örgütsel sağlamlığa hizmet ettiğinde, bencilliği kırıp yerine kollektivizmi koyduğunda, bütün bunların toplamı; sınıfa karşı sınıf örgütünü her anlamda donattığında, UKKTH noktasında sosyal şöven, gerici hattan kurtulunduğunda, dost düşman ayrımının doğru tahlili yapıldığında, halk arasındaki çelişmeleri doğru ele alma tarzını geliştirdiğinde eleştiri hak ettiği noktaya, ilerletme, zenginleştirme, değişme, dönüşme, olumsuzluklardan kurtulup olumluluklarla kuşanma işlevi görecektir.

MAKSAT ÜZÜM YEMEK Mİ, BAĞCI DÖVMEK Mİ?

Niçin eleştiri sorusuna bizim vereceğimiz yanıt en kestirmeden şudur; Parti içinde ideolojik mücadelenin tek yolu ve bilimsel bir yol olduğu için eleştiri. İdeolojik şekillenmeye bağlıdır diğer tüm şeyler. Oysa sözünü ettiğimiz "sol/sosyalist" çevreler açısından kendi ideolojileri eksenin de bile ele alınmamakta -buna geleneğimiz de dahil- eleştiriler rastgele yapılmakta, yıkıcı, öç alıcı, kişisel duyguları tatmin için hiç bir yasa-kural tanımaksızın kullanılmaktadır.

Yazımızın birinci bölümünde değindiğimiz gibi, eleştirinin temel işlevi, önerme, yol gösterme, yanlıştan arınma, değiştirici-dönüştürücü olma kısaca kazanımcı olmadır. Eleştiride amaç, hata yapanı elini bir daha bir işe sürmeme derekesine düşürmek değildir. Halkımızın deyimiyle amaç üzüm yemek olmalıdır, bağcı dövmek değil. Hem unutmamak gerekir ki, hiç birşey yapmayanlar hiç hata yapmazlar ve bizim için hata hatta suçun büyüğü hiç bir şey yapmamaktır. Kazanmak, eğitmekten, ikna etmekten geçer. Eğitmek, ikna etmekse emek harcamaktan. Emek harcanmaksızın kazanılmış bir değer yolda bulunan cüzdana benzer ve o cüzdanın muhakkak bir sahibi vardır. Emek bir erdemdir. Hatalarımızdan, yanlışlarımızdan, eksiklik ve olumsuzluklarımızdan kurtulmada göstereceğimiz emek bizi erdemli, devrimin ve partinin bilimsel evlatları yapacak devrime, sosyalizme giderek insanın gerçek anlamda insanlığını yaşayacağı komünizme daha da yaklaştıracaktır.

Sorulmayan değil ama, yanıtsızlığa mahkum olan soru:

Nerede yanlış yaptık/yapıyoruz

Hasan CEM

Bugün yediden yetmişe her devrimcinin, komünistin kendisine ivedilikle sorması ve aynı ivedilikle yanıtlaması gereken soru budur. Keza bu soruya sağlıklı yanıt üretilmedikçe diğer hiçbir sorunun çözümü olası değildir.

Öncelikle şunu ifade etmek gerekir ki uğruna kavgaya tutuştuğumuz, can verdiğimiz düşlerimiz, özlemlerimiz betimi olanaksız güzellikte... Bizleri güzel kılan şeyin aslı astarı, bu betimi imkansız nitelikteki düşlerin ve özlemlerin sahipleri oluşumuzdur. Elbetteki bu güzel yanımızla övünmek bizim en doğal hakkımızdır. (Burada "bizler" derken sadece gelenek ve çevresini kasdetmiyorum. Bizler"deki kasıt sosyalizm ve özgürlük özlemi olan herkestir.) Evet biz bu güzellikle övünüyoruz, övüneceğiz. Ama en az bu güzel düşler ve özlemler kadar önemli olan birşey var ki, o da verilen kavganın bu güzellikle örtüşüp örtüşmediğidir. İşte üzerinde ciddiyetle durulması gereken tam bu noktadır.

Evet, bu güzelim düşlerin ve özlemlerin sahibi olan bizler yürüttüğümüz kavganın aynı güzellikte neferleri miyiz? Bu soruya "evet" diye yanıt verme olanağımız var ise zaten doğru yolda emin adımlarla ilerliyoruz demektir.

Bugün herkes mücadele tarihi itibarıyla geldiği noktayı beğenmiyorsa yolumuzda çokça pürüz var demektir. Bu pürüzlerin nedeni düşmanımız değil kendimiz olmaktayız. O halde sorun daimi dürüst bir özeleştiri ile çözülecektir. İşte Türkiye devrimci hareketinin handikapı tam da bu noktadır. Her ne kadar eleştiri ve özeleştiri konusunda çokça konuşuyor olsa bile konuşulanlar bir söylem olmaktan öteye gidememekte pratik yansımaları bu yüzden görülmemektedir.

Açık ve cesur olmak ve bu doğrultuda bazı şeyleri ifade etmek gerekecekse şu belirlemeyi rahatlıkla yapmak mümkün: Türkiyeli devrimciler ve komünisler olarak özeleştiri ruhunu kavrayamamamışız. Bu ruh kavranmadığı için bazı gerçekliklerimizi gizliyoruz. Gizlenen gerçeklikler hangi savunma mekanizmalarına dayandırılırsa dayandırılsın hala yalan söylemekten başka bir şey ifade etmez.

Özeleştiri ruhunun kavranması demek doğrulara doğrumuz olarak sahip çıktığımız rahatlıkla yanlışlarımıza da yanlışımız olarak sahiplenmeyi gerektirir. Nasıl yalan söylenildiğinin açık örnekleri çoktur. İşte bir kaç bariz örnek:

Ülkemiz devrimci ve komünist örgütleri her askeri faşist cunta döneminde ciddi yenilglerle tanışmış olmalarına karşılık, bu yenilgilerde hiçbir şekilde Türkiye halklarına ciddi bir özeleştiri verilmemiş, verilmemiş olmakla birlikte daha da vahimi yenilgiler kabullenilmemiş her örgüt kendisinin yenilmediği yalanını halklara anlatmaya kalkışmış, bunu yaparken de diğer devrimci örgütleri suçlayıcı pozisyonlara girişmiştir. Bu büyük yalan da istisnasız tüm devrimci ve komünist örgütler şu veya bu oranda pay sahibidirler.

Bundan çıkarmamız gereken ders, burjuvaziye karşı kavga yürütürken kendi normlarımızla kurallarımızla değil, yine burjuva normlar ve kurallara dayandığımızdır. Keza burjuva feodal kültürün şekillendirdiği kişilikler insanı "olduğu gibi değil, olmak istediği gibi görünmeye iter". Bu kişililiklerin örgütler içindeki egemenliği örgütleri de böyle bir şekilleniş içine sokmuştur.

O halde yapılması gereken ilk iş, "hatalarımız zaman aşımına uğradı" diyerek kendimizi aklamak değil, devimci mücadele tarihimizden bugüne değin yapmış olduğumuz hataların neden ve sonuçlarıyla ortaya çıkarmak ve bunu da bütün çıplaklığı ile halklara göstermektir. Kuşkusuz bunu yapmak bazı bedelleri ödemeyi gerektirir. Eğer suçlarımızı, hatalarımızı telafi etmeden sağlıklı yürüme olanağımız yok ise ya yürümeyeceğiz, ya da yürümekte ısrar edip hata ve suçlarımızı telafi etmemiz için bizi bekleyen bedele hazır olacağız.

Butün ülkemiz halklarının kafasını karıştıran en büyük fenomen

devrimci hareketin yarattığı **örgüt enflasyonudur**. Bu enflasyon bile tek başına halkın devrimci güçlere destek sunmasının önündeki en büyük engeldir.

Hiçbirimiz kendi ellerimizle yarattığımız bu örgüt enflasyonunun neden ve sonuçlarını halklara doğru bir şekilde anlatmış ve bunun ciddi özeleştirisini vermiş değiliz. Oysa şu bilinmelidir ki örgüt gerçekliğimiz objektif olarak çıplak bir şekilde halka resmedilmediği müddetçe, bırakalım saflarımıza şu veya bu şekilde kattığımız halk kesimlerini, sempatizanları kadroları bile bu yapı içinde uzun süre barındırma olanağımız olamaz.

Bugün ülkemiz devrimci komünist hareketine damgasını vuran dört temel anlayış vardır. Bunlardan **birincisi** öncü savaşını(PAS) hedefleyen çizgi; **ikincisi** halk savaşı stratejisiyle hareket eden köylü gerilla savaşı anlayışı; **üçüncüsü** şehirlerde uzun süreli barışçıl mücadele ile proletaryanın toplu ayaklanmasını savunan anlayış ve **dördüncüsü** Kürdistan'da ulusal taleplerle ortaya çıkan anlayış. Ve çok doğaldır ki bu dört anlayışı temsil eden dört örgüt ve parti bulunması gerekirken örgüt sayısının otuzlara varması oldukça düşündürücüdür.

Halklara her defasında faşist devlete karşı birleşin çağrısı yapan bu örgütler kendi aralarında siyasi ve ideolojik fark olmamasına karşın birleşememektedirler. Öylesine bereketli doğurganlıkları var ki yeni yeni örgütler doğurmaktadırlar.

Bugün gerek TKP-ML gerek MLKP gerekse DHKP-C bu konuda kendisini ciddi olarak sorgulamalı ve plansız doğurganlıklarının hesabını halka vermelidir. Sadece onlar mı bu hesabı vermeli? Kuşkusuz hayır. Şu veya bu şekilde onların bünyesinden çıkan aynı kanı taşıyan diğer örgütler de kendilerini bu sorgulamaya tabi tutmalı ve bunun hesabını halklarımıza vermelidirler.

Bugün TKP-ML diye kendini ifade eden örgütler neden ayrı olduklarının hesabını vermelidir. Keza yine MLKP ve KP-İÖ bunu halka anlatmalıdır. DHKP-C ve Yağancı grup aynı sorumluluğu taşıyabilmelidir.

Bugün siyasi literatürden şu veya bu şekilde haberdar olan kişiler bu ayrılıklara bir isim bulmakta zorlanırken halkın bunu anlamasını beklemek safdillik olur.

Şurası açıktır ki, yaratılan bu örgüt enflasyonu Türkiye halklarını, devrimcilere karşı kayıtsız kılmaya itmektedir. Buna neden olmaya hiçbirimizin hakkı yoktur.

Neden bu doğurganlık? Bu bujruva-feodal toplumsal yapılanmanın ürünleri olan mülkiyetçilik **aşiretçilik, şefçilik, ağalık** duygularından kurtulamayışın sonucudur. Bu duygular örgüt bünyesini sarmışsa bu örgütlerde kişisel kavgalar, bencil çıkarları koruma kavgaları devam edecek ve bu kavgalar sürekli yeni örgütler ve örgütçüklerin yaratılmasına hizmet edecektir.

Sanılanın aksine bugün ülkemiz coğrafyasında filizlenen bu örgütlerin yarattığı enflasyon, halklarda ciddi bir güven bunalımına yol açmakta, bu güven bunalımı da hiçbir örgütün ciddi bir güç konumuna ulaştırmamaktadır.

Yine ülkemiz devrimci hareketi için belli başlı olumsuzluklardan biri de akademik seviyelerinin gün geçtikçe gerilemesidir. Bu, örgütlerin yayın organlarında kendisini rahatlıkla göstermektedir. Ülke gerçekliği tahlilinde basmakalıp yazılar hala kendini hissettirmekte araştırma inceleme ve yorum yapma yerine kaba görüngülerle sonuca gidilmeye çalışılmakta ve politika üretilmektedir ki gerçekte bu bir politikasızlıktır.

Örgütlerin siyasallaşması kuşkusuz savaşım içinde doruk noktasına ulaşır, ancak bu doruğa ulaşmak için geçmiş deneyimlerden ders çıkarmak, yeni durumlara karşı uyanık olmak, gelişen teknoloji ve bilimin yeni verilerinden yararlanmak gerekir. Bunun için yaşam en ücra köşesine kadar irdelenmeli, dünyada ve ülkede neler olup bittiği gözardı edilmemelidir.

Gelinen süreçte ülkemiz gerçekliğini yorumlamak için büyük ustaların düşüncelerini bilmek yetmiyor. Bununla birlikte özgüle inmek ve ülkemiz özgülü diktate alınarak yeni örgütlenme modelleri geliştirmek gerekiyor.

Devrimin olmazsa olmaz koşulu parti elbet vazgeçilmezdir. Ancak nasıl bir parti, nasıl bir örgüt sorusunu döne döne sormak, verilen yanıtlar ışığında yeni yönelimler içersine girmek gerekiyor. "Tek model bolşevik parti modeli" diyerek işi geçiştirmek ve bu yönlü sorgulamayı engellemek bilimsel bir tutum olamaz.

Maalesef ki ülkemiz devrimcileri ve komünistleri bu bilimsel olmayan tutuma sıkı sıkıya sarılmışlardır. Bu böyle olmasına karşılık bolşevik parti yapılanması noktasında ortak bir düşüncenin gelişmemiş olması da başka bir handikapımız olarak önümüzde durmaktadır.

Öyleki konuya ilişkin ustalardan aldığımız alıntıları büyük bir ustalıkla herkes kendi düşüncesi doğrultusunda yorumlayabilmektedir. Her örgütsel ayrılıkta taraflar ustaların hiziplere yönelik düşüncelerini aktararak kendilerini aklama çabası içerinsine rahatlıkla girmektedir. Yani aynı alıntıya her iki tarafın yayın organlarında görmek mümkün olmaktadır. Marksizm'in ruhu Marks'ın Engels'in, Lenin'in, Stalin'in, Mao'nun kendi özgül süreçteki düşüncelerinden değil onların kullandığı yöntemlerde aranmalıdır. Ki bu yöntem somut olguların somut tahlili yapılarak politika belirleme ve pratiğe geçme yöntemidir. Bu da Marksizm'in evrensel olandan yerel olana indirgenmesini ge-

rektirir. Biz ülke koşullarında Marksizm'i yerelleştirme becerisine ne derece sahibiz? Daha açık bir anlatımla bu yöntemi, Sovyet, Çin devrimlerini kopya etmekten kurtarıp ülkemiz devrimine uyarlayabiliyor muyuz? Marksizm'i Türkiyelileştirmekte ne kadar beceriliyiz?

Bu konuda ülkemizde hiçbir hareket kendisine övünç payı çıkaramaz. Keza hala ciddi bir şablonculuk anlayış ve doğmatizmden muzdaribiz. Keza geliştirilen herhangi bir eylem tarzı ürezinde tartışılırken bu eylem tarzının bizi devrime götürmedeki katkısı veya engelini tartışıp açığa çıkarmak yerine kolaylıkla şu tarz bir eleştiri yapılabilmektedir. "Bunu Lenin, Stalin ya da Mao reddeder." Evet onların reddettiği doğru da olabilir. Ancak sırf buna dayanarak yeni eylem tarzının yanlışlığı veya doğruluğunu kanıtlamaya çalışmak şablonculuk ya da doğmatizmden muzdarip olmak değil de nedir? Evet o günün koşullarında Çin için kabul görmeyen bir eylem pekala bugünün koşullarında kabul görebilir. Ya da bunun tersi olabilir. Söylemde bu herkesçe kabul görmesine karşın pratikte ne yazık ki gruplar kişiler ya da örgütler birbirlerini Marksist felsefenin uygulayıcılarına dayanarak pekala mahkum edebilmektedirler. Ve hatta daha da ileri gidilerek, Nietzche'nin felsefesinde bahsettiği "insan üstü" olma düşüncesinin bir numaralı savunucuları gibi Marksizm'in öğretmenlerini insan üstü olarak değerlendirip onları fetişleştirmekteyiz. Dinsel her türlü düşünceye karşı çıkarken adeta yeni dinler yaratma peşinde koşmaktayız.

Bir İslamcı için Muhammed ne ise, bir devrimci ve komünist açısından Marks, Engels, Lenin, Stalin, Mao, İbrahim, Mahir odur denilecek yaklaşımlar hakim plandadır.

Oysa onları fetişleştirmekle, onların saygınlığını korumak arasında hiç mi hiç bir bağ olamaz. Olsa olsa onlara yapılan bir büyük saygısızlıktır.

Devrimci örgüt ve partiler arasındaki polemikler siyasal olmaktan oldukça uzak "en doğru benim, en komünist benim, en güçlü benim" şeklindeki basit böbürlenmelerden öteye geçmemektedir gerçekte. Yaşamın sağlıklı analizi bizi bu tür böbürlenmelerden alıkoyar. Keza devrim yapmak için kitleler arasında kök salmayı gerektirir ki çokça tekrar ettiğimiz "devrim kitlelerin eseridir" tezi karşımızda olanca çıplaklığı ile durmaktadır. 20-25 yıllık mücadele tarihi olan örgütlerin bugün erişmiş oldukları kitlesellik oldukça komik bir düzeydedir. 77'lerde 3,5 milyonluk bir kentte 1 Mayıslar'a 500 binler katılırken, bugün 15 milyona ulaşan aynı kentte 40-50 bin kişilik katılımlar bizler açısından kattetiğimiz yolu gösteriyor. İki adım ileri bir adım geri mi gidiyoruz yoksa, bir adım ileri iki adım geri mi gidiyoruz? Yukardaki tek bir veri bile gerçekliğimizi ciddi anlamda sorgulamamızı ve hatalarımızı çok net ortaya koymamızı gerektirirken hala en güçlü benim diyerek böbürlenmek hiçbir örgütün hakkı olmasa gerek.

Örgütler arasında dönem dönem gerçekleştiği sanılan eylem birlikleri bir büyük paradokstan başka bir anlama sahip değildir. Eylemde birlik ajitasyon ve propagandada serbestlik ilkesi adeta ters çevrilip eylemde serbestlik ajitasyon ve popaganda da birlik şekline dönüşmektedir. Bu ajitasyondaki birlikte "en büyük, en doğru ve en komünist biziz" şeklinde kendini göstermektedir.

Son 1 Mayıs mitinginde oluşturulan platformda kürsü işgal etme kararı olmamasına karşın, özellikle bir grubun, gördüğü bir iki kamerada kendi reklamını yapma uğruna kararı altüst edip kürsü işgal etmesi en bariz örnek olmuştur.

Sosyalist dergi ve gazetelerde, çeşitli örgüt yayınlarında 1 Mayıs'a ilişkin değerlendirmeler bu yıl da gerçeği yansıtmaktan uzak bildik söylemlerin ötesine gitmemiştir. Hangi yayın organını okursak okuyalım, 1 Mayıs'ta kendi varlıklarını ve güçlerini ballandıra ballandıra anlatmaktan öte 1 Mayıs'ta yaşananların objektif analizlerine bir paragraf bile yer ayrılmadığı görülmektedir.. oysa tüm örgütlerin şu veya bu şekilde 1 Mayıs'ta bir dizi hataları olmuştur. Bu hataları gören sıradan insanlar yayınları okuduklarında şunu demektedirler: "Bütün bu olaylar uzayda mı gerçekleşti?" Gerçekle yazılanlar arasında bu derece kopukluk gören sıradan insanlar devrimci örgüt ve partilere nasıl güven duyacak, onların çatısı altanda örgütlenecek?

Oysa hepimiz şunu biliyoruz ki, gerçeğin önüne geçilmez, o kendiliğinden de olsa dört bir yana yayılır. Buna rağmen gerçeğin önüne geçerek olumsuzluklarımızı gizleyeceğimizin yanılgısına düşüyoruz. Kaldı ki olumsuzluklar bizim olumsuzluklarımızdır. Onları ortaya koymadan olumluluğu yakalama şansımızda yoktur.

Şu hatırdan çıkarılmamalıdır; Örgütler gökten zembille inen varlıklar değildirler. İnsan topluluklarının ortak iradelerinin buluştuğu zeminlerdir. Bilimsellik bize insani olan herşeyin tartışılmaya açık olduğunu söyler. Öyle ise "falanca örgütün adeleti tartışılmaz", "Bu parti kararıdır tartışılmaz", "Bu programı tartışmak devrimi ertelemektir", "Bolşevik örgütlenme modeli tartışılamaz" vs türünden söylemler neyin nesidir?

Bu tür söylemler her örgütün literatüründe şu veya bu şekilde geçmektedir. Herşey tartışılır diyenlere burası tartışma kulübü değil diye kısa kestirme yanıtlar verilmektedir. Bu muhalefeti yok etme susturmak çabasıdır ki muhalefeti olmayan bir örgüt eninde sonunda despotlaşır, gericileşir. Bu nedenle muhalefeti tarihin itici gücü olarak kabul etmek sırf bu nedenle dahi onun varlığına

tahammül etmek gerekir.

Bugün Türkiye devrimci hareketi bu derece doğurgan ise, örgüt enflasyonu yaşanıyorsa bu muhalefete duyulan tahammülsüzlüğün sonucudur. Ancak kendini bir örgüt çatısı altında ifade edemeyen anlayış ayrılıp da başka bir örgüt kurunca bu kez de kendi içindeki muhalefete karşı tahammülsüz olmaktadır.

Bunun altında yatan temel neden doğmatizmdir. Yok "İbrahim'in şu düşüncesini savunmayan bu örgütte kalamaz". Yok "Mahir'in şu yanını beğenmeyen örgüt düşmanıdır", "Parti önderliğini eleştirmek partiye düşmanlıktır." Çünkü doğmatik anlayış bağlandığı önderi fetişleştirir, ilahlaştırır. Keza "O" yanlış yapmaz O'nun bir noktasına dokunan kafirdir, katli vaciptir.

Bu hastalıktan kurtulmanın yolu kendi düşüncelerimize değer vermek, araştırıcı olmak, bazı sonuçlara bizzat kendi çabamızla ulaşmaktan geçer. Evet sosyalizmin öğretmenleri bizlere güç veriyor. Ama bu öğretmenlerin hatası olmayacağı anlamına gelmez.

Bugün yaşanan geriye dönüşlerin kim ne derse desin ciddi tahlili yapılmış değildir. Genel geçer bir takım sözlerle geçiştirilmeye çalışılmaktadır. Geriye dönüşlerin ciddi bir analizini yapmak gerçekten zormu, kuşkusuz ki zorlukları var. Böylesi kapsamlı bir araştırmanın sonucu gelip Lenin'e, Stalin'e, bolşevik parti anlayışınada bazı vuruşlar yapacaktır. Ki bizim gerçeğe ulaşmak istemediğimiz nokta tam da burasıdır. Herşeyi Kruşçev'le başlatıp Gorbaçov ile noktalamak tarihi olayların neden ve sonuçlarını kavramakla da ilintilidir.

Geriye dönüşlerde Stalin'in hataları hatta Lenin'in ve onun formüle ettiği bolşevik parti yapılanmasının rolünü görmek bizler açısından imkansızdır. Keza onları ilahlaştırır derecede yüceltmişiz. Bu yüceltinin kaynağı kendisini hor gören kişilik şekillenmesi ile ilintilidir ki, geleneksel doğu toplumlarında hakim kişilik kendisine güvenmeyen, kendini bir hiç sayan, otoriteye boyun eğen kişiliktir. Kişiliğimizdeki bu yanın sorgulanması yapıldığında gerçekten ne kadar ezik, kendimize/kendi düşüncemize hiç saygı duymadığımız ortaya çıkacaktır. Bu durum, insanın önce tanrılar yaratıp sonra kendi yarattığı bu tanrılar önünde günah işlerim korkusuyla hareketsiz kalmasına benzer.

Evet bu yönüyle bugün Türkiye devrimci hareketi kendi önüne statüko duvarları örmekte ne kadar usta ise; bu statüko duvarlarını da günü geldiğinde yıkıp geçmede o denli beceriksizdir.

Her saat egemen güçleri kaba görüngülerle de olsa tahlil edip onlar hakkında birşeyler söyleyen bizlerin artık kendi gerçekliğimizi tahlil etmenin zamanı gelmedi mi? Gerçekten kendimizi tanıyor muyuz?

Yeni örgüte gelen insanlar bir iki yıl içinde nasıl bir değişime uğruyorlar? Geleneksel alışkanlıkları öz itibarı ile değiştirebiliyor muyuz? Yoksa değişiklik şekilsel olmaktan ileri gitmemekte mi?

Bugün özellikle şehirlerde polisin örgütlere vurduğu darbeler inkar edilebilir nitelikte değildir. Hemen hemen tüm örgütlerin üst düzey yöneticileri cezaevindedir. Bu polisin başarısı mıdır, yoksa örgütlerin örgütsel şekillenişteki tıkanıklığı mıdır? Kuşkusuz ki bizim basiretsizliğimiz polisin başarısını doğuracaktır. Bu açıdan da devrimci hareketin ciddi bir rönesansa ihtiyacı vardır. Tek tek bireylerin kişilik sorgulamalarından tutalım da örgütsel mekanizmalara oradan Marksizm'i kullanma becerimize, ülkeyi yeni baştan tahlil etme yetimizi, burjuva feodal yapının örgütler içindeki yansımalarına varana dek bir dizi sorunu ameliyat masasına yatırmaya ihtiyaç vardır. Bu masadan korkulduğu müddetçe devrimci hareket marjinal olarak kalmaya mahkumdur. Bugün kitleler onca zulme baskıya sömürüye rağmen örgütsüzlüğü tercih ediyorlarsa bu sistemin başarısı değil, kendi başarısızlığımız olarak görülmelidir. Evde baba veya koca otoritesi, okulda öğretmen, işte amir ya da patrona duyulan itaat, örgüt içinde yönetici kadrolara gösterilmekte, bu kadroların yanlışları görmezden gelinmektedir. Hele bir de kadroların yanlışlarını görmezden gelen bu kişilere örgüte ya da partiye bağlılık adı altında ödüllendirilmeye gidiliyorsa, bu tür kişiliklerin sayısı her örgüt ve parti içinde kuşkusuz ki artacaktır. Partiyi felce götüren de partideki ayrılıkların sebebi de tam da bu kişiliklerin parti ya da örgüte hakim olmasından kaynaklanmaktadır.

Parti ya da örgütler devrimin araçlarıdır. Bunlar bu araç olma işlevini en iyi yerine getirdikleri oranda anlamlı ve vazgeçilmezdirler. Bu işlevi yitirmiş bir partide ya da örgütte kalmak, ya örgüt için örgüt, parti için parti anlayışının sonucudur, yada kendisini ancak o örgüt içinde ifade edebilen kendi ayakları üzerinde durmasını öğrenememiş insanların işi olabilir. Mevcut oluşumlar kendini değiştirmek ve yenilemek zorundadırlar. Bunu yapmak için de tabuları yıkmak, stütükoları kırmak gerekir. Keza değişim adına yola çıkanların değişim uğruna reddetmeyecekleri hiçbir şeyleri olmamalıdır.

Sonuç olarak Türkiye devrimci hareketi bilimsel olmayan tartışmalara son verip kavgasında bilimsel normları hakim hale getirmedikçe, ciddi bir özeleştiri ile günahlarından arınmaya çalışmadıkça güzelim düşlere ve özlemlere uygun kavganın yaratıcısı olamaz. İşte bunun için nerede yanlış yaptık/yapıyoruz sorusunun yanıtına ulaşmaya ivedilikle ihtiyaç vardır.

Yinelememek için

Halil GÜREL

Partizan geleneğinde yaşanan son çıkış, öznelci-doğmatik yaklaşım ve siyaset yapma tarzını aşma iddiası taşımaktadır. Fakat teorik üretim ve siyasal tartışma ortamının yıllardır uzağında olan geleneğin sorgulayıcı güçlerinin bu iddiaya somut gerçeklik kazandırması süreç içinde mümkün olabilecekken, sözkonusu süreçte girilen ve girilmesi muhtemel yönelimlere dikkat çekmek gerekiyor. Çünkü en baştan tutulacak yol, gelecekte kazanılacak niteliğinde göstergesi olacaktır.

Yaşamın diyalektik işleyişi; dünyayı değiştirme etkinliğindeki kişi veya yapılanmanın bulunulan anda hangi bakış açısı ve yöntemle değiştirme etkinliğini gerçekleştirdiğine bağlı olarak, yaşanacak gelişmelere zemin hazırlar. Kalkış noktasının yanlış seçilmesi, kaçınılmaz olarak yanlışların büyümesine ve bir kısır döngü olarak içinden çıkılamamasına neden olacak, en azından hayli güçleştirecektir.

TEORİK PLATFORM KAYPAKKAYA İLE SINIRLI OLABİLİR Mİ?

Yaşanan tartışma ve perspektif sunumlarının ortaya çıkardığı görüntü; teorik platformun Kaypakkaya'nın doğru ve yanlışları eksininde oluştuğu yönündedir. Bu durum bir noktaya kadar anlamlıdır. Hareketin Kaypakkaya kökenli oluşu, bugüne kadar esas aldığı doğrultunun Kaypakkaya'nın belirlemeleri ile şekillenmişliği, yaşanan tartışmada Kaypakkaya'nın da tartışılmasını zorunlu kılmaktadır. Hele hele bugüne kadar gelenek çevresindeki ayrışmalardaki "en fazla kimin Kaypakkayacı olduğu" doğrultusunda bir şekillenme varken, son çıkışın bir bütün olarak bu şekillenme dışında kalması pek de mümkün değildir. Fakat; belirttiğimiz gibi bir noktaya kadar anlamlı olan bu durum gereğinden fazla zorlanarak, teorik platformun üretimi sadece bu noktaya endekslenirse, "bilimsellik" adına çıkılan yolda bilimdışılığın "üretilmesi" de kaçınılmaz olur.

Özellikle Kaypakkaya'nın doğruları üzerinde bugün çokça durulması, teorik platformun yeniden üretilmesi ekseninde değerlendirildiğinde pek bir anlam taşımamaktadır. Çünkü bugün amaçlanması gereken; Kaypakkaya'nın doğruluğu-yanlışlığından çok sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarıdır. Sınıf mücadelesinin ihtiyaçları yerine, Kaypakkaya'nın doğruluğunun-yanlışlığının tartışılması akademik ve tarihsel bir tartışmadan öteye gidilememesine neden olacaktır. Üstelik Kaypakkaya'nın doğru olarak belirlediği tahliller, sınıf mücadelesi içinde hakkettiği yeri almıştır. Bugün sadece gelenek açısından değil, Türkiye ve Kürdistan devrimci hareketleri tarafından da Kaypakkaya; tarihsel dönemi açısından hakettiği yere oturtulmaktadır. Öyle ki Kaypakkaya'nın ortaya koyduğu bakış açısından en az nasibini alan gelenek olmuştur dersek -garip olmasına karşın- yanlış olmayacaktır. Türkiye ve Kürdistan devrimci hareketleri, Kaypakkaya'nın tahlillerinden öğrenmesini bilip, tarihsel ve toplumsal koşullar uyarınca yararlanmasını bilmişlerdir. Buna rağmen gelenek; üretim ve geliştirilmesine katkı sağlamadığı Kaypakkaya'nın tahlillerini, "tarih bizi doğruladı" şeklindeki boş avunu ile ve asalakça sahiplenmektedir. Geleneğin sınıf mücadelesi açısından gün geçtikçe belirsizleşen konumuna rağmen; "tarih bizi doğruladı" şeklindeki söylemi, devrimci kitlelerde acıma ve küçümseme karışımı gülümsemelere neden olmaktan öteye bir etki yaratmamaktadır.

Bu nedenlerden dolayı, bugün yapılması gereken; Kaypakkaya'nın doğrularının tekrarının çok ilerisinde duran, sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarına uygun şekillenmedir. Kaypakkaya'ya niteliğini veren esas yönde zaten bu temele bağlı hareket tarzıdır. Kaypakkayacılık adına yıllardır yapılan tarihsel ve toplumsal koşullardan kopartılarak O'nun doğruluğunu kanıtlama uğraşı bir o kadar Kaypakkaya'dan uzaklığın ifadesi iken bugün yapılması gereken en başta bu hattan uzaklaşmadır.

SINIF MÜCADELESİ ÇOK YÖNLÜ BİR BAKIŞ AÇISINI GEREKLİ KILIYOR

Kaypakkaya'yı tarihsel-toplumsal koşulları içinde donduran geleneği aşma noktasında yapılan belirleme; Kaypakkaya sonrası süreçte geleneğin esas olarak öznelci-doğmatik bir hatta dolayısıyla bilim-dışı bir niteliğe sahip olduğu yönündedir. Doğru bir içeriğe sahip olan bu belirleme gerek Kaypakkaya sonrası sürecin incelenmesini gerekse de günümüze bilimsel bir bakış açısıyla müdahale edilmesini gerekli kılıyor. Kaypakkaya geleneğinin içinde bulunduğu krizi aşma iddiası taşınyanların önünde duran görev öncelikli olarak, "Marksizm'i üretme" ana ekseninde, sınıf mücadelesi arenasında bugün yer alan teorik ve pratik duruşlara eleştirel yaklaşım olmalıdır.

Özellikle Marksizm'den uzaklaşılan tarihsel dönemde ülke ve dünyada yaşanan gelişmelere karşı konumlanışlar, saflaşma ve çözülmeler değerlendirilme ihtiyacı taşımaktadır. En azından son on yıllık süreçte bir çok siyasal harekette Marksizm'e yakınlaşma veya uzaklaşma anlamında en temel ihtiyaç olan proletarya partisi olgusunun karşılanmamış bir ihtiyaç olarak varlığını sürdürdüğünü gösteriyor. Fakat buna rağmen sınıf mücadelesi are-

nasında varlık gösteren yapılanmalar ezilenlerin yanında yer alma düzleminde bir niteliğe sahiptirler.

Bugün siyasal yapılanmaların niteliğinin belirlenmesinde, dolayısıyla en genel anlamda devrimcilik/reformizm arasındaki ayrımda yasadışılık/yasallık gibi biçime tekabül eden bir fark esas alınmaktadır. Ülkemiz koşullarında temel örgütlenme biçimi olarak yasadışılık, reformizm için önemli bir kriter olmasına karşılık sınıf mücadelesi tarihi; bırakalım yasadışılık düzlemini silahlı reformizme dahi tanıklık etmiştir. Siyasal bir yapılanmanın niteliğini; ideoloji-politika-örgüt ve eylem bütünlüğü ile ele almak gerekmektedir.

Ülke ve dünyada yaşanan gelişmeler, siyasi yapılanmaların geçmişte ortaya çıkış temellerinden çok ötelerde farklılaşmalarını da beraberinde getirdi. Özellikle '80 öncesi uluslararası akımlar doğrultusunda yaşanan saflaşmalar, bugün daha gerçekçi temelde ülke pratiği üzerinden ilişkilenmelere yerini bırakmış durumda. "Sosyalist" blokun çözülmesi ile varılan durum; gerek sosyalizm tasarımı açısından gerekse de sosyalist devrimci mücadele açısından yeni tanımlamaların ve saflaşmaların gündeme gelmesine yolaçmıştır.

Bugünkü mevcut gerçekliği görmezden gelerek, geçmiş bilim-dışı sürece rağmen "herkes tamamen yanlış, doğruyu sadece ben üreteceğim" anlayışı bilimdışılığın yeniden üretilmesinden başka bir anlama gelmeycektir. Bu nedenle gerek teorik platformun, gerekse de ona uygun pratik etkinliğin şekillenmesinde amaç; yalnızca "kendini varetme" değil, "Marksizm'i üretme" olmalıdır. Bu açıdan "kendimizi varetme" sürecini "Marksizm'i üretme" olarak kavramalı ve bu bakış açısıyla ulusal ve ulusararası alanda siyasal yapılanmalarla ilişkilenmeyi geçmişe nazaran çok daha geniş bir platformda ele almalıyız.

Bu noktada bizlerin ayırdedici özelliği olan Mao'nun ilk baştaki itiraz noktalarından birisi olacağı açıktır. Fakat Mao'nun gelenek tarafından içinin boşaltılarak slogan düzeyine indirgendiğini ve devrimci kitlelerinde bu yön esas olmak üzere tanıdığını unutmamalıyız. Her siyasal akımın, ülke toprağında benimseyen hareket şahsında tanındığı ve değer biçildiği gözardı edilmemelidir.

Mao'yu; halk savaşçılığı veya Çin savunuculuğu ile özdeş olarak tanıyan kitlelere, Mao'nun, felsefeden ekonomi politiğe, bilimsel sosyalizmden sosyalist kültüre "yeni insan" anlayışından kitle insiyatifine varıncaya kadar ortaya koyduğu çözümlemelerin taşınması ile Mao hakettiği pozisyona kavuşturulur. Bu faaliyet aynı zamanda Maoizm lafzı altında yıllardır Maoizm'i iğdiş eden geleneğin etkisi altındaki devrimci kitlelerinde Maoizm ile gerçek anlamda tanışmasına, ne olup ne olmadığını kavramalarına ve elbet bugün açısından eleştirel bir bakış açısı geliştirebilmelerine de neden olacaktır. Sadece Mao'ya değil, bir bütün olarak Marksizm'e karşı eleştirel bir tutum alınmadan, tarihsel ve toplumsal koşullar ile birlikte değerlendirilmeden bilimsel sosyalist bir çizgiye sahip olabilmenin olanağı yoktur.

Geniş bir bakış açısına sahip olmayı, sadece siyasal yapılanmalar açısından değil aynı zamanda bilimsel gelişme ve araştırmalar alanında da benimsemek gerekmektedir. Bilimsel gelişmelerin, materyalizmin biçimsel olarak gelişmesini sağlayacağını ifade eden Engels'e rağmen bilimdeki gelişmelerin doğa ve toplum açısından diyalektik materyalist yorumlarının eksikliği, emperyalizmin egemenliği altındaki bilim ve felsefe dünyasının idealizmin etkisinde kalmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte "sosyalist" blok'un çözülmesi ve emperyalizmin Yeni Dünya Düzeni saldırısının gündeme gelmesi Marksizm dışı akımların hızlı bir şekilde boy vermesine ve gelişmelerine neden olmuştur. Marksizm'in, Sovyetler vb. uygulanımları üzerinden hareket eden, dünya çapında sosyalizm dalgasının geri çekilmesi ve emperyalizm tarafından kuşatılmışlıkları gözönünde bulundurulduğunda kendi içinde doğallık da taşıyan "yeni bir dünya" yönelimli bilim insanı ve araştırmacıların Marksizm dışı yorum ve incelemeleri de diyalektik materyalist tahlil alanına dahil edilmelidir. Emperyalist kapitalist dünya koşullarındaki bu bilim insanlarının ürünleri eleştirel bir bakışla incelenmeli ve sosyalizm tasarımı açısından yenilik taşıyan yönleri geliştirilerek savunulmalıdır.

Sınıf mücadelesi arenasında varolan, dışımızdaki teori ve pratiklerle ilişkilenme anlamında bakış açısı genişliğine sahip olmak gereklilik taşırken bu durum; "kendi gücüne güven" ilkesinin yadsınması anlamına gelmemektedir. Burada kavranması gereken nokta "Marksizm'i üretme" amacıyla kendimizi üretirken, kendi içine kapanmama ve sınıf mücadelesi pratiğinde yaşamın her alanında gerek teorik düzlemde gerekse de pratik düzlemde sahip olunan niteliklere bağlı olarak farklı devrimci dinamiklere karşı duyarlı olmaktır.

Kendi gücüne güvenmeden ve bu anlamda kendini asgari olarak tanımlamadan hiçbir ilişkiyi proletarya devrimi lehine bir platform haline getirebilmenin olanağı zaten sözkonusu olamaz. Fakat böylesi bir platformun oluşabilmesi, bugünden yarına, süreç olarak kazanılacak bir bakış açısı ile sağlanabilir. "Hele bir kendimi varedeyim, sonra düşünürüz" şeklindeki bakış açısının götüreceği yer darlığın aşılamaması olacaken, kendini asgari anlamda tanımlama çabasını esas alma yerine farklı devrimci dinamiklerle ilişkilenmenin belirleyen haline gelmesi ise şekilsiz ilişkilere neden olacaktır.

TEORİK ÜRETİM SINIF MÜCADELESİNİN İHTİYAÇLARINA GÖRE GERÇEKLEŞTİRİLİR

Teorik platform oluşturulurken, proletarya devriminin tüm temel sorunlarında, program başta olmak üzere en geri mücadele alanlarının sorunlarına varıncaya dek perspektiflere sahip olmamız gerekiyor. Fakat gerek bizlerin ideolojik-politik yabancılaşmanın etkilerine sahip olmamız, gerekse de güçlerimizin dağınıklığı ve en temelde de teorinin pratiğe müdahale için ge-

rekliliği gözönünde bulundurulduğunda teorik platform oluşumunun hemen gerçekleşmesinin olanaksızlığı anlaşılacaktır. Önemli olan "teorik platform bir kez oluştu mu bir daha değişmez" yönündeki şekillenmeye son vermektir. Bugün gelenek çerçevesinde yürütülen eleştirinin kaynağı, geleneğin içinde bulunduğu olumsuz durumla hesaplaşılması zorunluluğudur. Fakat bu durum bir kez aşılıp, kopuş gerçekleştirildikten sonra aşma hareketi kendisini eleştiri konusu haline getirmiyorsa tehlikeli olan budur.

Teoriye donuk-doğmatik yaklaşım ne sadece bizim sorunumuzdur ne de tarihsel olarak sadece bize özgüdür. Marksizm-dışı bir akım olarak doğmatizm Marksist hareketin tüm tarihinde varolmuş ve varolacak bir sapmadır. Ve bugün doğmatizme karşı en kararlı mücadele yürütenlerin de, düşünce üretiminin yetersiz ve zaaflarla dolu olduğu bugünkü koşullarda kararlılıklarının doğmatizm yönüne evrilmeyeceğinin güvencesi yoktur.

Bu bakış açısıyla ele aldığımızda; gelenekte vücut bulan olumsuzlukları yadsımanın ifadesi olan aşma hareketinin önünde duran temel görev sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarını analiz etmek ve bu temelde yapılanmaktır. Gerekli teorik üretim ve yeniden yapılanma ancak sınıf mücadelesinin nesnel ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirildiğinde proletarya devrimi açısından anlam kazanacaktır.

Tarihsel bir ilgi kaynağı olarak Kaypakkaya'nın olumluluk veya olumsuzlukları sınıf mücadelesinin nesnel ihtiyaçları karşısında fazlaca bir önem taşımamaktadır. Bugün sınıf mücadelesinin en temel ihtiyacı Marksist müdahaledir. Kaypakkaya'dan alınabilecek çok şey olmasına karşılık bunların bugün açısından yetersiz kalacağı da ortadadır. Bu nedenlerle sorun Kaypakkaya'nın olumlama-olumsuzlama düzleminden çıkarılarak sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarına cevap vermek noktasına dönüştürülmelidir. Zaten bugüne dair verilecek cevaplar da Kaypakkaya ile tartışmak zorunlu olarak gündeme gelecektir. Fakat Kaypakkaya'dan hareketle verilecek cevapların bugüne denk düşen nitelikte olması esas olarak mümkün değildir.

Öte yandan sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarına cevap verme anlamında teorik platforma ve yeniden yapılanmanın zorunlu uğrağı sınıf mücadelesiyle dolaysız ilişkidir. Proletaryanın sınıf mücadelesinin üç biçimi olan; ekonomik, felsefi-ideolojik ve siyasi mücadelesinin gereğine uygun yürütülebilmesi için öncelikle işçi sınıfı ve emekçi kitle hareketiyle dolaysız bağı kurmak gerekmektedir. Hareketin bulunduğu düzey, taşıdığı dinamikler, yönelim ve gelişme yönü hakkında dolaysız bilgiye sahip olmadan gerçekleştirilcek teorik üretim soyut olmaktan öteye gidemeyecektir. Teorinin dünyayı değiştirmede eylem kılavuzu olduğu kabul edildiğine göre değiştirmek istenen dünya hakkında doğru bilgilere sahip olabilmek için dolaysız ilişki geliştirmek zorunludur. Ancak bu herşeyin pratik içinde gerçekleştirilebileceği anlayışına düşünülmesi anlamına da gelmiyor. TDH'nin temel olumsuzluklarından olan "pratik herşeydir" anlayışı öncelikle aşılmak zorundadır. Bu aşma; pratikten kopma değil aksine pratik içinde, verili pratiğin teorileştirilmesi ile gerçekleşebilir.

Gelenek açısından olsun, TDH açısından olsun bugün temel sorun; teorik yetmezliktir. Ulusal ve uluslararası alanda yaşananlar, felsefi-ideoloik kavrayış ve üretim yetmezliği ile birlikte ele alındığında derdini anlatamayan bir devrimci hareketin ortaya çıkmasına ve ülke çapında devrimci potansiyeller varolmasına rağmen devrimci haretin nitel anlamda giderek zayıflamasına neden olmaktadır.

Emperyalizmin Yeni Dünya Düzeni harekatı ile bilimde Kuantum (parçacık, atomaltı) Fiziği'nin idealist yorumuna dayanan Post-Modern/Neo-Liberal akımlar devrimci hareketi de etkisi altına almıştır. Temel doğrultu anlamında diyalektik materyalizmden uzaklaşma, bilimsel gelişmelere paralel olarak diyalektik materyalizmi geliştirme anlamında felsefi-ideolojik üretimlerin gerçekleşmemesi devrimci harektin Marksizm'den hızlı bir şekilde uzaklaşmasına neden olmaktadır.

Bu durumun aşılması ise masa başında (isterse dağ başında olsun) yürütülecek bir tartışma ile değil, bizzat proletarya ve emekçi kitle hareketi ile dolaysız bağlar kurmak ve bugüne kadar kopan teorisyen-pratisyen ayrılığının fiili olarak devrimci öznede birleştirmekten geçmektedir. Teorisyen-pratisyen ayrılığına son verilerek, teorik-pratik birlik sağlanamadığı sürece ne teori pratiğin hizmetine girecek ne de pratik proleter sosyalist bir içerik kazanacaktır. Teoriyi yaşamdan koparark kuru bir söz yığınına dönüştürmek istemiyorsak, bugün geçmiş pratiğimizin özlü bir değerlendirmesi üzerinden pratiğe müdalale etmeli fakat teorik çalışmanın normal zamanlara göre daha fazla öneme sahip olacağı bir etkinlik sürecine girilmelidir. Geleneğin teorik üretime yabancılaştırıcı etkileri ancak toplam etkinlik içinde teorik etkinliğe daha fazla önem verilmesi ile aşılabilir. Ancak; sadece daha fazla. Tüm çalışmanın yalnızca teorik çalışma yada sadece pratik çalışma ekseninde yürütülmesinin kaçınılmaz sonucu sınıf mücadelesi arenasında marjinalleşmektir.

Yıllardır devrimci faaliyete damgasını vuran dondurulmuş Kaypakkaya teorisi "ışığında" yalnızca pratikçilik ve bunun zorunlu sonucu olan teori sorunlarına, dolayısıyla Marksizm'e yabancılaşma olduğu için bugün çubuğun ucunu teorik çalışmadan yana bükme zorunluluğu vardır. Fakat önemle bir kez daha belirtelimki bu teorik çalışma pratikten kopuk masa başı çalışması değil, içinde bulunulan pratik süreçlerin ortaya çıkardığı sorunlara cevap bulma anlamındaki teorik çalışmadır. Ve bu teorik çalışma sadece bir grup önderin görevi değil, devrimci etkinlik içinde bulunan tüm insanların görevidir.

Kaypakkaya geleneğinin içinde bulunduğu krizi aşma çabasının, girmesi muhtemel bazı olumsuz yönelimimlere değinerek, sahip olması gereken yönelimler üzerinde durduk.

Yinelemek için değil, yenilenmek ve aşmak için!

"YDD", neo-liberalizm ve özgürlük

Temel DEMİRER

"En korkuncu, vücut hastalığı değil, fikir hastalığıdır" demiş Çiçero... Dünya burjuvazisi globalleşme, neo-liberalizm, özgürlük konularındaki manupülasyonlara uzanan çaplı bir "fikir hastalığı"ndan malül iken, Çiçero'ya hak vermemek mümkün değil...

Globalleşme veya "Yeni Dünya Düzen(sizliğ)i" (YDD) konusunda, burjuva yazarların ya da kendine "fütüroloğ" diyenlerin hezeyanlarına hep birlikte tanık oluyoruz... Oysa V.İ. Lenin, "dünya kapitalizminin üretici güçleri ulus ve devletin sınırlı çerçevesinin dışına taşmıştır" saptamasını 1915'te yapmıştı. Yani "globalleşme teorisyeni"nin maruzatlarından çok önceleri Marksistler, geleceği öngörmüşlerdi. Ancak, öngörülerine müteallik davranabildiler mi?... Özgürlük konusunda olumlu bir sınav verebildiler mi?.. Burası tartışmalıdır...

* * *

BM 'Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) Genel Sekreteri'ne göre, "globalleşme, çelişkili biçimde hem entegrasyon, hem de marjinalleşmenin itici gücü" konumunda... Devreye soktuğu polarisazyon dinamiğiyle globalleşme, insanlığa, "YDD"nin çıkarttığı bir özgürleşme çağrısıdır. Çünkü "YDD", kuzeylilerin gezegenimiz üzerinde kurduğu Platon'cu bir hakimiyet...

Bilinir; Platon, 'Cumhuriyet ve Kanunlar' adlı yapıtında, devletin varlığını insan cemaatlerinin kendilerini yönetmek yeteneğinden yoksun oluşları ile açıklar. Site yurttaşlarının "güdülmesi" gerektiğini, bu güdümün ise bizzat yurttaşların yetersizliğinden ötürü bir zorunluluk oluşturduğunu vurgular. Aslında ekonomiden, siyaset ya da kültürden dile kadar "YDD"nin yaptığı bu: Platon'cu bir hakimiyet anlayışıyla ve zorla "insanlığı gütmek"...

Örneğin tahminlere göre bundan 10 yıl önce dünyada yaklaşık 10 bin dil konuşuluyordu. Bugün insanlığın yüzde 95'i 100 kadar dil konuşuyor. Beş büyük dil insanlığın yüzde 50'sine egemen olmuş durumda. Mark Pavel, "bir dil yok olduğunda, dünyayı kendine özgü bir kavrama biçimini de kaybediyoruz" derken cidden haklıdır. Antropologlara göre ilk sömürgecilik dalgası başladığında, güney yarımkürede, kuzeydekine göre 6 kat daha fazla dil konuşuluyormuş. Sömürgecilik, hem fiziki yok etme hem de ekonomik çıkar ile egemen dili özdeşleştirerek yerel dillerin yok edilmesini hızlandırmış. (New Scientist, Ocak-1996)

İngilizcenin yaygınlaştığı az gelişmiş bölgelerde konuşulan dillerin yüzde 80-90'ı bu süreç içinde yok olmuşlar. İngilzce yani sömürgeciliğin dili yaygınlaşırken kültürü, bununla birlikte de hem kendilerini hem de diğer halkları görme biçimleri, önyargıları, ırkçılığı yaygınlaşmış, zaman zaman da sömürge halkının okumuş kesimleri tarafından içselleştirilmiş. Böylece emperyalizm, kültürel yani içsel boyutta kazanmış. Görünen odur ki globalleşme, teknolojik gelişme, bu dil soykırımını ve egemenlik-bağımlılık ilişkilerinin dile taşınması sürecine ivme kattı. Althusser'in dediği gibi ideoloji, dil içinde yaşıyor. bu yüzden de, dil yolu ile Küzey'in toplumsal egemenliği Güney'e taşınıyor.

"YDD" zorbalığıyla ekonomisi talan edilen, siyasal açıdan köleleştirilen insanlık, kültürel açıdan da bir soykırıma mahkum ediliyor. Globalleşmenin Kuzeyli tek tip düzenlemesi, kültürel soykırıma ivme katıyor. Eklemeden geçmeyelim: Gürhan Uçkan'ın deyişiyle "İsveç'te ırkçılık yaşamın en doğal ögesi haline gelir"ken; Kuzeyliler'in geçmişten bugünlere uzanan ve gündelik hayatlarında yerleşikleşmiş "köpek Çinli", "aşağılık sarı ırk", "pis zenci", "miskin Hintli" vb'i nitelemelerini anımsamamak mümkün mü?

* * *

"YDD"nin göklere çıkarttığı neo-liberalizmin, hem evrensel hem mutlak hem de tarihsel olduğu iddiası başlı başına çelişkidir. Neo-liberalizmin, "YDD" çağrıla-

rıyla bütün dünya toplumları için zaman ve mekan ayrımı yapmadan geçerli olduğu iddiası gerçek dışıdır. Çünkü "YDD"nin önerdiği neo-liberalizm soyut ve tarih üstüdür. Bireyin gelişimini ve özgürlüğünü savunduğunu iddia eden neo-liberalizmin bireyi, Michaeal Walzer ve Charles Taylor'a göre, "yalnız ve terkedilmiş"tir. Kollektif belleğini besleyen tarihten soyutlanmıştır. Hatta tüketim mitleriyle manüpüle edilen 'bireyin' varlığı dahi meçhuldur.

Özetle neo-liberal 'bireyciliğin' toplumsal karşılığı yoktur. Neo-liberalizmin insanları eyleme çekebilecek ne kollektif sembolü ne de ahlak anlayışı vadır. "YDD"nin sözde liberal çığırtkanları, kültür ve tarihi aşılacak bir engel olarak gördükleri için, insanları birbirleriyle ortaklaştıracak bir zeminden mahrumdur. Yani neo-liberalizmin "hak" ve "adalet" kavramları, soyut ve eleştiriye açık özellikler taşımaktadır. Yani "YDD"nin liberalizmi, insanları toplumsal aidiyet çerçevesinde birbirlerinden koparatarak atomlaştırır. Böylelikle de toplumsal ahlaki bütünlüğü ve toplumsal özgürlüğü çözen asit işlevi görür.

Neo-liberalizmin, sözde özgürlükçü "vaazlar"ı, insanları "YDD"nin Platoncu siyasal otoritesi karşısında güçlendirmez; aksine güçsüzlüğe ve yalnızlığa iter. Bu nedenle, "YDD"nin siyasal otoritesi karşısında etken güçler, kültürel ve dini dayanışma gruplarıdır. Atomize olmuş, toplumsal bağları çözülmüş birey, "YDD" karşısında esnetilmeye ve şekillendirilmeye müsait bir varlıktır.

* * *

Neo-liberal tahribatın kötürümleştirdiği emekçilerin insan kimliğini, kapitalist yabancılaşmaya karşı savunması, ancak "YDD"ye başkaldırıyla mümkündür. Çünkü özgürlük, emek cephesinin dünya çapındaki mücadelesinin manivelasını oluşturmaktadır.

Bilinir; özgürlük sözcüğüne ilk kez, baskıcı bir krallık egemenliğine karşı başarılı bir halk ayaklanmasını anlatan Sümer tabletlerinde rastlanıyor: "Amargi" diye... Bu sözcüğün kökeni, anaya ve doğaya dönüş anlamına geliyor. İnsanlık, ilk çağlardan beri, işbölümü topluluklarla yaşamaya başladığından beri özgürlük savaşımı veriyor. Yani insan, insanallığını özgürlük mücadelesi ile realize edip, sürdürüyor.

Bu nedenle "YDD" vahşetine karşı dünya çapında verilecek mücadelenin ekseninin, insanlığın "YDD"nin Platon'cu hakimiyetine karşı, özgürleşme mücadelesi oluşturmalı ve bu mücadele "Korku köleliktir" diyen Eflatun'un uyarısını asla unutmamalı.

DÜNDEN BUGÜNE YUGOSLAVYA

Savaştıran da, barıştıran da emperyalizm

Mehmet YEŞİLTEPE

Balkanlar'ın çatışmalara gerekçe olabilecek birtakım faktörleri bağrında taşıması 19. yüzyıla kadar uzanır. Bölge, dinsel çatışmalar içinde bir odak olma özelliğini taşımıştır. 1878 Osmanlı-Rus savaşı, 1912 Balkan savaşı ilk akla gelen huzursuzluk örnekleridir.

Birinci Yeniden Paylaşım savaşı sonrasında Versailles Antlaşması ile Hırvatistan, Slovenya, Sırbistan, Karadağ ve Makedonya'yı içeren Yugoslavya bir krallık olarak oluşturuldu. Bölgede etnik ve dini çatışmalar sürekli varlık gösterdi.

İkinci Yeniden Paylaşım savaşı sonrasında bölgeyi işgal eden Naziler'e karşı yoğun bir direniş yaşanmış ve başarı ile sonuçlanmıştır. Yeniden yapılanan Yugoslavya'da Tito önderliğinde, kendine özgü nitelikler taşıyan bir sosyalizm örneği sergilenmiştir. Tito sonrasında da federal devlet özelliği korunmuş, başkanlık dönüşümlü olarak yapılmıştır. Parçalanmanın ilk adımı Sırp başkanın dönüşümü reddetmesi ile gündeme geldi.

Slovenya, Hırvatistan, Bosna-Hersek, Makedonya bağımsızlıklarını ilan ettiler. Sırbistan ile Karadağ Kosova'yı da içerecek biçimde yeni Yugoslavya olarak ortaya çıktı. Önce Sloven ve Hırvatlar'la Sırplar arasında başlayan iç savaş Bosna-Hersek'te acımasız bir biçim aldı.

Almanya'nın ilk işi Hırvatistan ve Slovenya'yı tanımak olmuştur. Fransa, Sırbistan'a yakın dururken, Rusya da Sırbistan lehine tavır koymuş; Türkiye, diğer müslüman ülkelerle beraber Bosna'daki müslümanlara destek olma yoluna gitmiştir.

Yugoslavya'nın parçalanması ile beraber ortaya çıkan Sırp-Bosna savaşı her türden vahşeti içeren; katliamlarla, tecavüzlerle, mültecilikle süren bir biçim almıştır. Başlangıçta Yugoslavya'nın parçalanması planında Avrupa, kendine sadece Hırvatistan ve Slovenya'yı amaç edinmişti ve bu amacına ulaştı. Ancak ABD işin peşini bırakmamış ve senaryoyu boyutlandırmıştır. Ufak parçalara ayrılan lokmalar çabuk yutulur mantığı ile Yugoslavya'yı iyice güçsüz bırakıncaya dek planını sürdürmüştür.

Emperyalist çıkar çevreleri tarafından başlatılan ve belli ölçülerde başlatıcıların da kontrolünden çıkan bu savaş pek çok gerçek gibi kapitalist dünyada "insan" olgusunun politikaya araç edilişindeki vehameti de gözler önüne sermiştir. Halklar birbirine kırdırılırken; gerçeklerin üzerini örten, bilinçleri karartan manipülasyonlara sahibinin sesi medya, başından beri kan vermiştir.

Hırvat, Boşnak ve Sırplar'ın ezeli düşman olduğu ve buna dayalı olarak birbirini kırdığı biçiminde yaygın -ve özel olarak pompalanan- bir kanaat vardır ki bu yanılsama kaynaklıdır. Gerçekte savaşanların bugün barış havarisi kesilen ve Bosna'da barışı tesis etmek için kolları sıvayan emperyalist ülkeler olduğunu söylemek abartılı olmayacaktır.

Savaş boyunca, alınan her rol için "meşru" gerekçeler bulunmuş ve bu gerekçeleri besleyen motifler öne çıkarılmıştır.

Kısa bir süre öncesine kadar Amerika'nın Avrupa'daki birliklerinin başkomutan yardımcılığını yapan General Charles G. Boyd'un dünyaca ünlü dış politika dergisi Foreign Affairs'te savaş hakkında yaptığı açıklama dikkat çekicidir. General, savaşın bir tarafında salt canilerin, diğer tarafında salt kurbanların gösterilmesini eleştirerek, Bosnalılar'ın o kadar masum ve Sırplar'ın da o kadar vahşi olmadığını açıklamıştır.

Zemin kaygan, oluşan kombinezonlar değişkendir. Rusya ile tarihsel bağlara sahip olan Sırbistan, -Almanya dışında- yeni ilişkilere açık davranmakta, bu süreçten güçlü bir şekilde çıkabilecek olanı gözeterek pazarlık şansını arttırmaktadır. ABD'nin bu süreçten nüfuzunu arttırarak çıkmak istediği açık. Almanya, Hırvatistan'da en etkin güçtür ve kazanımlarını koruma peşindedir. Rusya'nın eski nüfuzunu yeniden kazanma çabası ile beraber yaşanan

bu rekabetin üzerine inşaa edilen "barış"ın "mola momenti"ne denk düştüğü ve kalıcı olmayacağı yönünde ciddi ipuçları vardır.

Savaş özellikle uzatıldı; bu durum, silah tekellerinin karlarına kar katmış, diğer taraftan, savaşan güçleri dayatılacak "çözüm" önerilerine itiraz edemez hale getirmiştir. Planın eksik kalınan bölümlerinde NATO bombaları "ikna" edici bir faktör olarak devreye sokulmuştur. Emperyalistler; güçlü cumhuriyetler, oturmuş birimler yerine zayıf otoritelere dayalı bir yapı öngörerek savaşı -şimdilik- bitirmiş ancak, istendiğinde yeni çatışmaları başlatmaya uygun bir zemin örmektedir.

21 Kasım 1995'te ABD olaya el koyarak "barıştıran" rolünü bir kez daha oynadı.

Eski Yugoslavya topraklarını yerli halkın kanı ile sulayarak paylaşım kavgası veren emperyalist güçler pek çok hesabın kesiştiği noktada oluşan kombinasyonlarla -şimdilik- tarafları "ikna" etmiş görünüyor.

1996'da yapılacak başkanlık seçimlerini de hesaba katarak adım atan Bill Clinton "işbitiricilik" mesajı vermek istedi. Savaşın devamı olasılığında, zaten yıpranmış olan BM'nin "kurtarıcı" rolünden eser kalmayacağı öngörüsü de böyle bir manevrayı ihtiyaç haline getirmişti. Ayrıca NATO'nun gerektiğinde müdahale eden ve sonuç alan bir güç olduğuna dair korunmak istenen imajı son anda yara almadan -ufak tefek sıyrıklarla- kurtarıldı.

İmaj derdine düşmüş emperyalist kurumlardan biri olan Dünya Bankası'da barışın mali yüküne katkı yapma taahhüdü ile oyunun son figüranı olarak devreye girmiştir.

"Barış" metninde tarafların savaş nedeni olarak gördüğü gerekçelere yer verilmemiş olması bir "oldu-bitti"nin /dayatmanın sonucunda anlaşmaya varıldığını açıkça göstermektedir. ABD'nin "tek belirleyen" olma rolünde yıprandığı ve meşruiyet arayışına girdiği, "Barış Koruma Gücü"ne bulaştırdığı ülke sayısı ile anlaşılmaktadır. NATO Bünyesinde ve ABD komutasında konuşlandırılan İFOR'un (Barış Koruma Gücü'nün) 60 binlik gücünün 20 binini Amerikan askeri oluşturmuş; bunun dışında Rusya, Ukrayna, Bangladeş, Malezya, Mısır, Pakistan, Türkiye ve 15 AB ülkesi de devreye sokulmuştur. Adına "barış" denen bu anlaşmanın fiili karşılığının, "NATO'nun askeri gücünün bölgedeki faaliyetlerini tanımlama" olduğunu söylemek abartılı olmayacaktır.

Dayton Antlaşması'nın hemen peşinden, Bosna'lı Sırplar'ın komutanı Radko Mladiç "Halkımızın kasapların yönetimi altına girmesine izin vermeyeceğiz" diyerek ilk tepkisini göstermişti. Bunun yanında, Saraybosna'nın İlijas Mahallesi'nda binlerce Sırp'ın "Teslim olmak yok", "çekilmek yok", "Saraybosna Sırp kentidir" pankartlarıyla yürümesi; Hırvatlar'ın ise benzer bir gösteriyi Zagrep'de düzenlemeleri çatışmaların anlaşmanın hemen ardından ufukta yeniden göründüğünün ilk belirtileri olmuştu.

Halkların rızasına dayanmayan böyle bir "barış", bağrında "yeni paylaşım kavgaları" potansiyelini taşıyarak varlık gösterecektir.

Yıllarca süren savaşın açtığı yaraların ve kışkırtılan milliyetçiliğin etkisinin atlatılması kolay olmayacaktır. Dayton Anlaşması sonrasında şimdilik silahlar patlamıyor ancak anlaşmada öngörülenler gerçekleşmediği gibi yaratılan düşmanlık da varlığını sürdürmüştür. Bunun en çarpıcı örneği savaş nedeniyle yerlerini terketmek durumunda kalanların eski yerleşim bölgelerine yeniden dönmesi biçimindeki hükmün uygulanması sırasında yaşandı. Saraybosna'da yönetimi merkezi hükümete devrederek çekilmek durumunda kalan Sırp güçlerinin ardından orada yerleşik bulunan Sırplar'ın büyük bir kısmı kendilerini güvencede hissetmeyerek Sırpların denetimindeki bölgelere göç etmiştir. Bu göç sırasında terkedilen yerlerin tamamen talan edilmesi gibi, buralara yerleşen Boşnak ve Hırvatlar'ın geri kalan Sırplar'a yönelik düşmanca tutumları dayatılan "barış"ın neden gerçekçi ve kalıcı olmadığının somutlanmış örneklerinden sadece bir kaçıdır.

Barış zemini hangi yöne evrilirse evrilsin halkların kendi kaderini tayinine dayanmadığı sürece hiçbir çözüm, Yugoslavya halklarının çıkarlarını ifade etmiş olmayacaktır.

Emperyalistler; NATO, BM gibi kurumları ile beraber kirli ellerini bölgeden çekmeli, demokratik ölçütler gözetilerek ayrılmak hakkı kullanılmalı(*) ve hangi halk nasıl yaşamak istiyorsa onun koşulları yaratılmalıdır.

SAVAŞ VE TARAF OLMA BİLİNCİ

Sözde barış adına Sırp halkı üzerine tonlarca bomba yağdırılırken demokratik kuruluşlar dahi sessiz kalıyorsa; yapılan yanıltıcı propaganda, bilinçleri köreltmede ve hedefleri şaşırtmada belirli bir başarı sağlamış demektir.

NATO'nun Sırp halkına yönelik bombardımanını alkışlayanlar ile daha önce, Irak savaşı sırasında Irak halkının değerlerini yakıp yıkan, binlerce insanın ölümüne sebap olan bombardımanı -Saddam'ın kötü adamlığı arkasına sığınarak- alkışlayanların bastığı yer, emperyalist politika zeminidir. Emperyalistlere taraflar üstü bir rol, bir hakem rolü atfedilmekte, hatta bir kurtarıcı olarak görülmektedir.

(*) Savaş, halklar arasındaki mesafeyi iyice açmıştır. Güvene dayalı ilişkiler oluşturmak için zamana ihtiyaç vardır. Bu durum, ayrılmayı içeren çözümleri -şimdilik- dana uygun gösteriyor.

Resmi ideolojilerin sonu

Aytekin YILMAZ

Türkiye'de uzun yıllar resmi ideolojilerden yakınıldı. Onun inkarcı ve talancı bir ideoloji olduğu söylendi. Geleneksel solun bir türlü aşamadığı da bu Kemalist resmi ideolojiydi. Özellikle 1990'lara gelindiğinde bu dönem Ulusal Kurtuluş hareketinin yükseldiği dönemdir. Bu dönemde Kemalizm olgusu daha çok teşhir oldu. Bir anlamda maske düştü kel göründü. Kemalizm'in maskesi düştü düşmesine de kelini görmemezlik devam etti. Bu durum Türk sol güçleri arasında Kemalizm'in ne kadar etkili olduğunu gösterdi. Önceleri bazı gerçekler tam bilinmiyordu. Ama gerçekler açığa çıktığı halde sağlıklı sonuçlar çıkarılmadı. Bu daha çok kendisini ulusal soruna yaklaşımda gösterdi. Bu sorun bazı çevrelerce hala teorik olarak çözülmüş değildir. Bu anlamıyla geleneksel anlayıştan kopulduğu söylenemez. Bir sorunu bilimsel temellerde teorik olarak ortaya koyamazsanız, pratikte başarılı olamazsınız. Askeri savaş sanatında buna sağlam strateji deniyor. Eğer stratejin sağlam, bilimsel temellere oturmuyorsa taktik anlamda ne kadar da başarılı olursanız olun amaçlanan hedefe ulaşamazsınız. Bunun tersi de doğrudur. Stratejin ne kadar doğru sağlam/temellere otururwhile otursun taktik adımlar yanlışsa doğru stratejiniz havada kalır. Ayrıca sorun tek başına Kemalizm sorunu da değildir.

20. yüzyılda Türkiye'de sol güçler üç egemen resmi ideolojinin yalan ve inkar bombardımanının altında kalmıştır. Önceleri resmi ideoloji denince akla Kemalizm geliyordu. Bu tek başına eksikti, artık resmi ideolojilreden bahsetmek gerekir. Bunlar başta kapitalist emperyalist sisteme dayalı batı şövenizmidir. Reel sosyalizm döneminde Sovyet resmi ideolojsi ve Kemalizm'dir. Her üç ideoloji de egemen resmi ideolojidir, bazı yönleri ile birbirinden farlılıklar gösterse de sonuçta al birini vur öbürüne. Her üçü de yalancı, talancı ve inkarcıdır.

Dün bazı gerçekler görünmüyordu yada görünüyordu da biz göremiyorduk yada görmek istemiyorduk. Çoğu zaman 70 yıllık sosyalist gelenek iyi kötü yanları ile bizimdir diyoruz. Yine diyelim de ama olumsuzluklarını tekrar etmek zorunda da değiliz. Ak'la Kara'yı iyi ayırdetme sorunumuz var. Tarihe doğru yaklaşım geçmişle hesaplaşmaktan geçer. Geçmiş olumsuzlukları savunmak zorunda değiliz. Türkiye'de yapılmayan budur en az Kemalizm kadar kendilerini olumsuz yönde etkileyen bazı gerçekler var ve bunlara bir türlü dokunulmuyor. Eğer açığa çıkmış bir gerçeğe dokunmuyorsanız, ona kıymıyorsanız kendinizi ondan koparmamışsınız demektir. Reel sosyalist dönemde en çok eleştirilen parti-devlet ilişkisidir. Sovyetler'de partinin devletleştiği ve sonra da halkın üzerinde baskı organı olduğu açık bir gerçektir. Buraya kadar kabul edilir ama aynı partiyi yöneten elit bir tasfiyeci bürokrasinin oluştuğu bir çok kesimce kabul edilmemektedir. Sosyalizmin sorunları noktasında geçmiş tarihsel süreçten önemli dersler çıkarılmadığı kesin. Türkiye devrimci güçlerinin önlerinde yığınla teorik sorunları durmaktadır. Dün olduğu gibi bugün de bir çok konuda bilimsel çözümlemelerin yapılması gerekmektedir. Üstelik bu sorunlar düne oranla daha ağırdır.

Başta da belirttiğim gibi geneksel sol üç resmi ideolojinin etkisi altında kalmıştır. Bu yalan ve inkar ideolojilerden beslenen bir sol gelenek bilimsel temelde teorik çözümlere ulaşamazdı. Başta Kemalist devletçi yazar Doğan Avcıoğlu'ndan, Batı Aydınlanmacılığı Tanzimat yazarlarından okunan bir tarih bilgisi bize Türk tarihini, gerçeğini ve Türk devletinin gerçek karakterini vermeyeceği açıktır. Bu gerçek uzun yıllar sonra anlaşıldı. Doğan Avcıoğlu 1970'lerde Türkiye'de resmi tarihçilere göre en sol diyebileceğimiz bir tarihçi, ama tarih gösterdi ki en Kemalist devletçi tarihçilerden bir farkı yoktur. İşte tarih tezlerinin özeti:

1. Kemalist devrim bir ulusal kurtuluş devrimidir.

2. Anadolu'da Osmanlı'ya karşı yapılan halk ayaklanmaları gerici, eşkiyalıktır.

3. Türkiye'de ulusal sorun yok, etnik bir sorun var. Onun da altında feodal ilişkiler yatmaktadır.

4. Türkiye'de ordu tarihten gelen bir ilericiliğe sahiptir.

Şimdi sırasıyla bu tezleri ele alırsak bakalım elde ne kalacak. Birincisi Türk ulusal kurtuluş devrimi anti-emperyalist bir devrim değildir. Çünkü Türkiye 1. Paylaşım Savaşı'na Alman devletinin yanında bir emperyaliste taraf olarak katılmıştır. 1923'te kurulan Kemalist cumhuriyet ise Tanzimat'tan beri, yukarıdan devleti kurtarma reformlarının en sonuncusudur. Çok uzun anlatma gereği duymuyorum bu konu tek başına ayrı bir inceleme konusudur. İkincisi, Anadolu'da Osmanlı'ya karşı girişilen isyanların çoğunluğu haklı ayaklanmalardır. 1420 Şeyh Bedrettin'den 1826 Kelleci Mehmet Ayaklanması'na kadar toplam 27 büyüklü küçüklü ayaklanmaların özünde despot Osmanlı devletine

karşı Anadolu halkının haklı talepleri vardır. Tüm isyanların talebi daha az vergi vermek daha az asker devşirmektir. Tabi Osmanlı devletinin şahsında ordu ilerici olunca Şeyh Bedrettin gerici olur! Üçüncüsü; Türkiye'de 20 milyon Kürt'ü inkar ettin mi geriye özü feodalizm olmak üzere küçük bir etnik sorun kalır. Kalkınmada öncelikli yöreler olarak görme yaklaşımını geçmişte Doğan Avcıoğlu, şimdilerde en iyi Türkeş ve Ecevit savunuyor. Dördüncüsü; Türkiye'de ordunun ilerici bir geleneği temsil ettiği gerçeği belli bir dönem özellikle de 1970 kuşağı üzerinde olumsuz bir etki bırakmıştır. Kemalist cumhuriyeti kuran ve 70 yıldır kılıcı altında bu günlere getiren bu ordudur. Eğer orduda ilerici olursa peki kim bu gerici güçler? Halklarımıza 70 yıldır baskı, şiddet uygulatan bu ordu değil mi?

Doğan Avcıoğlu Kemalist tarihçilerin en önde gelenlerindendir. Avcıoğlu'nu esas alan gelenleksel sol, Türk devletinin tarihten gelen gelenekçi karakterini iyi çözememiştir. Dışardan ithal aldığı devrim teorileri ise bire bir Türk gerçeğine uymamıştır. TC'nin kuruluşundan beri bu devlete egemen olan burjuvazi midir? Ordu mudur? Ordu olduğu en çok da şimdi açığa çıkmıştar. Genelkurmay üzerinden MGK bu devletin tek hakim gücüdür. Bu gerçek aslında çok önceleri böyledi. Doğan Avcıoğlu gibi tarihçilerden beslenen sol gelenek ordu-devlet gerçeğine doğru yaklaşmadı. Avrupa ülkelerinde ordu o ülkelerin burjuvazisinin örgütlü bir gücü olabilir ama Türkiye'de bu böyle değildir. Cumhuriyet tarihinin hiç bir döneminde Türk burjuvazisi ordu üzerinde egemen olamamıştır. Osmanlı'dan devraldığı askeri geleneğini devam ettirmiştir. Türkiye'de askeri bürokrasinin gücü iyi anlaşılmadığı için siyeset yapan sol güçler sınıf savaşını Türk devleti üzerinden değil, hiç bir zaman egemen olamamış iktidarsız, devlet fideliğinde büyümüş burjuvazi üzerinden yapmışlardır. Gelinen aşamada çarpık Türk burjuvazisinin hiç bir kerametinin olmadığı çok net olarak açığa çıkmıştır.

Geleneksel sol ithal, doğma kaliplarla hareket ettiği için Türk devletinin orijinal karakterini hiç bir zaman tanımadı. Kamalist devlet ne Asya'daki ne de Avrupa'daki devleterin hiç birine benzemez. Kendi şahsına münhasır bir devlet olduğundan ithal, kalıpçı yaklaşımlarla değil, somut özgül koşullardan yola çıkmak gerekirdi. Kürt hareketi bu konuda Türk devletinin karakterini askercil yapısını belli ölçülerde iyi kavradı. Kürt hareketinin bu kadar gelişip serpilmesinde Türk devlet geleneğinin sağlıklı bir çözümlemesi yatar. Kemalizm'le arasına kalın çizgiler çekip red hareketi başlattı. Şimdi aynısı Türkiye cephesinde geliştirilmelidir. İlk iş Türk devletinin resmi tarihi ile aramıza kalın çizgiler çizmektir. Mevcut durumda resmi ideolojiyle ilişkiler koparılmamıştır. Ulusal özgürlük mücadelesine yaklaşım bu unsurlardan sadece birisidir. Aslında yakın tarihe yaklaşım sorunu başlı başına irdelenmesi gereken bir sorundur. En başta da yöntem sorunu var. Tarihe yaklaşırken yöntem ne olmalı? öncelikle yöntem sorununu çözmeli.

YÖNTEM SORUNU

Marks, *"Biz yalnız bir tek bilim tanıyoruz, o da tarih bilimidir. Tarih iki yönden incelenebilir. Doğa tarihi, insanlar tarihi. Bununla birlikte bu iki şey birbirlerinden ayrılmazlar, insanlar varoldukça insanlar tarihi ve doğanın tarihi karşılıklı olarak birbirlerini koşullandırırlar."*

Marks'ın *"Biz yalnız bir tek bilim tanıyoruz, o da tarih bilimidir"* sözü çokça bilinen bir söz değildir. Alıntılar arasında nedense hep esgeçilir; niye bu böyledir diye düşündüm. Şu sonuca vardım: Türkiye'de sol güçler tarih okumuyorlar, tarih bilinçleri oldukça eksiktir. Zaten yazılanlar yalanlarla, inkarlarla yazılmıştır. Çünkü tarih yazımcılığı ideolojik bir tutumdur. Her resmi ideoloji kendi ideoloji ve programına denk bir tarih yazar. En azından şimdiye kadar yazılanlar hep böyle olmuştur. Hiç bir resmi ideoloji kendi tarihini yazarken "ben yanlış yazıyorum" demez. Tek doğru tarih olarak bunu kendi egemenliğinde bulunan toplumlara dayatır. Tıpkı Kemalizm'de olduğu gibi.

Tarih yazımcılığı ideolojik bir tutum olunca bu durum devrimci güçlerin daha çok tarih okumasını zorunlu kılmaktadır. Tarihteki bir olayı tek kaynaktan okumak bizleri doğru sonuçlara götürmez. Çünkü taraflı yazılmıştır. Neticede teorik açılımların isabetsizliğinin altında yatan gerçek tarih bilincinin eksikliğidir. Mesela Kemalizm'in resmi tarihi yalan ve inkarlarla doludur. Ama diğer taraftan Bolşevik parti tarihini okuyoruz bakıyoruz ki bir çok hatalar yapılmıştır, bir çok şey yeni kuşaklara yalan yanlış anlatılmıştır. 23. ve 24. SBKP Kongre'sinde komünizme daha çok yaklaşıldığı yazılmıştır. Yalan yazıldığı açıktır. Kongrelerde sorunlar tartışılmayınca kitleler yalan yanlış yönlendirilmiştir. Buna benzer birçok şey vardır. Sovyet devrimine katılan, yıllarca sosyalizmin bayrağı altında mücadele eden devrimcilerin adı ya hiç yazılmamıştır ya da yalan yanlış yazılmıştır. Tüm bunları aradan 70 yıl geçtikten, sistem çöktükten sonra öğrenebiliyoruz. Buradan çıkarılması gereken ders şu olmalı: Tarih gerçekçidir bir olayın adını ne kadar yanlış koyarsanız koyun o uzun yıllar sonra karşınıza doğru olarak çıkar. Bundan dolayı bizler tarihi yaparken, yazarken doğru yapalım sonradan düzeltilmek zorunda kalmasın. Önceden bilinmiyordu, şimdi biliniyor; demek ki tarihsel bir gerçeği ne kadar saklarsanız saklayın o yine de kendini dayatıyor.

Tarih denince herkes ayrı ayrı şeyler anlıyor. Eğer sosyalistseniz Marksizm'in tarihini, roman alanındaki dünya klasiklerinin tarihini, başkaları daha başka şeyleri anlıyor.

Bazen de ya Türk tarihi ya da Kürt tarihi gibi ulusal ayrımlar yapıp araştırmalar yapılır. Marks'ın tarih biliminden anladığı bu değildi. Çok zengin ve geniş bir konuda genel olarak bütün bilimlerin tarihi ve özel olarak da sınıf savaşımlarının tarihidir. Marks sınıflar savaşının tarihini araştırırken kendisinden önceki bulabildiği kadar tüm uygarlıkların tarihini okumaya çalışmıştır. Mesala Fransız yazar Balzac'ı ve Yunan felsafesini severek okurmuş, Marks'ın inceleme-araştırma yöntemine baktığımızda bir zenginlik ve çok renklilik görürüz. Bizlerin ise tahammülü yoktur, kendi ideolojisinin dışındakileri okutmaya, çünkü en'ler içinde en iyisi kendimizinkidir.

Bilimsel inceleme-araştırma yöntemimizde eksikliklerin olduğu bir gerçektir. Bu konuda bizi doğru sonuçlara götürecek doğru bir inceleme-araştırma yöntemimiz olmalıdır. İlk iş olarak tüm bilimlerle özel olarak da tarih bilimi ile barışmalıyız. Zaten tarih biliminden kast edilen tüm bilimlerin tarihidir. Kendimize maddeciyiz deriz. Ama ne fiziğin ne de ekonomi iktisadın tarihini biliriz. Tarih bilimi, sosyal bilimlerin yanında fizikin, kimyanın tarihini de bilmeyi zorunlu kılıyor. Her şeyin başı tarih bilincidir. Sağlam bir tarih bilinci edinmedikçe ağzımızla kuş tutsak doğru sonuçlara ulaşamayız. Resmi ideolojilerin bir çözüm olamadığı gerçeği gün gibi ortadadır. Ama bir gerçek daha vardır ki vahim olanı da budur: biz bu resmi ideojileri bile sağlıklı çözümleyememişiz.

Bir defa resmi ideolojiler konusunda kapsamlı bir bilgiye sahip değiliz. Yarın yeni bir resmi ideolojinin yaratılmayacağının garantisi yok. Çünkü bırakalım resmi ideolojiyi, tek başına ideolojilerin kendisi bile mutlak bilimsel değildir. Lenin; bilimsel bilginin bile göreceli olduğunu vurgular. Bilimdeki gelişmeler elimizde bulunan eski reçeteleri aşmış durumdadır. Dün maddenin en küçük parçası atomdu, şimdi atomaltı parçacıklar keşfedildi. Fizik alanındaki gelişmeler, doğru olarak bilinen bir çok bilimsel tezi tartışmaya açmıştır. Tarih biliminde gözlemin çok önemli olduğunu belirten Rus yazar Tolstoy bir arının faaliyetini örnek verir. Aynı arının işlevine birden fazla anlam yükleyen insanların gözlemini anlatır. Mesela der, "çiçeğin üzerinde bulunan arı bir çocuğu sokar. Çocuk arıdan korkar ve arının amacının insanları sokmak olduğunu söyler. Şair ise, çiçeğin tacına yapışan arıyı zevkle seyreder ve "arının amacı çiçeğin kokusunu emmektir" der. Arı yetiştiren adam ise; arının çiçeklerin polenini aldığını, sonra da onu kovana getirdiğini görür ve "arının amacı bal toplamaktır" der. Arı yetiştiren bir başka insan kovandaki arıların yaşantısını daha yakından inceledikten sonra "arının amacı Arı Beyi'ni ve yavrularını beslemek daha doğrusu arı türünün sürekliliğini sağlamaktır" der. Botanik bilgini arının katmerli bir çiçekten ayrılıp ayaklarında polen tozu ile bir başka bitkiye konduğunu, orada bir birleşme meydana getirdiğini görür ve "arının amacı budur" der. Bir başkası bitkilerin oradan oraya yayıldığını incelerken arının buna yardım ettiğini görür ve bu yeni gözlemci belki arının asıl amacının bu olduğunu ileri sürer."

Tolstoy'un anlattığı bu altı insan da gözlemlerinin sonucunda arının en tam amacına ulaşamaz. Çünkü arının amacı tüm gözlemcilerin gözleminin toplamıdır. İşte tarihin kendisi de bu gibidir. Olay ve olguyu arının kendisi kabul edersek tarihçiler de arının faaliyetlerini gözlemleyip kendilerine göre sonuç çıkaranlardır. Tarihçi Chardin'e göre "belirleyici olan, her zaman nereye bakıldığı değil, nereden bakıldığıdır."

Fizik bilimindeki gelişmeler, gözlem ve inceleme-araştırma yönteminin çok öne çıktığının göstermektedir. Öyle ki Kuantum fiziği her olayın gözlemciye bağlı olduğunu, onunla değiştiğini göstermekle tarihte bir çok kendini yanılmaz sayan tarihçiyi daha alçakgönüllü olmaya zorlamıştır. Fizik bilimindeki gelişmeleri doğrudan toplumsal olaylara indirgeyemeyiz ama yöntem olarak bize bir yanılma payı bırakmakta bizi daha kapsayıcı, geniş olmaya itmektedir. Yukardaki arı örneğinde anlatılmak istenen yönteme ilişkindir. İnsanlar arıyı nasıl gözlemliyor; durdukları yerden arının faaliyetini gözleyip yorum yapıyorlar. Bunu yaparken kimisi oldukça subjektif kimisi biraz daha objektif ama ulaşılmak istenen sonuç, tek doğru sonuç tüm gözlemcilerin toplamında ortaya çıkıyor.

Kaldı ki bu her zaman için geçerli olmayabilir. Çünkü her tarihsel olayın tahlil edilemediğini aradan çok yıllar sonra anlayabiliriz.

Sağlam bir tarih görüşü olmayanlar başkalarından etkilenmeye açıktırlar. Bu etkilenme olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilir. Tıpkı olumsuzluk anlamında Kemalizm'den etkilenme gibi. Türk sol geleneği neden Kemalizm'den onun resmi ideolojisinden etkilenmiştir? Çünkü Kemalizm'den, bir öncesi yoktur. Tarihi 1920'lerde başlayan bir hareketin sağlam bir bakış açısı yoksa etkilenmemezlik mümkün değildir. Bir de sırtını dayadığı Sovyetler Kemalizm konusunda TKP'ye ve sonraki kuşağa vereceği birşey yoktur. Daha cumhuriyetin ilk yıllarında Kürt sorunu dahil bir çok konuda Kemalistler'le aynı düşünen Sovyetler'dir.

Düne kadar yakın tarih üzerine yazılanlar gerek yerli gerek yabancı olsun hepsi de Kemalizm'in savunucularıdır. Hepsi de yalancı, inkarcıdır. Kemalizm adına bir yalanın hikayesi kurgularla anlatılmıştır. Sanki bu coğrafya da Kürtler hiç yaşamamışlardır. Nasıl olduysa bu son yıllarda birden ortaya çıkıverdiler. Hepsi de sakal bırakıp yıllarca birer kışlayı andıran üniversitelerde sözümona akademik dersler vermişlerdir. Ne akademisi ne bilimi. Yaptıkları şey genç beyinleri Kemalizm hamuru ile yo-

ğurmak. Tarih adına yazdıkları insanı güldürmekten öte anlam taşımamaktadır. Gözümüzün içine baka baka yalan söylemektedirler.

70 yıllık bir dönemde geleneksel-sol Türkiye'de tarihi kimlerden okudu. Resmi Türk tarihçilerinin dışında kimler var? Doğan Avcıoğlu devletçi, Dr. Hikmet Kıvılcımlı orducu. Yerasimus'un üç ciltlik "Azgelişmişlik Sürecinde Türkiye" yeni bir şey söylemiyor, Kemalist tezleri başka bir üslupla anlatıyor. Çetin Yetkin'in "Türkiye'de Halk Hareketleri" yakın tarihe ilişkin savunduğu görüşler Kemalizm'dir. İsim olarak örnekleri daha da çoğaltabililriz ama hepsinin toplamı bir ediyor. Yani Kemalizm. Bilimsellik adına tarih çalışması yapan resmi ideolojiyi didik didik eden objektif sonuçlar çıkaran İsmail Beşikçi ve Fikret Başkaya'dır. Başka da arasan bulamazsın. Anti Kemalist diyebileceğimiz bu isimler de 1980 sonrasına tekabül eder.

Türkiye'de anti Kemalist tarihçilerin olmayışı gelenekçi sol adına talihsizliktir.

KAPİTALİZMİN BATI ŞÖVENİZMİ VE DOĞU-BATI SORUNU

Türkler'de 1839 Tanzimat'la başlayan özün parçalanması süreci Kemalist cumhuriyetle doruk noktasına varmıştır. Geriye özünden boşaltılmış bir halk gerçekliği kalır. Bu gerçeklik nasıl bir gerçekliktir? Yaratılan insan malzemesi hangi ideolojik yapılanmanın sonucudur? Bunlar iyi incelenmelidir. Çoğu zaman Osmanlı doğuramayan bir anaya benzetilir, doğuramadığı şey kapitalizmdir. Kapitalizme geçiş yapamadığı için daha doğarken çarpık şekillendi. Sözümona laik bir cumhuriyet kurulur; öyle bir cumhuriyet ki dünyada bir eşi benzeri daha yoktur. Zaten kendileri bile halen soruyorlar. Acaba M. Kemal bu cumhuriyeti kurarken kimden etkilendi? Hem batılı yazarlar hem de Kemalist yazarlar aynı soruyu sormuş, yıllarca bir cevap verememişlerdir. En son ulaştıkları sonuç; Kemalistler'e göre M. Kemal Fransız devriminden etkilenmiş. Batılı yazarla göre de bu cumhuriyet M. Kemal'in şahsına münhasır ve orjinal bir cumhuriyettir. Çünkü dünyada bir eşi daha yoktur.

Bir gecede ilan edilen bir cumhuriyet dünyanın hiç bir yerinde yoktur. Gerçi Kemalist yazar Falih Rıfkı Atay'a göre bu cumhuriyet bir günde değil 49 günde oldu bitti. Hadi bizde kabul edelim 49 günde oldu bitti. Avrupa ülkelerinde cumhuriyet 100 yılı aşkın sınıf savaşımları sonucunda kuruldu. Türk cumhuriyeti ise kapalı kapılar ardında kuruldu. M. Kemal en fazla üç kişinin haberi olmak kaydıyla bir kağıt parçasına "Türkiye devleti bir halk cumhuriyetidir" yazıp meclise gönderiyor. Ve o tarihten sonra cumhuriyet kuruluyor. Cumhuriyetin kuruluş hikayesi bu olduğu halde resmi tarih kitapları kurgular kurup bir destan havasında yazarlar. Çünkü resmi tarih yazımcılığında yöntem yalan ve inkardır. 1930'larda kurulan Türk Tarih Kurumu'yla M. Kemal önderliğinde resmi bir Türk tarihi yazılmak istenir. Yanına aldığı bazı devşirme Türkçü yazarlar Şadri Maksudi, Yusuf Hikmet Bayur ve Afet İnan'dır. İlk başta yöntem üzerinde duruyorlar.

Kemalistler'e göre; "*Tarih, geçmiş olayları bugünün gereksinmesine göre toplar ve bölümler. İnsan ne aradığını bilmezse, ne bulduğunu da bilemez. Biz nasıl bir uygarlık, nasıl bir ulusal karakter oluşturmak istiyoruz? Ona bakmak gerekir*" diyorlar. Kemalist Türkçü ideologlar için tarihsel olayların doğruluğu ya da yanlışlığı önemli değildir. Türkler kendilerine nasıl bir karakter istiyor önemli olan budur. Buradan hareketle başta Türkler'in anayurdu neresidir? tartışması yapılır. Biri, "Türkler'in anayurdu OrtaAsya'dır." Diğeri; "peki Anadolu nemiz olur deyip itiraz eder", biri de çıkar "Anadolu'da Yunanlıların yurdudur derse ne olur?" İşte o zaman Kemalistler kıyameti koparır. "Türkler'in yurdu Türk atının ayağının bastığı yerdir" derler. Alın size bilimsel tespit. Dört kıtada Türk atının ayağının basmadığı yer mi var? Sonuç olarak resmi tarihçilere göre dünya Türkler"in yurdu oluyor. İşte 1930'larda M. Kemal tarafından yazdırılan Güneş-Dil teorisne dayalı resmi tarih bu yöntemle, bu kafa ile yazıldı. Bu resmi tarih Türk halkı adına bir utanç olmalıdır.

Kemalizm ilk önce özü parçalamıştır. Parçalanan özbenlik ucube biçimlerde açığa çıkmaktadır; öyleki Anadolu coğrafyasında 70 yıldır yetişen insan kendine ve coğrafyasına yabancılaştırılmıştır. Kemalizm aynı zamanda bir yabancılaşma hareketidir. Kemalizm'in bu coğrafyada yetiştirdiği insan tipi iki parçalıdır. Kafası ile gövdesi birbirine yabancıdır. Gövde üzerinde taşınan kafa Batı endeksli iken gövde Doğu'ludur. Kemalist Aydınlanma parçalanmış özbenliktir. Bu ideolojik-kültürel asimilasyon çok katmerli olduğu için devrimci güçler bu kültürel etkilenmeden kendilerini kurtaramamışlardır. Bu durum daha çok kendisini kültürel soruna yaklaşımda gösterir. Kemalist aydın ve solcu tipine göre Batı ilerici, Doğu gericidir. 70 yıldır anti Kürt, anti islam ve anti komünizm üzerinde örgütlenen Kemalist Cumhuriyet tüm kurumlarında laiklik, modernlik adına Batı ajanlığı yapar. Her anlamda Batı'yı yüceltir, Doğu'yu ise küçümseyip İslamiyet'in şahsında karanlık bir çağ olarak görür. Dinime küfreden bari Hristiyan olsa. İlericilik-gericilik konusunda kıstas alınan nedir? Eğer sanayisi, tekniği ise bir sözümüz yok. Kapitalizm coğrafya olarak Batı'da gelişti, yayıldı, ilerici rol oynadı, şimdi ise, ezilen halklara bomba yağdırıyor. Burada Batı kültürü ile Doğu kültürü sorunu üzerinde durmak gerekir. Çok derin yanılgıların olduğu bir alandır. Doğu-Batı sorunu 19. yüzyıldan beri tartışılagelmektedir. Her defasında talana ve inkara uğrayan Doğu toplumlarını

ve kültürlerini yeniden incelemek gerekmektedir.

Batı kapitalizmi 19. yüzyıla gelindiğinde Fransız Devrimi'nin sloganları olan "özgürlük, eşitlik, kardeşlik"i bir kenara bırakmış tarih sahnesinden tasfiye etmiştir. Fransız devriminin önderleri Robespierre ve Danton kanlı giyotine gideli çok olmuştu. Devrimin önderleri şahsında tasfiye olan devrimdi. 1789 Fransız devrimi bir çok olumlu etkisi ile tüm Avrupa kıtasını sardı, oradan da Doğu'ya doğru Osmanlı gibi despot imparatorlukları etkiledi. Türk tarih fizoflarının bilinçli olarak bir çarpıtması sonraki kuşakları olumsuz yönde etkilemiştir. Güya Kemalist cumhuriyet Fransız devriminden etkilenerek kurulmuş. Oysa gerçekte M. Kemal'in uzaktan yakından Fransız devrimci düşüncesi ile bir ilgisi yoktur. Ancak şöyle söylenebilir: M. Kemal'in devşirmesi olan Türkçü ideologlar 19. yüzyılın sonlarında ortaçağdan kalma Paris Sorbon üniversitesinde eğitim almışlardır. Bu durum Türkçü ideologların Fransız devrimi ve düşüncesi ile tanıştıkları, onu savundukları anlamına gelmez. Çünkü 1794'te tasfiye edilen devrimcilerin ne adı ne de düşüncesi o dönemin Fransa'sında anılmaz. Napolyon kılıcı eline aldığında Fransız devrimi bitmiştir. Kendi ülkelerinde adı sanı yasaklanan devrimcilerin düşünceleri Fransız akademilerinde okutulmamıştır. Ama Türk ideologlarının 19. yüzyıl Fransız sosyolojisinden etkilendiği doğrudur. Ama hangi sosyoloji, hangi kültürden? İşte cevaplanması gereken burasıdır. Batı kapitalizminin gericileştiği bir dönem olan 19. yüzyıl ortalarından itibaren adına tarihçi okul da denilen Avrupa burjuvazisinn ırkçı şöven kültürüdür; 18. yüzyıl aydınlanmacılığı ile bir ilgisi yoktur. Bu gerici burjuvazinin ideologları başta dünyada ırkçılığın mimarı olarak bilinen Gobmeau'dur. Gerici burjuvazinin siyaset sosyolojisini yapan Agusto Comte ve Durkhaim'dir. Kemalist ideologların Fransız düşünürü ve aydınlanmacısı dediği, bu gerici-ırkçı ideologlardır. Türkiye de bunların en iyi temsilcisi Kemalizm'ın Türkçülük ve devletçilik felsefesini oluşturan Ziya Gökalp'tir. Tarih konusunda kafatasçılık yapan Sadri Maksudi gibi Orta Asya kökenli Türkçü ideologlardır.

Batının bu ideologları 19. yüzyıl boyu saldırganlışan batı burjuvazisine denk teoriler üretmişlerdir. Batı kapitalizmi askeri ve ekonomik alanda Doğu'yu talan ederken bu şöven ideologlarda kültürel alanda Doğu'yu küçümseyen, Doğu'nun kültürel değerlerini inkar eden tezler öne sürmüşlerdir. Bunların en önde gelenlerinden olan burjuva sosyolojisti Ernest Renan'a göre "Doğulu'ların kafaları felsefe yapmaya elverişli değildir" demiştir. Bunu söylerken İslam toplumlarını kastediyordu. Gobmeau ise insan topluluklarını üçe ayırıp beyaz, sarı ve siyah diyerek Batı'nın beyaz ırkını en birinci saf, temiz ırk olarak ileri sürüp ırkçılığın teorisini yapar. Bir diğeri ise Lapouge'dur. Bu da kafatasçılığın teorisi ile Batı'yı Doğu toplumlarından üstün bir ırk olarak görür. Sonuçta hepsinin de yapmak istediği Batı şövenizmini uygarlık olarak Doğu'ya kabul ettirmedir. Batı şövenizmini Batı ajanlığı temelinde Doğu halklarına dayatan Kemalist cumhuriyettir. Bu coğrafya da Batı'nın en iyi temsilcisi Kemalist rejimin kendisidir. Kapitalist emperyalist sistemin çıkarlarını Batı adına çok sistemli bir biçimde halklarımıza dayatmaktadır. Batı şövenizmi konusunda Türk sol çevrelerinin de epey etkilendiği açık. İşin siyasal yönü bir tarafa kültüre yaklaşım konusunda da kendisini açıkça gösteriyor.

Türk toplumu Yakındoğu coğrafyasında olmasına rağmen Türk aydını ve solcusu Yakındoğu toplumları üzerine neler biliyor? Bu konuda bir bilgi eksikliği olduğu, yanlış bilgilere sahip olduğu anlaşılıyor. Her şeyden önce Türk toplumu Batı'dan çok Doğu özelliklerine sahip bir toplumdur. 600 yıllık Osmanlı gelenekçiliğinde bu toplumu çekip çeviren şu üç şeydir: Asya üretim tarzından etkilenen, Bizans müesseselerinden miras alınan kurumlarla, İslam'ın şeriat hükümleri ile yönetilmiştir. Türk toplumunun orijinalitesi bu iken bu kadar tarihçi geleneği olan bir topluma Batı'nın kültürünü dayattın mı halkla bütünleşilmez. 70 yıldır sol gelenek Türk halkı ile bütünleşemedi; nedenlerinden biri budur, hem de önemli bir nedendir. Doğu'nun hamuru ile yoğrulmuş bir topluma Batı'nın doğma, kalıpçı düşüncelerini dayatmamak gerekir.

Türkiye'de Descartes'i, Hegel'i severek okuyanlar nedense Doğu filozofu İbn-i Haldun'u, İbn-i Rüşt'ü okuma gereği duymaz. Nedeni ise basit çünkü İbn- Haldun gibiler İslamcıdır da ondan. Peki Hegel'de Hristiyandır. Nasıl oluyor İslam olunca gerici, Hristiyan olunca ilerici mi oluyor? İslamın tanrısı var da Hristiyanlığın yok mu? Tabi Hegel gibi Batı felsefesine katkı yapmış Marks'ın öncülleri inkar edilmiyor. Ama bir Batı filozofuna duyulan ilgi Doğu filozofuna da gösterilmelidir. 70 yıldır yapılmayan budur. Kaldı ki her şeyin başı ÖZ'dür. Önce özgerçeklik. Yeri gelince ışık Doğu'dan yükselir, ilk uygarlıklar Doğu'da doğdu gelişti denilmektedir. Ama sonradan nasıl oldu da Doğu uygarlıkları geriledi? Batı'da kapitalizm niye erken gelişti? gibi sorulara kafa yorulmamaktadır. Doğu toplumları konusunda çok çarpık bilgilere sahip olunduğu açıktır. Engels 'Doğanın Diyalektiği' adlı yapıtında Doğu'nun İslam filozoflarını 18. yüzyıl Fransız aydınlanmacılarının öncülleri görür. Engels şöyle yazar: "*Latin halklar da, yeni keşfedilen Yunan felsefesiyle beslenmiş islamlıktan alınan özgür düşünce gittikçe kök salıyordu ve 18. yüzyılın maddeciliğini hazırlıyordu*".

Türkiyeli Marksistler nedense Engels'in bu değerlendirmesini bilmemezlikten gelirler. Yıllardır Batı kaynaklarından ciltler dolusu çeviri yapan Kemalist sol aydınlanmacılık

Doğu'nun kültürel değerlerine ilgi duymamıştır.

Batı'da Bruno, düşüncelerinde ötürü ateşle yakıldı da Doğu'da Hallac-ı Mansur düşüncelerinden ötürü darağacına gitmedi mi, Nesimi'nin derisi yüzülmedi mi?

Bir bu yanı ile bir de din ile felsefe alanında Doğu-Batı kıyaslaması yapılacaksa Batı'da felsefenin kiliseden ayrışması dönemi 17. yüzyıldır. Doğu'da ise İslam filozofu Razi 10. yüzyılda ölümü pahasına da olsa felsefenin dinden ayrılmasını belirterek felsefeyi dine üstün görmüştür. Kaldı ki Yunan felsefesi Batı'ya İslam filozofları vasıtasıyla girmiştir. Bunun öncüleri ise İbn-i Sina, Farabi ve İbn-i Rüşd'tür. 10. ve 12. yüzyıllarda Yunan felsefesi ile İslam'ı uzlaştırmaya çalışılırken Batı'da Yunan felsefesini 14. yüzyılda tanımaya başlamıştır. Bu gerçeği bazı Batı tarihçileri kabul ederken egemen resmi ideoloji inkar yoluna gitmiştir. Hristiyan egemenliğine dayalı kapitalist sistem her şeyi kendi ile başlattığı için uygarlığı da kendisinin yarattığını savunur, bu tüm egemen ideolojilerin ortak bir özelliğidir. Her uygarlık, tarihi kendisi ile başlatmıştır. Bu Doğu'da İslam da olduğu gibi batı kapitalizminin şöven ideolojisinde ve Türk devletinin Kemalist ideolojisinde de böyledir.

Sorun burada ileri kültür- geri kültür meselesi değildir. Doğu-Batı ayrımı yapıp biri diğerinden daha iyi, diğeri daha kötü meselesi hiç değildir. İnsanlığın tüm kültürel değerlerinin altında yatan emek olgusudur. 18. yüzyıl aydınlanmacılığına göre Doğu İslam düşüncesi gerek felsefe alanında gerek diğer ilimlerde daha geride kalmıştır. Birisi 12. yüzyıl İslam Rönesansı'dır. Diğeri Fransa özgülünde Batı kapitalizminin aydınlanmacı rönsansıdır. Engels'in belirttiği bir gerçek vardır. 18. yüzyıl aydınlanmacılığının öncüllerinin Doğu İslam filozofları olduğunu belirtmişti. Demek ki coğrafya olarak sorun Doğu-Batı sorunu olsa da insanlığın uygarlık tarihi bir diyalektik süreç içerisinde biribirine etki yapıp yol açarak gelişiyor. İlkönce uygarlık Eskidoğu denilen Mezopotamya coğrafyasında gelişiyor. Tarihçiler bu uygarlığa Sümer ve Babil uygarlığı diyor. Gelişip serpildiği coğrafya Fırat-Dicle deltasıdır. Oradan Mısır'a Nil deltasına, daha sonra halklar mozaiği olarak bilinen Anadolu'ya. İlkçağ Yunan uygarlığı da Eskidoğunun kültürel mirası üzerinde yükseliyor. Yunan uygarlığı nasıl ki Doğu İslam düşünürlerini etkiliyorsa, 12. yüzyıl Doğu İslam felsefesi de 18. yüzyıl Batı felsefesini etkiliyor, 18. yüzyıl aydınlanmacılığı da ütopik sosyalistlerin hazırlayıcısı oluyor ve en son şeklini bilimsel sosyalizmde alıyor. Türkiye gerçeğinde bir diyalektik kültürel etkileşim bu tarzda işlememektedir. Felsefe, bilim kültür denince ilk akla gelen Yunan felsefesi ve uygarlığıdır. Ardından Batı felsefesinin o meşhur filozofları gelir. Nedense Doğu görmemezlikten gelinir. Bu niye böyledir diye düşündüm. İlk önce karşıma çıkan olgu Batı şövenizmi ile birlikte Kemalizm oldu. Tüm kafalarda şekillenen kurgu Doğu, İslam olduğundan gericidir, yobazdır. Batı ise her alanda bir elzemdir. Her şey orada doğmuş gelişmiş bilim, sanat-kültür en iyi Batı'dadır. Türk sol aydınlanmacılığına egemen olan anlayış budur, biz buna Kemalist aydın tipinin tipik bir kopyacısı olan Kürt aydınlanmacılığını da katabiliriz. Demek ki, her şeyden önce bir yöntem sorunumuz var. Egemen ideolojilerin etkisi o kadar ağırdır ki, sağlam bir bakış açısına bile sahip olunamamıştır.

Doğu-Batı sorunu Türkiye'li Marksistler açısından da Marks ve Engels'in Doğu toplumlarına ilişkin çözümlemelerinin eksikliği bir talihsizlik olmuştur. Bilindiği gibi Marksizm Avrupa merkezli bir çıkıştır. Ne Marks ne Engels teorik araştırmalarında Doğu toplumlarını özel olarak gündemlerine alıp derinlemsine bir araştırma yapmamışlardır. Marks-Engels'in Doğu toplumlarından anladığı Rusya özgülünde Asyacıl despotizmdir. Yani daha çok Uzakdoğu diyebileceğimiz Doğu'dur. Halbuki bizim coğrafyamız Yakındoğu'ya girer ve Asyacıl etkiler taşımakla birlikte şahsına münhasır orijinallikler taşır. Ne Marks'ta ne Engels'te Yakındoğu'nun İslami toplumlarına ilişkin sistemli bir çalışmaya rastlamak mümkün olmamıştır. Sadece Marks Kapital üzerine Engels'e yazdığı bir iki mektupta Arap toplumunun orijinalliğinden bahseder ve anahtar olarak özel mülkiyetin yokluğunu belirtir. Engels'te 1853'te Marks'a yazdığı mektupta şöyle demektedir. *"...Gerçekten toprakta özel mülkiyetin yokluğu tüm Doğu'nun anahtarı! Siyasal ve dinsel tarihin özü burada...."* Doğu sorunu adlı yapıtları ise 1853-56 yılları arasında Osmanlı-Rus savaşı olarak bilinen Kırım Savaşı üzerine yazdıkları günlük siyasi makalelerden oluşmaktadır. Neticede Mark-Engels Doğu toplumları üzerine sistemli bir bakış açısı bırakmamışlardır. Türkiye'de her şeyi Marks'a Engels'e havale edenler Doğu gerçeği konusunda dahi iyi anlaşılmaktadır. Aradıklarını Marks'ta Engels'te bulamayanlar bu alana cesaret edip de girememişlerdir. Her zaman işin kolayını seçenler bu defa Batı şövenizminden etkilenirler. Doğu toplumlarının orijinalliği üzerine Türkiye'de bir tek Dr. Hikmet Kıvılcımlı tarih öncesi Doğu toplumlarına ilişkin yazabilmiştir. Bu alanda ilk olması itibarıyle "Tarih-Devrim-Sosyalizm" kitabı tarih öncesi ve İslamiyet dönemi doğu rönesansını epey irdelemiştir.

Türkiye'de Batı şövenizminden ve Kemalizm'den kurtulmanın çaresi öze, kaynağa dönüştür. Bu da Doğu toplumlarının gerçekliğini bilmekten geçer. Bu konuda Doğu'nun Marks'ı olarak tanınan tarih bilimci ve Doğu toplumlarının orijinal filozofu İbn-i Haldun bir başlangıç olabilir.

Arslan ne diyor

Cengiz GÜNDOĞDU

Bir soru

İnsanlaşma neyle başladı. İşte bitmez tükenmez tartışmaları başlatan bir soru. Elle mi... dille mi... dik duruşla mı... beyinle mi. Diyelim, biri çıktı el önemlidir dedi... hele başparmak. El olmasaydı, şunlar şunlar olamazdı, dedi... Öbürleri durur mu, ayağa kalkar hepsi. Çürütülmesi zor kanıtlarla, insanlaşmanın dille... hayır dik durmayla...hayır beyinle başladığını söyler. Bu tartışmaları izlerken hep şunu düşünürüm. Kendimizle ne kadar uğraşıyoruz. Anlamsız değil ama bu uğraşma. Kendimizi... insanı çözemedik. Bırakın binlerce yıl öncesini. İşte bugün olagelenler... İnsan, sömürülmek... eziyet çekmek... ev kirasını ödeyemedi diye kendini öldürmek ister mi. Ama n'oluyor. Türkiye'de seçim sandığı konuyor insanın önüne. Al istediğini seç deniyor. İnsan gidiyor, daha çok sömürülmek... daha çok eziyet çekmek için oy kullanıyor.

Sonra... sonra biz, bin dereden değil, binlerce dereden su getiriyoruz bu olguyu açıklamak için.

Alın bir olgu daha. Bir haber "Gayrimeşru bebeğe meşru infaz" Başlık bu. Başlığın altında şu var. "17 yaşındaki genç gayrimeşru çoçuk doğuran 16 yaşındaki kardeşini öldürdü"(1). Nerde oluyor bu. Türkiye'de. Gaziantep'in Araban İlçesi'nde. 17 yaşındaki genç, hiçbir zaman kardeşini öldürmeyi düşünmedi. Ama bir gün öldürdü.

Şimdi burda soru şu. Bu işi yapanların, sömürülmek için oy verenlerin... kardeşini öldürenlerin eli, dili, beyni var mı. Var. Bunlar dik durmuyor mu. Duruyor. Şunu söylemek istiyorum. Nerden bakarsak bakalım, insanlaşmayı, hangi ögeden başlatırsak başlatalım, şurda duruyoruz. İnsanlaşmayı başlatan ögeler yeterli değil. En azından bir çok düşünüre... devrimciye yeterli gelmiyor. İşte bundan ötürü yeni insan sorunu çıkıyor önümüze. Sokrates'ten beri... bellki daha eski... tartışılıyor insan... yeni insan sorunu.

Tarihte olup bitenlere baktıkta şunu görüyoruz. İnsan durmadan değişiyor. Sözgelimi, yeni insan köle çalıştırmaz deniyor. Gün geliyor kölelik kalkıyor. Seviniyor insan. Yeni oldum diyor. Bu kez üretim araçlarını ele geçirenler sömürüyor insanı. Yine bir mücadele başlıyor. Üretim araçlarını belli bir sınıfın elinden alalım, bakın yeni insan doğacaktır deniyor. Denilen de yapılıyor. Ama yeni insanı koydunsa bul.

İşte yirminci yüzyılın sonu. Yine ordular var savaşmak için. Yine yasalar var... mahkemeler var... hapishaneler var... Çöpçüler var, cumhurbaşkanları var. Devletler var... sınırlar var. Şurdan şuraya gidemezsin.. bir sınırdan bir sınıra geçemezsin. Bir ülkeden çıkamazsın elini kolunu sallaya sallaya... düşünceni söylemezsin özgürce. Hep birileri bekler kıyıda köşede. Yasak der.

İnsanın bu durumu gün gelmiş umutsuzluğa düşürmüş insanı. Platus "İnsan, insanın kurdu" demiş. Th. Carlyle "İnsan, don giyen, et-ot yiyen hayvandır" demiş. Marks toplumsal ilişkilerde aramış insanı. Toplumsal ilişkiler değişirse insanda değişir demiş. Toplumsal ilişkiler değişmiş ama, insan, yeni insan olmamış.

Napmalı. durmadan dövüşen... savaşan... öldürmeye hazır bu insandan umudu kesmeli mi. Ne halin varsa gör mü demeli. Hayır. İnsandan umut kesmek, insanın kendinden umut kesmesidir. Öbür insana "Ne halin varsa gör" dedik mi, bir anlamda kendimize diyoruz bunu. Öyleyse bitmez tükenmez bir inatla insanı araştıracağız. Araştırma dendikte, araştırma nesnesi şu insandır, sözgelimi Ali'dir, ya da Ahmet'tir, diyemem. Ali'yi... Ahmet'i, Fatma'yı... Hans'ı, Jean'ı... daha bir

çok insanı araştırma nesnesi yapmam mümkün değil. Peki, öyleyse insan, nasıl araştıracak insanı. Araştırmada nesne ne olacak. Hemen söyleyeyim. Kendi. Öyle değil mi, her insan kendini araştırır. Kendini araştırmada nesne ne olacak. Hemen söyleyeyim. Kendi. Öyle değil mi, her insan kendini araştırır. Kendini araştırmalı. Çünkü bence, her insan öbür insanları taşır içinde. Az taşır, çok taşır ama taşır.

Ben, ya başka birinin yapmak istediğini yapmışımdır... ya da başka biri benim yapmak istediğimi yapmıştır. Ben mutlaka bir başka birinin de düşündüğünü söylemişimdir ya da başka biri benim düşündüğümü söylemiştir.

Biri çıkıp da. "Hayır. Ben tekilim. Ben hiçkimsenin düşünmediğini düşünürüm... hiçkimsenin yapmadığını yaparım" diyorsa. "Benim yaptığımı hiç kimse yapamaz, benim düşündüğümü hiçkimse düşünemez" diyorsa, şöyle derim gülümser yüzle. Aynen şimdi sencileyin düşünen birçok insan var dünyada. Naparsan yap, insandan kurtulamzsın. İnsansan insanlasın. İnsanla batacaksın ya da insanla yükseleceksin. Ama insandan kurtulamayacaksın. Tabii insana boyun eğmeyeceksin. Düşünür Hobbes boyun eğicilerden biri bence. Düşünüre göre doğal durum... o ilk dönem yabanıldı insan. Vur kaç yaşıyordu. İnsan, insanın kurduydu. Sonra o insan uygarlıklar kurdu. Gerçi, insan yine bencildir, yine gözü karadır, yine vurur kırar, ama uygarlık, insana, insanla yaşamayı öğretti. Böyle der Hobbes. Duruma boyun eğer böylece. Şöyle bir bakarsan, boyun eğmek de pek zor değil. İnsan, insanın etini kazanda kaynatmıyor en azından. Hapishane varsa yasa da var. Savaş varsa, barış da var. Böyle baktıkta yaşasın uygarlık diyesi gelir insanın. Ama tam burda yarım başkaldırıcı Rousseau durun der. Yabanıl durum... doğal durum, insanın tam mutlu olduğu dönem. O dönemde insan esenlik içinde yaşıyor. Sonra uygarlık geldi... mülkiyet geldi insan bozuldu... esenlik bozuldu. Peki napacağız. Yabanıl olamayız istesek de. Düşünürümüz de biliyor bunu. Bir toplumsal sözleşme yapalım da doğru dürüst yaşayalım diyor. İnsan bunu konuşur çekişirken, başkaldırıcılar giriyor tarihe proletaryayla birlikte. Saint Simon, Fourier, Blanq, Blanc, Engels-Marks.

Blanc şöyle der "Kendisinden faydalanıp geliştirecekler için, toprağa, paraya, krediye, zekanın bir kaynağına sahip olanlar için özgürlük mutlaka vardır" Ama öbürlerinin çalışanların... işçilerin özgürlüğü yoktur diye devam eder. Blanc'a göre "İnsanlık, bir günde ulaşmak olanağı bırakmayacak kadar amacından uzaklaşmıştır. Egemenliğini hala hissettiğimiz çürütücü uygarlık bütün yararları zarara sokmuş, ama yanı zamanda akılları da bulandırmış ve insan zekasının kaynaklarını da zehirlemiştir. Eşitsizlik adalet haline gelmiş, yalan gerçek yerine geçmiş ve insanlar karanlıklarda birbirlerini parçalamışlardır"(2)

Ne tuhaf değil mi. Yüz-yüzelli yıl sonra aynı şeyler söyleniyor. Akıllar bulandırıldı... insan zekasının kaynakları zehirlendi... eşitsizlik adalet haline geldi... yalan gerçek yerine geçti. İnsanlar karanlıklarda birbirlerini parçalıyor.

Soruyu değiştiriyorum

Peki nerde insan. İnsanlaşma hangi ögeyle başladı. Elle... dille... dik durmayla... beyinle. Bunun önemi var mı. Belki. Ama bugün... bu yaşadığım dönemde benim için önemi yok. İnsanlaşmayı başlatan öğeyi bu konumda önemsemiyorum. Çünkü bu ögenin hangisi olduğu, inanlığın bugünkü durumuna çözüm getirmiyor. İnsanlığı başlatan öge hangisi olursa olsun o delikanlı gidiyor, gayrimeşru bebek doğurdu diye kızkardeşini öldürüyor. Onun için burda soruyu değiştiriyorum. Şunu soruyorum. İnsanlığı bu duruma ne getirdi. Yanıt veriyorum. Beyin. Öyleyse beyni araştırmakla işe başlamalı. Tabii bu araştırma beynin şurasında şu var, öte yanında bu var biçiminde olmayacak. Ne araştırılacaksa, doğrudan doğruya oraya gitmenin de bir yöntem olduğunu söylemeliyim. Tabii bu, Türkiye'de bir türlü uygulanmıyor. Beynin kıvrımları arasında korka korka dolaşmanın bir anlamı yok. Yanlış yapmaktan korkmadan hemen şunu söylüyorum. Beynin algılama gücü... ya da yetisi sorumuzla doğrudan ilgili. Çünkü algı... beynin bu yetisi insanın temeli.

Şurdan başlıyorum. İnsan, çevresinden sürekli etkilenir. Bu etkinin insan bedeninde beş kanalı var. Göz, kulak, burun, dil, deri. Beyin, bu beş kanalla açılıyor dış dünyaya. O kapalı... kıvrımlı... milyarlarca hücreli organ... beyin bu beş kanalla gözetliyor dış dünyayı. Beş kanaldan etkiler, sinir yollarıyla hemen beyne gönderiliyor. Dış dünya etkisinin be-

yine ulaşıp orda etki yaratmasına duyum deniyor.

Beş kanaldan beyine ulaşıp duyumlar oluşuyor dedim ya, bu etkiler öyle bir değil, beş değil, sayısız. Beyinde aynı anda birçok duyum oluşuyor. Beyin hiçbir biçimde edilgin değil. Son derece etkin. Kendine ulaşan etkilerin oluşturduğu duyumları ciddi bir hızla örgütlüyor. İşte bu örgütlenmeye algı diyoruz.

Örnek. Şu anda 07 nolu bordo renkli kurşun kalemle beyaz bir kağıda yazı yazıyorum. Beyaz kağıdın altında sarı, daha kalın bir kağıt var. Bu nesnelerden gelen bütün etkiler doğrudan doğruya beynime gidiyor. Hepsi ayrı. Ama beyin bu nesnelerin etkisiyle beyinde oluşan duyumları düzenli bir şekilde örgütlüyor. Bu örgütleme sonucu ben kalemi bir bütün kalem durumunda görüyorum. Söz gelimi, kalemin rengini ayrı, biçimini ayrı, ucunu ayrı örgütleyip orda dursaydı, ben kalemi kalem olarak göremezdim. Bunun ötesinde düşünme sürecini başlatamazdım.

Durumu belirginleştirmek için bir örnek daha. İnsan bir ağacı, yalnız yaprak, yalnız dal, yalnız gövde diye algılamaz. Beyin ayrı ayrı oluşan duyumları örgütler, beyinde bir algı oluşur.

Algı düşünmenin... düşünebilmenin hammaddesidir. Peki bu hammaddeyle nasıl düşünüyor beyin. Temel sorun bu. Ama şimdi orda değiliz. Şimdi beynin işleyişindeyiz daha.

Şunu söylemeliyim. Beynin algı yetisi... gücü son derece önemli. İnsan algılar. Neyi. Dış çevreyi. Ama insan bir başka nesneyi daha algılar.

İnsan, kendini algılar.

Bu dünyada... bu evrende değil... kendini algılayan tek varlık şimdilik insan. Şu anlamda söylüyorum. Köpeğin kendini algılamadığı varsayılıyor. Köpek köpek olduğunu... tavuk tavuk olduğunu bilmiyor. Belki köpek, köpek olduğunu, tavuk tavuk olduğunu biliyor da, bunu, biz bilmiyoruz.

İnsan, kendini algılar dedim. Bu doğru mu. Önce algı üstüne bir alıntı. "Suya bir değnek sokunuz, değnek kırılmış gibi görünür, ben de onu kırık bir değnek olarak görürüm. Ama bu algının yanlış olduğu besbellidir, çünkü değnek gerçekte kırılmamıştır, yalnız kırılmış gibi görünmektedir. Bundan dolayı da bana değneği kırılmış olarak gösteren algı yanlış algıdır. Bununla birlikte algının ya da fenomenal objesinin kendisi yanlış değildir. Sadece değneğin, real değneğin kırılmış olduğunu söyleyen benim yargım yanlıştır. Real değnek bana belli koşullar altında, örneğin suya daldırıldığında kırılmış olarak görünür, bu algı herhangi başka bir algı gibi bir algıdır ne yanlış ne de doğrudur, sadece vardır. Bu, yanlış bir algı olmayıp, yanıltan bir algıdır, yani beni yanlış bir yargıya real değneğin kırılmış olduğunu söyleyen yanlış bir yargıya götürebilen bir algıdır"(3)

İşte sorunun temeli burda. Beyin, yanıltan algıyı, yanıltmayan yargıdan ayırtedemiyor. Edebilseydi Aristotoles düşen cisimleri doğal yer kuramıyla açıklamazdı... dünyanın hem güneşin çevresinde, hem kendi çevresinde döndüğü sorun olmazdı. Kapitalistler, insanı sömürdüklerini açık seçik görürlerdi... insan, beni daha çok sömürün diye oy vermezdi, kimileri, "Bakın Lenin böyle demiş, Mao böyle demiş" diye öbür insanları susturmaya kalkmazdı... o delikanlı, gayrimeşru bebek doğurdu diye kızkardeşini katletmezdi. Ben, bu yazıları yazmazdım.

Hiçkimse benim beynim yanıltan algıyı, yanıltmayan algıdan hemen ayırır diye böbürlenmesin. Sorunun tam bu olduğunu iyice... kesinlikle bellesin. Koşullu tepkelere... kavramlara gelindikte bu işin zorluğu anlaşılacak.

Şimdi bir arslanı eleştiriyle bitiriyorum. Hani dedim ya, köpek, köpek olduğunu, tavuk tavuk olduğunu algılamaz, bilmez. Arslan, arslan olduğunu da bilmez... algılamaz. Arslan, arslan olduğunu bilse sirkte soytarılık yapmaz denir.

Doğru mu?

Burdan şuraya geliyorum. Bu dünyada insan olduğunu algılayan "Ben insanım" diyen tek varlık insan dedim.

Doğru mu?

İnsan, insan olduğunu algılıyorsa, dünyada bunca sömürü, bunca öldürüm, bunca işkence, bunca eziyet nasıl olabiliyor. Arslan... sirkte alevli halkaların içinden atlayan arslan, için için "Şu insan, insan olduğunu algılasa bana bunca eziyeti yapar mı" diyor yoksa.

(1) Yeni Yüzyıl Gazetesi. 17/6/1996

(2) Sosyalist Düşünce Tarihi I, Der. Mete Tunçay, Bilgi yayınevi, Ankara 1996

(3) Ernest Von Aster. Bilgi Teorisi ve Mantık, Çev. Macit Gökberk, İst. Ünv. Ed. Fak. Y. İstanbul. 1972

Zerdüşt

Muzaffer
ORUÇOĞLU

Zerdüşt'ün Avesta'sını okuyorum. Diyorki, "....Ve ben, gelecekteki tüm savaşları ve tüm silahları yeraltına gömenleri överim." İkibin altıyüz yıl öncesinin sesidir bu. Görkemli sakalı ve elinde asasıyla Doğu Arya'da gezinen, Zerdüşt dininin kurucusu bu bilge kişiyi, bir Turan askeri, arkadan vuracaktır kılıçla.

"Düşünce iyi düşünülsün/Söz iyi söylensin/ İş iyi yapılsın." Bunu söyleyen adam, toprağın ve suların temiz tutulmasından yanadır. İnsandan tiksinir gibidir. Ölen her insanın cesedinin toprağı zehirleyeceği kanısındadır. Ceset, yüksek bir yere konulmalıdır. Başta akbaba olmak üzere, tüm yırtıcı kuşlar, ceseti yemelidir. Geride kalan kemikler, inek sütüyle yıkandıktan sonra gömülmelidir. Ateş kutsal, ateş saf ve durudur. İnsanın nefesi ateşi kirletir. İnsan, ateşe yaklaştığında, yüzüne, nefesini engelleyecek bir bez geçirmelidir.

Tapınaklarda kurban kanı akıtılmasına karşıdır Zerdüşt. Kana karşı sütü tercih etmektedir. Bacaklarının arasında kan kokusuyla gezinen aybaşılı kadına yanaşan erkeğin lanetlenmesini buyurmaktadır. Süt ve toprak arasında yaşayan bir bilgedir. Sakalında süt, ayaklarında ise toprak aydınlığı vardır. Büyük insanlar, büyük kriz dönemlerinde ortaya çıkarlar. Krizin tüm ciddi çelişkilerini, dinamik ögelerini, açmazlarını taşırlar düşüncelerinde. Sürekli yenilenmesine, berraklaşmasına rağmen kuşkularla doludur. Dünyanın alışılmış duruşuna karşı, anlaşılmaz, sancılı ve asi bir duruş içindedir.

"Tohum eken, bilgelik ekmiş olur," diyor Zerdüşt. Toprağa tohum ekmekle, beyine bilgi ekmek arasında bir fark görmüyor. Emek ile bilginin, kafa ile kolun eşitlenmesidir bu. Tohumun ve sütün değerini, bilginin, özellikle de kendi bilgisinin değeriyle eşitleyen kaç bilge var? Dünyamız bunun sıkıntısını çekiyor. Sütün ve tohumun değerini kavramaya bağlıdır, insanlığın geleceğini kavraması ve kurtarması. Ateşe ve güneşe şiddetle ihtiyaç duyan, yerleşik, tarımcı bir toplumun dinidir Zerdüşt dini. Bu dinde, uyum ve huzur amaç edinilmesine rağmen, yaşam antagonist zıtlıklar üzerine kurulmuştur. "Bilgelik en büyük iyiliktir." Zerdüşt, "tüm iyi bildiğim şeyleri, Herşeyi Bilen için harcarım," der. Bilgi ve bilgelik kadar, temizliğe de önem verir Zerdüşt. Dokunulmamış toprak kadar temiz olmalıdır insan. "Temizlik insan için doğumdan sonra verilmiş ikinci en iyi şeydir." Bilginin, tohumun ve temizliğin öpüştüğü noktada gülümsemektedir Zerdüşt.

Ağaç kesene pek iyi bir gözle bakmaz Zerdüşt:

"Bir adam yola çıkar ırmağın derin koyaklarından yüksek dağlara doğru. Kuşun kirlettiği ağaca doğru gider. Yakacak için odun peşindedir. Devirir ağacı, parçalayıp yontar ve ateşe verir. Bu adamın cezası nedir?"

Cevap: "Köpeksiz, kuşsuz, kurtsuz, rüzgarsız ve sineksiz gelen Ceset bulaşıcısı (Nasu), adamı günahkar bir duruma getirir."(Temizlik veTemizliğe Övgü, bölümü)

Zerdüşt'te barbar eğilimler var mıdır? Tarihte, bu eğilimlerin olmadığı çok az bilge vardır. Köpek ve kunduz, kutsaldır Zerdüşt için. Çoban köpeğine, konak köpeğinden daha çok değer verir. Sürüyü koruduğu için olmalı. Avesta'da, "bir çoban köpeğine çomak ile ölümcül darbe vurana, sekiz yüz at kamçısı ve sekiz yüz sopa vurulur," der. Kunduz, memelerinden bereket taşan görkemli tanrıça Anahita'nın kutsal hayvanıdır. Anahita'nın mantosu kunduz kürkündendir, altın aydınlığı içinde, yumuşacık, ışıl ışıl, ferah... Bir kunduza çomak ile ölümcül darbe vurana, onbin at kamçısı ve on bin sopa vurulmasını ve ayrıca bu yazıda sıralayamayacağım çok ilginç cezalar, yaptırımlar uygulanmasını buyuruyor. İnsan bu yaptırımları okuyunca kendisini, "şeytanlarla yalan ruhun, inlerinden çıkıp saplandıkları Arezura Dağı'nın eteklerinde" buluyor.

Bilgi, tohum, ateş ve ceza. Ahura Mazda ile Angra Manyo ikizinin babası olan, zamanı, mekanı ve bilimi temsil eden Ermeni tanrısı Zervan'ın iklimi içinde yürürken düşünüyorum Zerdüşt'ü. Mevcuttaki geleceğe koşulmuş, ateş gözlü, ak bir öküz kılığında yürüyor. "Kim sevinir toprağa büyük sevinç verilince?" diye mırıldanıyor Zerdüşt. O iki bin öküz derisine yazılan düşüncenin önünde yürümeye çalışıyor, Aryalı bilge.

Bilgi ilk adımdır. İkinci adım, bilginin ateşe dönüşmesidir. Üçüncü adım, ateşten yemyeşil bir yaşamın doğmasıdır. HAYIR. Ateş ilk adımdır. İkinci adım, ateşin kitaplaşması, bilgiye dönüşmesidir. Ateşe ya da maddi güce dönüşmeyen bilginin hamallarını aramaya çıkmış Zerdüşt. Onları on bin at kamçısı ve on bin sopayla mükafatlandırmak için... Tutuculuğun ve sorumsuzluğun ana kaynağıdır ateşe dönüşmeyen bilgi.

Kadın olduğunuz için bu gazeteyi okuyabilirsiniz

Ülkemiz sosyalistlerinin kadın sorununa ilgisiz kaldığını ve bu ilgisizliğin bir çok önyargıya kaynaklık ettiğini düşünüyoruz. Bu düşünceden hareketle kadın sorunu etrafında birleşmiş kişileri ve kurumları tanıtmayı bir gereklilik olarak görüyor ve ilk olarak **Pazartesi** isimli aylık kadın gazetesiyle yaptığımız röportajı yayınlıyoruz. Röportajı, gazetenin kuruluşundan bu yana çalışanlarından olan **Ayşe Düzkan** ile yaptık.

Gazete çıkarma fikri nasıl oluştu, biraraya nasıl geldiniz?

Biz daha önce kadın kurtuluş hareketinde yer almış kadınlarız. Kimimiz "Feminist", kimimiz sosyalist feminist "Kaktüs"de bulunduk. Ben "Feminist" dergisi çevresindenim. Kadın kurtuluş hareketinin yükselme dönemi oldu; daha sonra ivmesi biraz düştü. İşte biz bu dönemde, popüler politika yapmak istedik, popüler bir yayın çıkarmak istedik. Daha önceden birbirini tanıyan kadınlar bir araya geldi ve başka kadınlarla da ilişkiye geçildi. İki sene kadar toplantılarımız sürdü. Bu arada Almanya'da yaşayan bir Türkiyeli arkadaş bize, oradaki bir vakıftan fon sağlayabileceğini belirtti. Biz de ekibimizi oluşturduk ve fon da gelince gazeteyi çıkarmaya başladık.

Vakıf hakkında biraz bilgi verir misiniz?

Almanya'da çalışan feminist bir kadın vakfı. Orta Avrupa'da ve Güney ülkelerindeki çeşitli projelere yardım ediyorlar.

Gazetenin adı neden Pazartesi oldu?

Çok uzun bir süre isim düşündük. Hepimizin bütün kaygılarını tüketecek bir isim bulamadık. Ve pazartesi günleri toplandığımız için bu ismi uygun bulduk.

Pazartesi'de çalışanların daha önce gazetecilik deneyimi olmuş muydu?

Evet. Filiz Koçali daha önce "Kim" dergisinde profesyonel olarak çalışmış; Asuman Bayrak 2000'e Doğru'da ve Aydınlık'ta uzun süre çalışmış; halkla ilişkilere bakan arkadaşımız Aşkım da daha önce bu alanda çalışmış, arşive bakan Ayşegül, daha önce kütüphanede çalışmış. Sayfa sekreterliği yapan arkadaşımız da "Kim" de çalışmış. Şu anda yazı yazarak hayatını kazanmamış bir ben, bir de "part-time" çalışan Nesrin var.

Pazartesi Gazetesi kendini feminist olarak tanımlıyor mu?

Evet. Çalışanlarımız arasında bu konuda görüş birliği var.

Fenimizmi nasıl yorumluyorsunuz? Feminizm konusunda yerleşmiş önyargıların sebebi sizce ne?

Benim için feminizim, dünyayı kadınlar açısından yorumlamak; kadınlarla birlikte, kadınlar tarafından ve kadınlar için politika yapmak. Feminizm konusundaki önyargıların ilk başladığımız yıllara oranla biraz kırıldığını düşünüyorum. Tabi bir önyargı hala var. Niye? En başta toplumun yarısı erkek. Ben de erkek olsam, bir şekilde benim egemenliğimi sarsmayı hedefleyen bir harekete karşı önyargılı olurum. Bu, anlaşılır birşey. Kadınların da, bu kadar kendi hayatı hakkında söz söyleyen, kendi hayatını değiştirmesini öneren bir şeyden ürkmeleri doğal. Ayrıca feminizm, Türkiye'de çok yeni bir kavram, yeni bir politika ve çok genç bir hareket.

"Sosyalist feminist" kavramı hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu konuda aranızda bir ayrışma yaşanıyor mu?

Kabaca ifade edersem "Sosyalist feminist" düşünce, kadınların kurtuluşunun önkoşulunun sosyalizm olduğunu düşünüyor. Ben bağımsız olduğunu düşünüyorum. Yani kadınların kurtuluşunun, kendi koşullarında, kendi mücadeleleriyle olacağını ve sosyalizm ile arada bir nedensellik ilişkisi olmadığını düşünüyorum.

Bizim gündemimiz bu politik ayrımları yansıtan bir gündem değil. Kendine sadece "feminist" diyenler de var, "radikal feminist", "sosyalist feminist" diyenler de var. Bu aramızda bir ayrışmaya neden olmamakta. Zaten kadın kurtuluş hareketinde yer alan kadınların ço-

ğu sosyalist hareketten gelme. Ancak, kadın mücadelesinde kendilerini feminist olarak tanımlıyorlar. Ben de sosyalist hareketten gelen bir kadınım. Şimdi de sosyalist politika yapmaya çalışıyorum. Ama, kadın kurtuluş hareketinde feminist bir kimliğe sahibim.

Kadın sorununda kendinize nasıl bir misyon yüklüyorsunuz?

Pazartesi olarak ülke gündemine kadınlar açısından müdahale etmek istiyoruz. kadınlara. erkek egemenliğinin neden varolduğunu, nasıl çözüleceğini değil; nasıl işlediğini anlatmaya çalışıyoruz, göstergelerini sunuyoruz. Kısaca, kadınları feminizme ikna etmeye çalışıyoruz.

Feminizm Türkiye'de medya tarafından birdenbire ve sansasyonel olarak gündeme getirildi. Türkiye'deki çıkışıyla diğer ülkelerdeki çıkışı arasında bir farklılık var mı?

Farklılıklar da var, benzerlikler de var. Öncelikle biz bir doğu toplumuyuz ve kendimize has özelliklerimiz var. Türkiye'de feminizmin çıkışı, Avrupa'daki bazı ülkelere oldukça benziyor. Mesela; kadın-erkek karışık sol örgütlerde, feminizm, kadınların kendileri için umut kestikleri bir anda çıkmış, Amerika'da, Fransa'da...

Medyada tepeden inme getirildi ama, kadınların bundan 7-8 yıl önceki eylemliliklerinin çok etkili olduğunu düşünüyorum. Bir de doğrudan bir politika; yani, kadınsın ve kadınlardan söz ediyorsun. Yani, entellektüelsin ve işçilerden bahsediyorsundan çok farklı bir şey. bunların da etkisinin olduğunu düşünüyorum.

Biraz önce, kadın sorununun nasıl çözüleceğini değil, göstergelerini veriyoruz dediniz. Gazeteyi çıkarmaktaki asıl amacınız bu muydu?

Evet, esas amaç buydu. Kadınları erkek egemenliğine karşı ideolojik olarak silahlandırma, onların politika yapabilecekleri, kendi hayatlarını ve dünyayı sorgulayabilecekleri, araçlar sunmak.

Yazılarınızda kadının aile kurumu içinde, evlilikte nasıl baskı altına alındığını dile getiriyor ve kadının özgürleşmesi açısından bu kurumların engelleyici rolünü dile getiriyorsunuz.

Ama biz "Ne yaparsak erkek egemenliğini yıkarız?" diye bir soruyu yanıtlamıyoruz. "Aile kurumu budur, evlilik kurumu budur", diye açımlıyoruz, çözümlüyoruz. "Şöyle yaparsak aile kurumu yıkılır", demiyoruz. Zaten çözüm bu kadar kolay değil.

Ayıp Köşe'yi belirli kişiler mi, yoksa okurlar mı hazırlıyor; bu köşeyle ilgili nasıl tepkiler alıyorsunuz?

Okurlardan da bir şeyler geliyor, bizim yazdıklarımız da oluyor. Ancak, son zamanlarda daha çok okurlardan yazı geliyor. Okur toplantılarında en çok konuşulan konu "Ayıp Köşe". Kadınlardan büyük ilgi var. Hem yazma, hem destekleme anlamında. Okurlardan yapılış biçimini eleştirenler oldu ama, "neden böyle şeyler yapılıyor", diye olumsuz bir tepki almadık.

Ençok ilgi toplayan sayfanız hangisi?

Kültür-sanat ilgi topluyor, iyi yapamamıza rağmen. Ayıp Köşe ve cinsellikle ilgili yaptığımız sayfalar ve haberler ilgi topluyor. Ama en çok mizah ilgi çekiyor.

Hiç ilginç tepkiler aldığınız oldu mu?

Mesela ilk okur telefonumuzu Giresun'dan aldık. Taşrada sert bulanlar oldu, basında bize çok kanca takmış olanlar var. O kadar.

Piyasada birçok kadın dergisi varken, alternatif bir yayın çıkarmaya neden ihtiyaç duydunuz?

Bir kere dergilerin belli bir çizgisi var. Yani orta sınıf, büroda çalışan, bekar-çocuksuz bir kadına hitap ediyor. Oysa bizim her kesimden kadına ulaşma amacımız var. Ayrıca onlar "nasıl dudağımızı güzel boyayabiliriz" derken, biz "neden dudağımızı boyama ihtiyacı duyduğumuz"u anlatıyoruz. Bunun önemli bir fark olduğunu düşünüyoruz..

Bütün kesimlere hitap etmeyi düşünüyoruz, dediniz. Başarılı olabiliyor musunuz?

Hayır, ama hedefimiz bu. Yani, okuyucumuzun belli bir sınıfa bağlı olduğunu varsaymadan hareket ediyoruz. Her kesim kadından söz etmeye çalışıyoruz. Ama, tabii ki bizim de ilk hedefimiz evden bir şekilde çıkabilmiş kadınlar.

Çok çeşitli sınıfsal, ulusal, kültürel farklılıkların olduğu bir ülkede aynı anda tüm kadınlara hitap etmek pratik olarak güç değil mi?

Çok güç tabii. Bir kere dergi tüketmek, okumak şehrin bir alışkanlığı ancak biz yazıya herkesin orta sınıf olduğunu, herkesin büroda çalıştığını varsaymadan başlıyoruz. Ayrıca çok çeşitli uluslar ve etnik gruplar var. Bunları yansıtmakta güçlük çekiyoruz ama biz bunları aşmaya çalışıyoruz.

Gazetenizde hiç teorik yazı yok.

Evet ama biz popüler politika yapıyoruz ve popüler yayın çıkarmaya çalışıyoruz. Bizim hedefimiz bu değil. Bu alanda başka bir dergi çıksa iyi olacak.

Sol hareketlerin kadın sorununa yaklaşımlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Öyle saf bir sosyalizmden söz etmek mümkün değil. Türkiye'de çeşitli eğilimler var. 12 Eylül öncesinde bu konuda pek ayrışma yoktu ama şimdi çeşitli şeyler söyleyenler var. Bir örnek vermek istiyorum;

benim de üye olduğum ÖDP'nin seçim bilgirgesinde bir talep vardı. Ucuz yemekhaneler. Niye? Kadının üzerindeki yük kalksın diye. Ancak kadının, biri 1 diğeri 3 yaşında iki çocuğu olduğunu düşünelim. Kış günü yemekhaneye nasıl gidecek? Yani bunlar daha çok erkeklerin düşündüğü uydurma öneriler. Erkeklerin sorumluluk alma, kendi düzenlerini değiştirmeye yönelik yaklaşımlarının olmadığını düşünüyorum.

Bir çok sosyalist ağızda erkek egemenliği var. Halbuki erkek egemenliği söylemde kalsa ya da ideoloji olarak kalsa öpüp başımıza koyacağız. Erkek egemenliği bir sistem. Kapitalist sistemle eklemlenmiş. Bir sömürü var ve erkekler ezen taraftalar. Bunlar söylemdeki gibi hafife alınacak şeyler değil. Biz başka bir yerden bakıyoruz. Nasıl Kürt halkı kendi iradesiyle kendi politikasını yapıyorsa, kadınlar da kendi iradeleriyle kendi politikalarını yapıyor. Benim sosyalistlerden asıl beklentim düşmanlık yaratılmasın, engel teşkil edilmesin. Olası bir sosyalist iktidarda feminist politika yaptığımız için kovuşturmaya uğramamak.

Sol çevrelerden nasıl tepki alıyorsunuz?

"Bu iş böyle olmaz, sınıf mücadelesine katılınmalı" diyenler de var; "çok doğru yapıyorsunuz biz bu işleri geç akıl ettik" diyenler de var. Hala, "iyi işler yapıyorsunuz, gelin sizi biz yönlendirelim" diyenler de var. Yani kendilerini daha bütünlüklü bir yapı olarak görüp, bu mücadeleyi kendisine bağlamak isteyenler de var.

ÖDP'de çalıştığınızı söylediniz. ÖDP'den beklentileriniz neler?

ÖDP'yi feminist bir politika yapmanın aracı olarak görmüyorum. Çünkü, bir kere kadın-erkek karışık. Ancak erkek egemenliğini görürsem tabi karşı çıkarım. Ben emeğin sermayeye karşı yürüttüğü mücadeleyi çok haklı buluyor ve destekliyorum. Ancak kadın mücadelesi farklı bir şey. Sosyalist bir iktidarda da kadınlar mücadele edecek. Benim kafamdaki özgürlükçü bir sosyalizmde kendini ifade etmesi daha kolaydır. Bu sadece bir ümit.

8 Mart "Dünya Emekçi Kadınlar Günü" veya "Dünya Kadınlar Günü" tartışması hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bir kere ücretle çalışan kadınların sayısının dünyada çok az olduğunu düşünüyorum. Kadınların daha çoğu evde çalışmakta. Kadınlarla ilgili bir şey yapacaksak, bütün kadınların ortak sorunlarından, ortak çıkarlarından bahsetmemiz gerekiyor. Zaten dünyada mülkiyetin, sadece % 3'ü kadınlara ait. Bu oranı da daha çok Avrupa'daki kraliyet ailelerine mensup kadınlar şişiriyor. Yani, öyle mülk sahibi burjuva kadın çok değil.

Gazete çalışanları olarak, günlük yaşamda erkeklerle olan ilişkileriniz nasıl?

Bütün kadınlar gibi. Şehirde ekonomik bağımsızlığını elde etmiş çoğu kadın gibi. Yalnız sözünü dinlemek zorunda olduğumuz bir erkek yok evimizde, kendi ayaklarımız üzerinde durabiliyoruz.

Biz evlilik kurumu kötü derken, evlenmeyince sorunlar bitiyor, erkekler başka oluyor demiyoruz. Evlilik kişisel bir tercihtir. Ben tercih etmiyorum ama evli iki kadın var aramızda.

Çalışanlar arasında erkek olmaması tesadüf mü?

Hayır. Biz kadınlarla kadın politikası yapmak istiyoruz. O kadar kadın varken, erkek çalışana gerek duymuyoruz. Kadınların çalışmadığı yerlere bu soru sorulmuyor.

Feminist bir örgütlenme modeli var mıdır?

Feminist hareket merkezi değildir. Yani, herkesin bir şekilde benzerleriyle bir araya gelmesiyle oluşur. Ülkemizde bu bağlamda Kürt kadınlarının Türk kadınlarından ayrı örgütlenmesi doğrudur. Ayrıca, çeşitli sınıflara ait kadınların farklı örgütlenmesi de anlaşılır.

Birinci yılınızı Nisan Ayında doldurdunuz. Başlangıçtaki isteklerinize ne ölçüde ulaşabildiniz?

Daha yaygın olmayı hedefliyoruz. Bunu tam olarak gerçekleştiremedik. Ne gerçekleşti? bir popüler gündem oluşturabildik. Daha önce yazılmamış bazı şeyler vardı. Örneğin cinsellik. Bunlar üzerinde yazabildik. Bizim "görüntü politikası" dediğimiz, "nasıl giyiniyoruz, niye giyiniyoruz?" gibi konular yazılmamıştı. Bunların kapısını araladık. Bir iletişim ağının aracı olsun istiyorduk **Pazartesi**. Bunu büyük ölçüde gerçekleştirdik. Bir sürü şehirde **Pazartesi** aracılığıyla kurulmuş gruplar var, **Pazartesi** için çalışan gruplar var. Bunun önemli olduğunu düşünüyorum.

Bunların dışında haberlere kadın açısından bakmayı başarabildik. Ancak daha fazla yaygınlaşmak istiyoruz. Daha çok satmak istiyoruz.

Son olarak özellikle İslami çevrelerin gündeme getirdiği kürtaj hakkı konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kürtaj doğum kontrol yöntemi olarak feci birşey tabii. Kadınlar ucuz olarak doğal kontrol yöntemine ulaşmalı, istemedikleri zaman hamile kalmamaları için her türlü kolaylık sağlanmalıdır. Ancak yine de istenmeyen gebelik oluşursa, gebeliği bitirme hakkı kadına ait olmalıdır. Çünkü çocuğun gerek fizyolojik gerek toplumsal sorumluluğu kadına aittir.

Bence her döllenmiş yumurta can değil; bunun tıpta belirli bir zamanı var.

Yani kadın sağlığı açısından, canlılığın oluşması açısından zamanı bellidir. Bu bağlamda kürtajı savunuyorum.

Bütün programlar insansızdır*

Kemal DEMİR

Bizde ve dünyada "kurtuluş" teorileri bilimsel olmaktan kurtulamadılar. Hepimiz biliriz ki bu nedenle Türkiye'de geçmiş yıllarda bol bol yarı sosyolog, yarı tarihçi toplum mühendisleri yetişmiştir.

Çoğu zaman da, iyi niyet ve radikal coşkularla başlayan "sosyo-ekonomik" durum çözümlemeleri ve buralardan çıkarılan devrim stratejileri çıkılmaz bir teorisizm çukuruna yuvarlamıştır insanları.

Yaygın kanıya göre devrimler programlarla gerçekleşen şeylerdir. Bu programlar da, devrim "yapılacak" ülkenin tarihinin, sosyo-ekonomik koşullarının incelenmesinden çıkacaktır. Buradan kalkarak ülke kapitalist mi, feodal, yarı-feodal mi, geçmiş ATÜT'müydü, başka bir şey miydi, bugün kapitalizmin krizleri kısa dalga mı, orta dalga mı, uzun dalga mı tartışmaları yürütülür.

Tartışma gelişecektir, parçayı anlamak için bütün kavranılmalıdır, ülke yetmez dünya, dünya da yetmecektir evren kavranılmalıdır. Devrim için, ülke tahlilinde anlaşmak, dünya tahlilinde birleşmek ve de ortak bir "felsefe"ye sahip olmak gereklidir.

Bu anlaşma, bu "birlik" gerçekleştiğinde artık fetih için bir program gereklidir. Bir programın, program olması için, çok şey gerekmez. Tahliller bellidir, bunlar eli kalem tutan birileri tarafından yazılır ve sunulurlar. "Doğru" bir programın "doğru" olması için de çok şey gerekmez, "nesnel" olması "somut durumun somut tahliline" dayanması yeter. Nasıl olsa bugün onu desteklemeyen "kitleler" yarın kazanılacak, kazanılmazsa "kitlelerin" ve programları yazanların başına türlü musibetler gelecektir. Sorun önderlik sorunudur, önderliğin de birinci koşulu "doğru" programdan geçer. Merak ediyorum bir bilgisayara Türkiye üzerine yazılmış tarih, ekonomi ve sosyoloji tezleri programlansa bu türden kaç tane program seçeneği yumurtlanırdı?

Artık ülke biliniyor, dünya ve evren biliniyor, çünkü program var. Bir sorunla karşılaştığınızda programınız konuşacaktır, çapraşık bir durumda mısınız, programınız gündeme gelecektir, yenildiniz mi ya teknik arıza diyeceksiniz ya da yeni bir program yazabilirsiniz. Ama sakın programsız konuşmayın, bir süre sonra zaten bırakacaksınız konuşmayı, programınız konuşacaktır. Azami program, asgari program, geçiş programı, UDD (ulusal Demokratik Devrim), MDD(Milli Demokratik Devrim), UDHD (Ulusal Demokratik Halk Devrimi) bütün bunlar çizsin yolunuzu.

Oysa insanlar ne "ülkedeki dışa bağımlı kapitalizme" son vermek için devrimci olur, ne de devrimler sonsuz çeşitlemeye girebilecek yukarıdaki devrim türlerini gerçekleştirebilmek için patlak verirler. Sonsuz çeşitlilikteki insanlar bazı şeyleri istediklerinden ve bazı şeyleri istemediklerinden devrimci olurlar.

Sefalete karşı çıkar biri, tutsaklığa, otoriteye, "kadın" olmaya, "erkek" olmaya, teknolojiye, çalışmaya, eğitime karşı çıkar öteki. Bunlardan başlar başkaldırı, demokrasi, kapitalizm, sosyalizm gibi soyut, tını vermez kavramlardan değil. Pogramlı bir kafa için birşeylere karşı olmak ve başka birşeyler istemek yetmeyecektir, bütün bu yapılanlar başka, daha üstün, daha kapsayıcı bir şey adına yapılmalıdır. Baskıya karşı çıkıyorsanız istediğinizin adı ya demokrasi ya da "sosyalizm" olmalıdır. Oysa karşı çıkışın özgün enerjisi gömülecektir belki de böyle yapıldığında. Olsun; programlı olalım.

Bir metindir program denilen, kitapların sayfalarında zuhur eder kendisi. Ama bir kere ortaya konduğunda artık bir metin olmaktan

çıkar. Etkisine aldığı insanları çaresiz bırakan bir dizge haline gelir. En haşarı asiyi ruhsuz bir bürokrata çevirmeyi başaran programlar vardır.

Oysa korkunç bir yaratıcıdır insan. Yaratım enerjisiyle dopdolu, kağıtlara ve kitaplara sığmayacak, teorilerce önceden görülemeyecek atılımların yaratıcısıdır. Ve her yaratım bir sanattır, her sanat da imbikten geçirilmiş bir birikimin belki de sonradan o birikimle ilişkisi bile kurulamayacak kendiliğinden patlak veren ürünüdür. "Şimdi empresyonist bir tablo yaratacağım" diyerek tuvalin başına oturan bir ressam ayvayı yemiştir. Bırakın fırçası özgürce dolaşsın. Devrimci için de aynıdır durum, baskı yok edilirken yaratılır baskısızlık, sefalet yok edilirken doğacaktır belki de "bolluk". Demokrasiyi yaratmak için baskıya karşı döğüşmek, baskıyı yok etmek için demokrasi yaratmaya çalışmak kadar saçmadır. Fırçamız özgürce dolaştığında demokrasiden daha başka, daha "güzel" birşey yaratamayacağımızı nereden biliyoruz.

Yeniyi yaratmak için yarı sosyolog, yarı ekonomist, yari tarihçiler değildir gereken, metinleri istemlerinin önlerine koyanlar değil, gem almaz istemlerini patlatanlar gereklidir. Tarih, ekonomi, sosyoloji bilenler için güzeldir, fena değildir de, ama yaratım için en önemli olan istemleri gerçekliştirebilecek enerjidir, istemek istemektir. Bir bilgililer hiyerarşisinin program uygulayıcısı değildir devrimci, istediklerini ve istemediklerini coşkuyla gündeme sokandır.

Denilecektir ki, programlar, insan istemlerinin genelleştirilmiş, soyutlanmış şeklidir. Birincisi, insanlar ülkeden ülkeye ve zamandan zamana çok farklı şeyler isterler. İkincisi, her istem soyutlandığında ve genelleştirildiğinde kendisinin dışına çıkan ve "program" adıyla yabancılaşan bir nesne haline gelir ve bir de onu kutsadığınızda istemlerin kendisinin önüne geçecektir.

Bugün özgürlüğün ateşli savunuru olan bazı devimciler, yarın altından kalkılmaz bir diktatörlüğü savunabiliyorlarsa, bu, herşeyi rasyonalize eden herşeye, belirli zamanlar ve aşamalar çizen programlılık mantığı içinde olmaktadır. Bugün sefaleti eleştiren fakat başka bir konumda (örneğin yeni ekonomik politika-NEP- dönemi Rusya'sında) ilkel sermaye birikimi adı altında yoğun emek sömürüsü öneren devrimciler bunu ancak programlılık mantığı içine yerleştirebilirler. Bir program işlemedi yerine başka bir program getiriverirler.

Önce "devlet kapitalizmi olmayan devlet kapitalizmini oluşturalım, sonra genelleşmiş bolluk toplumunu", "önce proletarya diktatörlüğünü kuralım, sonra otorite zaman içinde yok olup gidecektir" mantığı ancak ve ancak kuru bir gerçekçiliğin içimize işlemiş hali olabilir. Bu da yaratım gücünün kuru bir akla teslim olmuş durumudur.

SSCB ya da Çin gibi toplumlar yaratmak için orta yerlere kelle koymaya, "hayatın sunduğu nimetlerden", yazlık evlerden, otomobil ve videolardan vazgeçmeye değmez. O toplumlarda da "hayatın nimetlerinden" anlaşılan aynı şeylerdir.

İstemleri için "hayatın nimetlerinden" hemen ve kolaylıkla vazgeçen bir insan ise kendi önüne programatik sınırlamalar getirmemelidir. Bugün zorunluluk olarak görülen bir çok şey aslında bizim tartışmasız kabul ettiğimiz genel kanılardan öteye geçmez. Neyin zorunluluk olduğu neyin olmadığı ise onlara karşı mücadele etmeden anlaşılabilecek gibi değildir.

İnsanlar teklik durumundan topluluk durumuna programlarla değil, istemlerinin yol arkadaşlığıyla geldiğinde, istemleri benzeştiği, çakıştığı sürece birarada olduklarında topluluklar içinde özgürlüklerini yitirmezler. O zaman "devrim" sözcüğü de "yeni" bir anlam kazanacaktır.

Sorun yeni yeni elma şekerleri gibi yeni yeni programlar sunmak değil, insanların istemlerini dışa vurabilecekleri koşullar yaratmaktadır. "Mantıklı" ya da "mantıksız" bütün istemleri. Bunca "mantıksız" dünyada yaşarken o dünyanın garip "mantığıyla" kendimizi sınırlamak neden? Bütün insanlar kanat takıp uçmayı bile isteseler bugünkünden daha "mantıksız" olamazdı. Ağır sanayi hamleleri, planlı ekonomi bilmem hangi diktatörlük bugün, şimdi bizim istediğimiz şeyler değilse, neden bunları şu ya da bu program adına savunmak zorunda olalım.

Radikal olmak var olanı sıfır noktasına kadar sorgulayabilmeyi ve yeniyi yaratırken bütün bağlardan kurtulabilmeyi gerektirir. Bugün otorite istemiyorsak, onunla mücadele istiyorsak, neden ilerde bir otorite düşleyelim? Bugün kendi belirlediğimiz şekilde, kendi belirlediğimiz biçimde "çalışmak" istiyorsak neden yarın fabrika orduları düşleyelim?

İnsan son derece zengin, son derece ele avuca sığmaz bir yaratıktır. Onun yeniyi yaratması ise ancak coşkun bir pogramsızlık içinde hareket etmesiyle söz konusu olabilir.

* Bu yazı KARA Dergisinin 3. sayısından alınmıştır.

Marksizm'i idealist bilim felsefesinin gölgesinde bırakmayalım

Sina GÜNEYLİ

Uzun Yürüyüş'te çıkan bir yazı(1) ile ilgili olarak bazı değinmelerde bulunmak istiyorum. İyi niyetli bir çabanın ürünü olan bu yazı egemen idealist bilim felsefesinin etkilerinden kurtulamamış görünüyor. Bu aynı zamanda egemen idealist bilim felsefesinin ne kadar yaygın olduğuna, Marksist düşünce dünyasının bile ne kadar derinlerine nüfuz ettiğine iyi bir örnektir.

Söz konusu yazıda rölativite kuramından ve Kuantum mekaniğinden çıkan bazı sonuçlar üzerinde duruluyor. Yazının sunuş tarzı okuyucunun kafasında sanki rölativite kuramında da bir takım sorunlar varmış gibi bir izlenim bırakıyor. Öncelikle bu konuya açıklık getirelim: Rölativite kuramı (hem özel hem de genel olanı) son derece determinist, tam ve kusursuz bir yapıdır. Özel rölativite kuramı birbirine ilişkin birbiçimli (üniform) hareket eden koordinat sistemlerinde geçerli olan doğa yasalarını, genel rölativite kuramı ise birbirine ilişkin birbiçimli ivmeli hareket yapan koordinat sistemlerinde geçerli olan doğa yasalarını formüle eder.

Özel rölativite kuramı, doğa yasalarının gözlemcinin koordinatlarından bağımsız olduğunu söyler; tüm gözlemciler için doğa yasaları aynıdır. Örneğin ışığın dalga niteliği bir doğa yasasıdır. Işık hızında giden bir gözlemci için ışık dalga niteliğini yitirecektir. Dolayısıyla ışık hızında gitmek yasaklanmalıdır. Bu, Einstein'ın ünlü düşünce deneyidir.

Genel rölativitenin eşdeğerlik ilkesine göre birbiçimli ivmeli hareket sonuçları açısından bir çekim alanının varlığından ayırt edilemez. Genel rölativitenin alan denklemleri evrenimizin geometrik niteliğini (fiziksel geometri) tanımlar. Evrenimizin geometrik yapısını kütleler ve onların hızları belirler.

Rölativite kuramlarından farklı olarak felsefi anlaşılışında bilimin nesnelliği bakımından çok ciddi problemler bulunan Kuantum mekaniğinin standard ideolojik ders kitaplarında şunlar yazar: Birincisi, saf şans doğanın en iç işleyişini yönetir. İkincisi, maddi nesnelerin, uzayın belli bir bölgesini doldurmadıkları durumlar vardır (çift yarık deneyinde elektronun izlediği belli bir yörüngenin olmaması gibi.) Üçüncüsü, "adi" fiziksel nesnelerin davranışını yöneten temel yasalar "ölçüm araçları" veya "gözlemciler" olarak işlev görmekte olan nesnelere uygulanamazlar.

Ancak, şansın hiç bir rol oynamadığı, her maddi nesnenin uzayın belli bir bölgesini doldurduğu ve bir tek temel fiziksel yasalar grubunun her nesneye aynı biçimde uygulandığı, atomaltı parçacıkların bilinen bütün davranışlarını açıklayan bir kuram vardır: Bohm kuramı(2)

Her ne kadar Bohm kuramı rölativite açısından sorunluysa da Kuantum mekaniğindeki temel probleme, ölçme problemine çözüm getirme iddiasında olan diğer yorumların da benzer bir kötü durumda olduğu, Kuantum mekaniğinin standart formülasyonunun da rölativite ile uyumlu olmadığı gözden kaçırılmamalıdır. Buna tek istisna Kuntum mekaniğinin "çoğul dünyalar" ve "çoğul zihinler" yorumlarıdır ki bu yorumlar son derece gariptir ve metafiziksel karışıklığa yol açmaktadır.

Kuantum mekaniğinde henüz son söz söylenmemiştir ve bu alanda bilim-içi çok ciddi problemler vardır. Felsefe, idealist ya da "materyalist" biçimler altında bu problemleri alabildiğine sömürüyor. Markistler'e düşen, en azından, bu problemlerin varlığından haberdar olmak ve Kuantum mekaniğinin belli bir tür idealist yorumunun borazanlığını yapmamaktır. Böylesi idealist yorumların Marksizm'e bire bir taşınması girişimleri çok yanlış sonuçlara yol açabilir.

Çağdaş fiziğe ilişkin konularda kalem oynatanlar ikinci el kaynaklarla yetinmemeli, birinci el kaynakları okuyup değerlendirmek yoluna gitmelidirler. Çünkü, bize "Kuantum mekaniği" diye yutturulmaya çalışılan "kuramın" gerçekte Kuantum mekaniğinin kendisi olmadığını, Kuantum mekaniğinin bir çeşit idealist yorumu olduğunu başka türlü öğrenmenin bir yolu olduğunu sanmıyoruz. Umalım ki bundan sonra Marksistlerimiz bu tür konularda daha uyanık olsunlar.

Dipnotlar

1-Erhan Meydan "Nesne-Özne Diyalektiği Üzerine Notlar", Uzun Yürüyüş, sayı 4, Haziran 96, s.17-20.

2-D.Z.Albert, "Kuantum Mekaniğine Bohm Alternatifi", Çev. S. Güneyli, Teori ve politika, sayı 2, Bahar 96.

Tarihe doğru bakmak

Serdar ÇAKMAK

Filmi başa sararak bugüne gelelim. Sürecin, aşağıda sıralayacağım önemli dönemeçlerini alt alta kayıt edelim.

Lenin'in 20'lerin başlarında Avrupa'daki devrimlerin geriye doğru çekildiği döneme ilişkin kaleme aldığı ve harikulade taktikleri kapsayan "Sol Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı" kitabı maalesef, dönemin uluslararası komünist hareketi tarafından "her dönem geçerlidir" şeklinde telakki edildi ve komünistlerin çalışmalarının ana hattını oluşturdu. Lenin'in, Ne Yapmalı adlı eserindeki stratejik çalışma tarzı unutuldu ve örneğin Alman Komünist Partisi, faşist Nazi partisi ile ekonomik talepler mücadelesi üzerinden işçi kazanma yarışına girerek yenilginin en acısını tattı.

1927 borsa krizinin ardından, Komintern'in önde gelen ekonomi uzmanları Palm Dutt ve Jevgeni Warga bu krizin artık emperyalizmi çöküşe doğru götürdüğünü iddia ettiler. (Dikkat! "Emperyalizmin toptan çöküşe" gittiğini bilinenin tersine ilk defa savunan Çin'li revizyonist Lin Piao değil, Komintern'di).

Komintern'in 7. Kongresinde Dimitrof, faşizmin, bilim ve insanlık düşmanı olduğunu, emperyalizmin çöküşünün önündeki tek engeli teşkil ettiğini ve faşizmin "tekelci burjuvazinin en gerici, en şöven ve en radikal kanadı" tarafından temsil edildiğini söylemekle, iki yanlış fikre kapıyı aralamış oldu. Birincisi, burjuva demokrasisini faşizme yeğlemek. Böylece her ikisinin de burjuva diktatörlüğünün iki ahmak yüzü olduğunu görmemezlikten gelmek. İkincisi, "en gerici, en şöven ve en radikal" olmayan burjuvazi ile yapılabilecek ittifakların yolunu döşemek.

Mao, "Stalin'de önemli derecede metafizik"in varlığından bahsediyordu. Bunun İkinci Dünya Savaşı süreci açısından anlamı ne idi? Stalin için proleter dünya devriminin çıkarlarıyla, SSCB'nin çıkarları arasında bir çelişki yoktu. (Dikkat! Stalin, burada çelişkiyi otomatikman yok sayıyor. SSCB için iyi olabilecek bir taktiğin aynı zamanda Alman, Fransız, İspanyol vs. proletaryası içinde iyi olabileceğini düşünüyordu.) Bunun böyle olmadığını tarih gösterdi. İkincisi, Stalin'in "anavatan savunmasında" meşru ama abartılı hattı yıllar sonra revizyonist ve doğmato revizyonist güçlerin kendilerine pay çıkarmasına neden oldu. (Çar generallerinin portrelerini Kremlin Sarayı'na asması gibi)

1956 sonrası bir çok SSCB yanlısı revizyonist partinin, bulundukları ülkelerin düzenlerine entegre olmalarının tarihsel gelişimi yukarıda sıraladığımız kısa kronolojide yatmaktadır. Büyük Proleter Kültür Devrimi ve Maoizm, Komintern'in hatalarından ve bu hataları kendine erdem yapan revizyonizmden köklü bir kopuşu ifade ediyordu. Şüphesiz, Maoizm'in köklü kopuşu ve Marksist bilime yaptığı niteliksel katkılar sadece SSCB'deki modern revizyonizmle mücadeleyle sınırlı değildi. Zira, ÇKP içersindeki kapitalist yolcularda "kızıl bayrağa kızıl bayrakla saldırı"rlarken geçmiş hataları kendileri için fırsat biliyorlardı. Maoizm, bu kapitalist yolcularla mücadele içersinde şekillendi.

Moskova'da pişirilen gulaş revizyonizmini, Çin'de devrimci kitlelere tattırmaya çalışan, komünist partisinin göbeğinde bulunan, yeni burjuvazinin temsilcileri Li Şao-şi ve Deng Siaoping'in burjuva karargahına karşı başlatılan proleter taarruz, dünya komünist hareketinde unutulan bir çok değerleri tekrardan devrimci kitlelere takdim etti. Bunların başında yeni tipte Maoist çalışma tarzı gelmektedir. Örneğin, bu kasırgadan ciddi şekilde etkilenen Kaypakkaya'nın, ekonomist ve silahlı ekonomist güçlere karşı yürüttüğü mücadelede ısrar etmesi kendi başına araştırılmaya değer bir noktadır. Bu konuya direkt bağlı olan, "şartların kurbanı mı olunacak yoksa, olunmayacak mı?" sorusu da aynı dönemde, aynı kasırga tarafından Kaypakkaya'ya sirayet etmiştir.

Örneğin, Lin Piao, zor şartlarda mütemadiyen beyaz bayrağı çekmekle nam salmıştı. Mao'nun Halk Savaşı'nın ortasında, "bir kıvılcım bütün bir bozkırı tutuşturabilir" yazısı Lin Piao'ya yönelikti. Lin Piao, şartların iyi olduğu 60'larda "Yaşasın halk savaşının zaferi" diyordu. Mao, o günde bu kapitalist yolcunun samimiyetine kattiyyen güvenmemişti. Çünkü, bu gerçekten haklı sloganı Lin Piao, proleter dünya devriminin çıkarları gereği değil, Çin'in milli çıkarları için atmış, Çin'in milli çıkarları SSCB tarafından ciddi şekilde tehdit edilmesinin ardından, "Yaşasın Halk Savaşının Zaferi" yerine, "Ruslar emperyalist ama hiç olmazsa revizyonist" demiş, böylece beyaz bayrağı birkez daha çekmiş ve SSCB'yi tercih etmekte sakınca görmemişti. Başkan Mao ise, hem iki emperyalist blok tarafından "savaş kışkırtıcılığı yapmak"la suçlanmasına, hem de Çin'li revizyonistlerin "milli tedirginlik"lerine rağmen, emperyalistlere karşı "Dünya Halkları Birleşin" çağrısını yapıyordu. Kamboçya delegasyonunun karşılanması esnasında, beyaz bayrağı çeken Lin Piao'nun eline bu çağrıyı verip, okutturuyor ve Çin'li revizyonistlerin, elini kolunu bir anlamda bağlıyordu.

ABD'yi kendilerine tercih eden kapitalist yolcu Çu En-lay ve Deng Siaoping kumpanyası ise Üç Dünya Teorisi'nin ana hatlarını esasen yukarıda sıraladığımız komünist hareketin hatalarının üzerine inşa ettiler. Mao, haklı olarak Şangay Kominike'sini yırtıp, Çu En-lay'a verdi ve "götür bunları Kisenger'e göster. Biz böyle şeyleri imzalamayız. Devrimci olduğumuzu ve devrimleri desteklemeye devam edeceğimizi hiç bir zaman söylemekten vazgeçmeyeceğiz" dedi.

ÜZÜM ÜZÜME BAKINCA

Vaktiyle dünyada, dönemin moda-

sına uygun, Mao'yu popülistçe kavrayan, buna bağlı olarak devrimci milliyetçi nedenlerden yola çıkarak kendini "Mao"cu gören, böyle bir sürü grup vardı. Şafak revizyonizmi bunlardan sadece bir tanesi idi. Bakınız, SSCB'ye emperyalist deyip/demekteki tereddütü, ardından 70'lerin hemen başında Türkiye'de devrimin geriye doğru çekildiği iddiası... Bunların hepsi, hemen hemen Lin Piao'nun yukarıda aktardığım manevralarına denk gelir. kısacası, 1972'ye gelindiğinde Lin Piao'nun beyaz bayrağını Türkiye'de Şafak revizyonizmi, Başkan Mao'nun kızıl bayrağını da Kaypakkaya dalgalandırıyordu. Kemalizmle sarmaş dolaştığı, Dimitrof'un faşizm tahliline hayranlığı, 1928 Komintern hattına doğmatik derecede bağlılığı, bütün bunlar Şafak revizyonistlerinin 70'lerin ortalarına gelindiğinde açıktan, TC devletinin yedeğine geçmesine, dünya düzleminde de Çin'li hem cinsleriyle (bu sefer Teng Hua şürekası ile) birlikte ABD'nin safında yer almalarına muazzam zihinsel kolaylıklar sağladı.

Bugün İP'in komprador "Marksist" ipini çektiğinizde karşınıza, yukarıda aktardığım tarihi dönemeçler, zaman tünelinden çıkıp geliverir.

THKO'nun bugünkü evrimine gelişi görece daha karmaşık olmayan bir serüven izlemiştir.

Dokusunda, esasen fokoist ve Kemalist fikirleri barındıran THKO, 70'lerin ortalarından itibaren süratle, silahlı ekonomizmden, silahsız ekonomizme doğru yol almıştır. Yukarıda sıraladığım uluslararası komünist hareketin hatalarını, doğmatikçe savunan AEP revizyonizmi ile buluşması THKO için, subjektif ve objektif çelişkileri barındırıyordu. Türkiye'nin özgül koşulları bir, THKO'nun ortaya çıkışındaki radikalizm iki. Bu iki faktör, 70'lerin sonlarına doğru AEP cephesinin izlediği legalist ve parlamentarist yolu izlemek için, sonradan TDKP ismini alan grup açısından pek de kolay olmadı. Her şeyden evvel, genç militan kitlesi kendi başına bela idi.

Oysa aynı dönemde, AEP cephesinin en kitlesel partisi olan Brezilya Komünist Partisi, silahlı mücadele yolunu terk edip, legalizme pupa yelken yol alan ilk revizyonist partidir. Öte yandan Kolombiya'daki, AEP yanlısı FARC gerilla hareketi, 80'lerin ortalarından itibaren devletle müzakere masasına oturmaya hazır olduğunu beyan etmiştir.

Buradaki ortak payda AEP'çi çizginin güçlü bir şekilde Sosyal demokratlığa doğru kaydığının göstergesi idi. Ayrıca bu partiler, muazzam şekilde kendi ülkelerindeki Moskova yanlısı revizyonistleri nicelik ve nitelikte taklit etmekteydiler. Cephenin başı Hoca, "Emperylalizm ve Devrim" kitabında, ABD'ye karşı SSCB'yi yeğlemişti. "Ortadoğu Üzerine Notlar"da ise, İran'daki feodal-faşist Mollalara methiyeler diziyordu. 12 Eylül generallerine ve Kemalizm'e olan aşkı ise işin cabası idi. Bütün bunlar, bu cephenin sınıf uzlaşmacılığının en bayağı örnekleri idi.

12 Eylül'ün gelmesi, AEP müdavimi TDKP açısından yol alması gereken doğal süreci sadece erteletti. Ancak, SSCB ve Arnavutluk'ta revizyonist iktidarların yıkılışı ve kızıl burjuvaların tarihe karışması, TDKP'nin gitmek istediği menzile sürat kazandırdı. O yüzden, sanat dergisinden, kültür merkezine, günlük gazeteden, legal partiye, bunların hepsi tipik TKP taklitlerini ve sosyal demokrat bir partiyi andırmaktaydı. (Partinin kurucular listesinde TKP'li eski tüfeklerin olması dikkat çekicidir.) Günlük politik düzlemde legal partinin, Kemalistler'le flört yapması, devrimci güçlerin ve halkın meşru isyanlarını "çocukluk" olarak küçümsemesi hiç de şaşırtıcı olmamıştı.

Marksizm-Leninizm-Maoizm yerine, 1776'daki ABD burjuvazisinin bağımsızlık deklarasyonuna sarılan Ho Şi Minh'i ve Che'yi referans alan, kaçınılmaz olarak bunlarla Kemalizm arasında bir bağ kuran THKP/C'nin en güçlü temsilcisi Dev-Yol'un, bugün sisteme entegrasyonunun tipik ip uçlarını Latin Amerika'da bulmak mümkündür. Sandinista Hareketi ve El Salvador'daki FSLN'nin kah müzakere, kah seçimle iktidara gelip gitmeleri, 70'lerin sonlarındaki Fatsa deneyiminin büyük ölçekli örnekleriydi. Başkan Gonzalo'nun dediği gibi, Bu akımlar "Yeni demokratik devrimin menzilindeki üç büyük dağı devirmeyi hiç bir zaman hedeflemediler." Emperyalist SSCB'ye olan küskünlükleri bu hareketlerin, modern revizyonistlerle flört etmelerine engel olmadı. Toplumu köklü dönüştürmeyi cebberutluk olarak gören, onun yerine bilakis sistemi eleştirmeyi görev bilen Dev-Yol, silahlı belediyeciliği mücadelenin ana ekseni yapmıştı. Alman yeşilciliği, İskandinav sosyal demokratlığını ve Sandinista modelini, SSCB'nin yıkılışının ardından gönül ferahlığı ile tartışa tartışa kabul etti. Bırakalım Maoizmi, "anne"sine, "değer" verdiği Marksizm için "çıplakmış!" diyerek, "Marksizm" defterini kapattı. Üç aşağı beş yukarı aynı kaynaklardan gelen ve aynı süreci yaşayan güçlerle birlikte bugün ÖDP'nin içersinde yer aldı.

İşte, uluslararası komünist hareketteki hatalar ve bu hataları erdem yapan, 70'lerin başında Türkiye'nin siyaset sahnesine militan güç olarak çıkan üç hareketin legalist ve parlamentarist serüvenlerinin kısa tarihçesi. Üç hareket de kendi akımlarının dünya çapında izledikleri sağcı, legalist ve parlamentarist yolu takip ederek, bugün Türkiye'nin siyaset sahnesine "solu" temsil etmeleri için yerleştirildiler. Düzen tarafından ehlileştirilerek, devrime elveda dediler.

Tabloya bakalım. Adı ister Perinçek olsun, ister Kürkçü, ister Tüzel olsun, İster Müftüoğlu yada Uras olsun. Fark etmez! Bunların hiç biri devrimci ruhlarını düzenin vestiyerine bir günde asmadılar. Lenin'in dediği gibi, "onlarca yıllık çalışma tarzı ve alışkanlıklar" onları bu hale getirdi. Demek ki, her Allah diyenin cennete gitmeyeceği gibi, her silahlı mücadele verenin de sonu görüldüğü gibi muzaffer komünist bir devrimle sonuçlanmıyor.

Toplayın bu anlatılanları alt alta. Bu hareketlerin röntgen filminden ortaya, Türkiye'nin bir numaralı sorunu olan Yeni Demokratik Devrim'den vazgeçmek çıkacaktır. Komünizm'e giden sosyalist süreçten ve kaçınılmaz olarak proletarya diktatörlüğünden vazgeçmek çıkacaktır.

Yook, eğer Kaypakkaya geleneğinden gelip de, hala bu hareketlerin bugünkü durumuna ağzı sulanan varsa o zaman, bir dönemler anlamamakta diretenlere istinaden Kaypakkaya'nın dediği gibi "Başkan Mao'nun Kızıl Siyasi İktidar Öğretisini Doğru Kavrayalım" demek, bir kez daha kaçınılmazdır.

Uzun yürüyüşte çoğalmak

Özlem MERAL

İnsanlık binyıllardan bu yana ileriye dönük yürüyüşünü ağır aksak da olsa sürdürüyor, soyunu devam ettirdikçe de yoluna devam edecektir. Zaman diliminin şimdiki kesitinde bu coğrafyada bilimsel sosyalizmi kendine rehber edinen güçlerin, "şekilsiz" ve "köksüz" olduklarının ilk yanılsaması aralanmaya başladı. Artık, ideolojik, politik ve örgütsel şekillenişin tartışılarak netleşmeye doğru süzülüşünü hızlandırmanın ivediliğiyle karşı karşıyayız. Ve yaşanılacak olan netleşme üzerinde belirlenen "saflaşma" bir merkezi yapılanmaya acil ihtiyaç duymaktadır. "Ve Biz Buradayız!" şiarının yükseldiği bir ortamda verilecek yanıtın; "bizler de buradayız" bağırtısıyla daha da çoğalacağına olan inancım tamdır.

Belirlenmiş bir doğrultuyu, diğer bir deyişle yönelimi önemli bir sorun olarak görüyorum. Bu yönelimin teorik açılımlarını pratikten kopuk düşleme aymazlığından kendimi korumayı önemsiyorum. Nihai hedefimiz olan yeni insanın yaratımı olayında iktidarın kolaylaştırıcı etkisini gözardı etmiyorum. İktidarı hedeflemeyen yönelimin, benim açımdan kıymeti harbiyesi yok. Kolaycı anlayışa da sahip değilim. Bugünden yarına iktidar kuşu avuçlarımıza konacak hayalciliğinden uzak bir öngörüye sahibim. İktidarı, özgürleşmenin bir aracı olarak görüyor ve özgürleşmeyi kolaylaştırıcı etkiye sahip olduğu için önemsiyorum. İnsanın özgürleşme eylemini, diğer bir deyişle kendi yetilerini geliştirip serpiştirme olanağını dumura uğratan bürokratik iktidarlara karşı mücadele perspektifiyle donanımlı olma zorunluluğunu bir an dahi elden bırakmamak gerektiğini anlama bilincinden yoksun olmadığımı belirtmeden geçemeyeceğim. Çünkü emperyalizmin ideolojik bombardımanının hakim olduğu bu dönemde, "soyut insanlaşma' ve "global insan" gibi, sınıf orjininden kopuk kavramların bolca kullanıldığı bu süreçlerde daha dikkatli olmak gerektiğini düşünüyorum. Alternatif plan, program ve yönelimlerden yoksunluk, onların ürettiği kavramları çekici kılar.

Olayların toplumsal gelişmelerden bağımsız ele alınamayacağını bilince çıkardıktan sonra, her tarihsel an'ı bilimin süzgecinden geçirmek yönteminin kaçınılmazlığı anlaşılır. Bundan hareketle belirlenen ilkelerin (yaşamdan çıkarılan) üzerine "ayet" yaftası asılırsa, buna "ilkesizlik" demek olası gözükmüyor. Hazır reçeteciliğe karşı "somut koşulların tahlilini" hesaba katan plan ve programlarla ortaya çıkmak başka bir şey, ilkesizlik ayrı bir şeydir. Dondurulmuş kalıplarla hareket tarzı doğmatizmdir. Ve bundan arınmak elzemdir. İktidarı hedefleyen somut ilkelerin, uygulanabilir şeyler olduğunu geçmiş demokratik ve sosyalist devrimlerde gördük. Geleneğin hazır reçeteciliği ağzı yaktığı için, önümüze gelen yaşamdan süzülmüş ilkeleri de üflemenin irade birliğini dinamitlemeye götürebileceğini hesaba katmak zorundayız. Bu, geriye yönelik savrulmanın da poletaryaya değil de emparyalizmin yaratmak istediği "global insan" türüne daha yakın düşer. Böylece sömürü sistemi dizginsiz sahada at koşturma olanağını genişletmiş olur. Onu nasıl alt edeceğinin araç ve yöntemlerinden yoksun bulutlu kafaların, işi burjuva liberallerle ittifaka vardırması işten bile değildir. Yaşamış olduğu ideolojik savrulmuşluktan çıkış noktası olarak; her kötülüğün altında özelleştirmenin yapılamaması anlayışına varır.

Bugün ulusararası durumun proletaryanın aleyhine dönüşü yani sosyalist sistemin çöküşü, savruk teorilerin oluşma zeminine müsait bir ortam sağlamıştır. Bu ağır yenilginin kaynaklarına inilip onlardan ders çıkarmak ve umudu yeniden ayakları üzerine dikmek zor bir iştir. Bu zoru başarma göreviyle karşı karşıya kalan güçlerin bunları aşma yöntemini somutlaması gerekiyor. Bu büyük sorumluluğun omuzlayıcısı olma göreviyle karşı karşıya kalanlar, irade ve eylem birliğinin harekete geçirileceği bir yapılanmanın zorunlu hale geldiğini görmelidirler. Çünkü, toplumsal olaylara müdahale gücü bireysel düzeyde yaratılmış bölük-pörçük teorilerle mümkün değildir. Kollektivizm ve kurumlaşmanın egemenlerle hesaplaşmadaki önemi daha önceki uluslararası hareket ve ülkemizdeki devrimci hareketlerce defalarca sınanmıştır.

Farklı fikirlerin özgürce yarışacağı bir ortam zorunlu koşullardandır. Bunun üzerinde şekillenen eylem ve irade birliğinin kaçınılmazlığı da bir o kadar gerçektir. Yaşama ilişkin teori

ve taktiklerden uzak durmaya "yeni" adını vermek, eskiyi tekrar etmenin ötesine geçmez. Yaşanılan her geçici yenilgilerde düzeniçileşmek ortalıkta bolca kol gezer. Her olumsuzluğun faturası devrimci dönüşümde sebat edenlere çıkarılır. Ve "sen hala orda mısın?", "dinazorluğu elden bırakmaya niyetiniz yok.", "dünya ve ülkedeki gelişmeyi göremiyorsunuz", "Berlin duvarı bile yıkıldı" türü ipe sapa gelmez paslı teorilerle, proletaryanın iktidarını düşleyenlere veryansın edilir.

Siyasal faaliyetlerin örgütsel bir çerçeveye oturtulamadığı bir ortamın, özgürleşme eyleminden uzaklaşılması anlamına geleceğini düşünüyorum. Çeyrek asırlık geleneksel teorilerin bugünkü yaşamı açıklamada yeterli olmadığını da biliyoruz. Yeni teorik açılımlara ve özellikle de güncele ilişkin politikalara gereksinim vardır. Egemenlerin ideolojik saldırılarını boşa çıkaracak uygun yöntemlerin ortaya çıkarılması gerekir. Her türlü teknik olanağın kullanılması konusunda yetkinleşmeye önem verip, "kapitalizmin sonsuzluğu" teorisini tuzlabuz edecek atılımlara olanak verecek yönelimlere yüklenmenin ısrarcılığına omuz verilmeli.

Dağın yalın dilini kullanmaktan aciz anlayışların ötesinde hareket ederken, onun daraltılmış halinin de ötesine çıkmak gerektiğinin aciliyeti orta yerde durmaktadır. İktidarı almanın ideolojik, politik ve örgütsel önderliğine soyunan işçi sınıfının yankılanan avazını, varoşlardaki iktidar hedefli öfkeyi, öğrenci gençliğin akademik-demokratik istemlerini hesaba katmayan, memurların yükselen çığlığına kulak tıkayan bir dağ dili olabilir mi? İktidarın namlu ucundan yoksun hedeflenmesine karşı olduğumuz kadar, ilkesel olarak da her türlü legal olanaklardan yararlanmayı yadsıyan anlayışlara da karşıyız.

Halk savaşının odağına dünyanın fethi konulmalı. Bu fetih, proletaryanın teori ve taktikleriyle aydınlanmalı. Geleneğin daralan halk savaşı teorisi kuru böbürlenmenin sığlığından kurtulmalı. Kendine güvensizliğin dışavurumu olan, "halk savaşı teorisini en iyi biz yaptık. Bakın, ulusal hareketin önderi bile bu hakkımızı teslim etmekten kaçınmıyor" söyleminin bezden zırhı aralanmalıdır. Şu herkes tarafından bilinir; doğru teorilerin uygulama alanı daraltılırsa yaşam bulma şansı sıfırlanır. Üç-beş kahraman ya da "feda ruhlu" kadrolarla varolan tıkanıklığı açıklamaya çalışmak "devrim kitlelerin eseridir" Maoist anlayışını yadsımaktan öteye geçmez.

"Halk savaşının teorisini en iyi biz yaptık" boş böbürlenmesi yerine "neden biz uygulayamadık" sorusunun muhasebesini gelenek yapmaktan ürktüğü için görev bizlere düşmektedir. Bugün başarısızlığın kaynaklarıyla yüzyüze gelme cesaretiyle donanımlı hale gelinmelidir. Bu coğrafya 1930'ların Çin'i değildir. Tarihsel ve toplumsal koşullar tamamen farklıdır, bu farklılık üzerinde yükselmek daha akıllıcadır.

Son süreçlerde komprador kapitalist ilişkilerden söz eden bazı arkadaşlar "sömürge ve yarı sömürge ülkelerde demokratik devrime ihtiyaç kalmadı, sosyalist devrim gündemdedir. Devrimin yolu da halk savaşı değildir" anlayışını dillendirmektedirler. Bu anlayış emperyalizm ile sömürge ve yarı sömürge uluslar arasındaki nitel farklılığı görmemeye götürür. Emperyalist çağın bu önemli özelliğini görmemek emperyalizm ve proleter devrimler çağının yadsınması anlamına gelir. Emperyalizm, sömürdüğü ülkelerde üretici güçlerin gelişmesi önündeki engel olma görevini devam ettiriyor. Ve kendine bağlı ürettiği ürünler üzerinde de tek yanlı bir gelişme ile sömürünün katmerleşmesini sağlıyor.

Komprador kapitalizmin hakim olduğu ülkelerde, emperyalizmin işbirlikçi dayanaklarıyla birlikte birinci derecede devrimin hedefleri durumundadırlar. Böylece gündemde olan sosyalist devrim değil, demokratik devrimdir. Yani bağımsızlık ön plandadır.

Şehirlerin kırlara oranla ağırlık kazandığı ülkemizde devrimin yolu kırlardan şehirlere esaslığını yitirmemiştir. Düşman otoritesinin kırsal bölgedeki zayıp etkisinden yararlanma olanağını kullanmak zorunludur. Bundan şehirlerdeki kitlesel eylemler, başkaldırılar, gösteriler ve isyanlara önderlik etmeme anlayışı çıkarılmamalıdır. Gazi ve 1 Mayıs gibi olayları iktidar eksenli hale getirmek zor bir olay değildir. "Gazi ateşini kırlara taşıyalım" sloganı yerine "Gazide iktidarlaşalım" sloganına sarılmak daha gerçekçi bir slogandır. Genel stratejimizin odağına bulunduğumuz her yerde iktidarlaşmayı koyarsak, merkezileşmiş bir yapıyla iktidarlaşırız.

Bunun yolu da geleneğin darbakış açısı olan "gerilla" grupları içinde partiyi inşa etme" anlayışına karşı, partiyi esas alıp gerilla gruplarını parti içinde örgütlemek görevimiz olmalı.

Uzun erimli yürüyüşlerin, uzun soluklanmalara gereksinimi var. Yüceltilerin aşılmaz sanılan eteklerinde maviye çevrilen gözler, onu aşılır kılmayı başarır. Sancılı sürecin etkili ve kalıcı çıkışa ihtiyacı var. Artık umut ışıldayan yüzünü göstermeli, yaratıcı kudreti nasırlı ellerinde alanlara.

Sabah berraklığındaki türküler uzun yürüyüşte çoğalmalı...

Ateşin üzerine yürüsün emek

Ozan VELİ

Devrim faaliyeti, yoğunlaşmış nitel emeğin ifadesidir. Her alan, her cephede toplu-ca ve tüm varlığıyla ayağa kalkmasıdır insanın. Yürümesidir orun orun. Haykırması, çığlık çığlığa bağırmasıdır çocukların. Düşünmede, fetih sınırlarını koparıp atmak, her umarsızlığın döşünde ateşe tutmaktır dizginsiz yorum gücünü. Turuncu renginde güneşin bağrını eşelemektir, boy boy fideleri çevrelemek için.

Devrim faaliyetinin işçileri, modern çağın tunç sarısı yaratıcıları olarak, toplumun en güçlü dinamiğini oluştururlar. Öncüler, çelik kadavralarda tava gelmiş bilinç hammallığına koşarlar. Yürümenin ve yaratmanın sınırı yoktur onlar için.

Her geride bırakılan badire, bir yenisinin yolunu aralar. Yengiler, yenilgilerle yan yana yürüyecektir. Ateşin küllendiği gecelerde daha da arsız olmalıdır öncülerin yaratıcılığı. Yorgunluklarla mücadele amansız olmalıdır. Sözde kahramanlıklar, keskin çığlıklar koşar adımlarla dolarlar meydanlara, böylesi anlarda. Renkler birbirine karışır. Durup dinlemenin, gözlemleyip yorumlamanın daha zorunlu hale geldiği günlerdir bunlar. Devrim faaliyeti ağır aksak yol girdaplarına düşer böylesi puslu gecelerde. Ama bilinir ki köhnemiş karanlıkların bütün inatçı törelerine rağmen, devrim faaliyeti yürür. Her zor geçitte, geçmeyi göze alanlar olacaktır. Emeğin arzı, yoğunluğnu geçici duraksamalarla aza doğru çekse-de, sınırları daralan emeğin yaratıcı gücü daha nitel seviyelere doğru yükselecektir.

Kapısını çalıp girdik içeri. Beyaz bıyıkları ağzına dökülen yaşlı adam, uzandığı sedirden zoraki doğruldu. "Kusura bakmayın yorgunum" demek oldu ilk sözü. "Bahar geldi işler yoğunlaştı galiba amca" diyoruz.

"İş aynı iş, ama biz azaldık" Anlamak için kulak kesiliyoruz.

"İki yetişkin oğlum vardı, eli iş tutan. Onlar gitti şehre. Üçe bölünen işin tümü bana kaldı. Diğer çocuklar ufak. Bu nedenle çok yoruluyorum."

Amcanın "az kaldık" sözü anlaşılıyor.

"Sizin işte biraz bizim işe benzemiş" diyoruz. Amca, yorgunlukta tavlanmış kıkırdamalarla gülüyor. Derin ir "off" çektikten sonra.

"Gücünü işten sakınmazsan, iş insana dayanmaz" diyor.

Kıssadan hisse alıyoruz dersimizi. Emeği yoğunlaştırmak, ateşi daha çok harlamak gerekiyor.

Değer yaratan emek, öğretmen bilinciyle ışıdığında, yaşama hükümran olabilecek en güçlü erek yola koyulmuş demektir. Mücadele cepheleri kendi gerekleri dahilinde ayrıştırılarak, öncelik sonralık bağlamında, plan ve kural dahilinde yaratma eyleminde yoğunlaşmak, mücadeleci insanı güzel kılacaktır. Bir tekyanla, bir tek değerle yetinmek öncü bilinci kuşanmış faaliyetin dışında olmalıdır.

Devrim faaliyetinin işçileri, kuşandıkları yaratıcı erdemlerle şaşkınlığa boğmuşlardır çoğu kez seyircilerini. Bu gün bu şaşkınlıkları büyütmek daha da gereklidir. Küçük olanaklardan büyük imkanlar yaratmak; işlevsiz olanı faal kılmak, edilğini aktifleştirmek yoğunlaşmış en üst boyuttaki nitel emeğin ürünü olacaktır. Kollektivitenin zayıfladığı/daraldığı her dönem, bireysel sorumluluk sınırları daha da genişlemiş olur. Bilinmelidir ki, en üst düzeyde kollektivitenin kendisi de, bireysel yetkinliklerin toplumsallaşması ile elde edilecektir. Bireysel yetileri geliştirmek, gelişiminin önününü açmak, çok yönlü bir gelişime yöneltmek öncü bilincin gözlemlenmesi gereken en önemli yanlardan biridir.

Devrim işçileri açısından, hergün olduğu gibi bugünde faaliyeti yoğunlaştırmak, yaygınlaştırmak esas olandır. Zaman, mırın-kırın etmelere tahammülsüzdür. Koşullar, dalında duramayan şeftali dolgunluğu kadar tavındadır. Dirayet ve cesareti çağırır yanıbaşına, alınları kan kınalı Newroz çiçekleri. "Ölünecekse, gün bu gündür" diyor, tüm ateş tanrıları.

Savaş cephelerinin faaliyeti uzvların tümüne pay edilmiştir. Çünkü esasa oturan halka orasıdır. Her atılan adım, Munzur'un patikalarına seslenmelidir. Giysiler arazi rengi kuşanmalıdır baştan başa. Randevuların tümü gerilla çağrılarına endekslenmelidir. Zaman, bir pusu, bir çember, bir baskın anı dakikliğinde üleşilmelidir. Kavga nereden sürükleyecekse güneşi, maratonun yönü oraya çevrilmelidir. Yürek atışları, tetiğini sesine dü-

şen endişelerle sevişmelidir. Sevişmelerin en cazibelisi, silah şakırtılarındaki toprak kokusuna armağan edilmelidir. Ateş, ateş dağlardaki şafak vaktini işaretlemelidir. Daha çok, daha çok türküler koşulmalıdır halaylara. Ve ateş renginde çekim merkezleri kurulmalıdır ülkelerimizin kırlarına. Tez elden yapılmalıdır bütün bunlar.

Yenilgilerden öğrenmek, olguları nedenleriyle birlikte kavramakla başlar. Ateşin daha gür yangınlara dönüşmesi, bu kavramın işaretlediği güzergahta ısrarın iksirini yudumlamakla olanaklıdır. Öğrenmede yoğunlaşmak da bir nitel emek sorunudur. Yöntemi ve yorumu derinleştirmek, geliştirmek gerekmektedir. Hiç bir maddi ve manevi kazanımın kendiliğinden gelişmesi, bahar pancarları gibi topraktan bitmesi beklenemez. Ateşi harlamak, iyi bir istem, kötü olmayan bir niyet sorunu değildir. Tamamen olguları ve gelişmelerin yönünü kavrama, ve aktif iradi müdahalede bulunma sorunudur.

Boş, anlamsız ve de sidik yarışı ahengindeki çekişmeleri bir tarafa bırakmak, her doğruyu toplumsal pratik sürecin kendi gerçekliğinde tanıtlanır duruma getirmek aslolandır. Bunu yapmamak, emeğin nitel seviyesini gölgelemek; emek yoğunluğunu kendi elleriyle engellemek olur. Densiz, seviyesiz saldırıların tümü seni, gerekli yoğunlaşmadan alıkoymak içindir. Bu zemine girmekten özenle kaçınmak, her devrim işçisinin gözetmesi gereken esaslardan biridir.

Gün vakur adımlarla geceyi yarmanın; keskin bakışlarla yıldızları kuşatmanın zamanıdır. Seni bu erekten alıkoyacak her türden ayrık illetine karşı ol.

YENİ DOĞAN'A

Bak doruklara tırmanır
yine kasırgalar
sarı bir çocuğun göz
renginde
kuramın kan damlamış
hareketine vurgun

Öyle bükme boynunu
umudun yıkımlarda
arlandı diye
bir kuş dalına
dönemedi diye
bir gül kokuna
ölemedi diye
AĞLAMA

bak çocuklarına
kalın tabulardan
sıyrılmış
emeğinde berrak
gönlünde yiğit
yiğit bir güneşin
koşumundalar

biraz değil benim annem
çok zor olacak
bu son doğum
bu son doğum töresinde
bir ilk başlangıç
doğuracak
ve inan ki rahminde
senin
diyeti başlangıç olan
nice doğumlar adlanacak
katlanamadık
devedikeni hummasına
hamallık insana olsun

istedik
sonsuz ufkuna güneş
yürüsün
çocuklar çığlığında
gülsün diyedir
acıların rengini
suya verişimiz

Ve benim annem
tan yeri atımında doğdu
bu çocuk
tarifi eşgalsiz bir hudut
gözleri içli ve derin
kendi renginden
aldı adını
kar sularında yıkadık
göbeğini
ayaklarının ucunda
fırtına dili

Çırılçıplaktı doğarken
bilimin koynunda bir
ödünsüz olgu
kokusunda yetmişiki
ruhu
Vartinik coşkusu
ve maddenin
gelişiminde berrak
tarihin yazım anı

bu çocuk senin
bu çocuk senin olacak
sancısı senin
sancısı seni saracak benim
annem

Ozan Veli

UZUN YÜRÜYÜŞ

Eğitimdeki eksikliklerimize kısa bir vurgu

Nur BAHAR

Lenin 1902'de yazmış olduğu bir makalede "parti içinde ciddi bir eğitimin ve devrimci öğretimin bulunmayışından" söz eder. Bunu okuyunca, geçmişten günümüze kadar, mücadele yürüttüğümüz coğrafyalardaki devrimci hareketlerin durumu hemen akla geliyor.

Bütün Marksizm-Leninizm ve Maoizm'den gıdasını alan devrimci hareketlere şöyle bir göz atarsak ciddi bir eğitim yoksunluğu ve beraberinde darbakış açısının hakimiyeti kendini göstermektedir. Bu nedenledir ki toplumsal süreci ve kendi içinde bulunduğumuz süreci kavramaktan uzağız. Genel geçer söylemlerle işi kotarmaya çalışıyoruz.

Devrimci hareketlere ve kendimize baktığımızda, değişen-dönüşen toplumsal sürecin kavranamamasının, doğmatik düşünce tarzından muzdarip olunmasının, kitlelerden uzaklaşılarak marjinalleşilmesinin, grupçu bakış açısının hakimiyetinin ve buna benzer birçok sorunun temelinde devrimci eğitim-öğretimin eksikliği kendini ortaya koymaktadır. Bunun nedeni gerçek devrimci eğitim, öğretimin nasıl olması gerektiğini bilmemekten kaynaklı. Şimdi kimileri buna karşı çıkacaktır, "Biz insanlarımızı şöyle eğitiyoruz, böyle geliştiriyoruz" diye. Evet gerçekten de bir eğitim vardır; insanları daraltan, sorglayıcılık-araştırmacılık yönünü körelten, amir-memur ilişkisini beyinlere yerleştiren ve kuru ajitatif sözlerle dolduruşa getiren bir mekanizma. Aslında eğitimsizlik mekanizması demek daha doğru bir tanım olurdu harhalde. Eğitimimiz, işin özünü anlatmaktan, derinliğine inmekten yoksundur. Örgütlü bireyleri değerlendirdiğimizde kendi ideolojik-politik hattını bilen, güncele ilişkin politikalar üreten veya üretmek için kafa yoran çok az sayıda insan vardır. Genelde örgütlü bireyler, bildik söylemleri tekrar etmenin ötesine geçememektedirler.

Soldaki marjinal çevreyi kırmak ve insanların gelişim yönünü açmak için (dolayısıyla bu varolan siyasi yapılanmaların da değişmesi, gelişip-güçlenmesi demektir) neler yapabiliriz sorusuna ana hatlarıyla bazı cevaplar verebiliriz.

Öncelikle örgütlü mücadele içine giren bireylerin araştırma sorgulama yönlerinin gelişmesine önem vermeliyiz. Eğer birey bu yönlü gelişirse her dönem mücadelenin ne tür bir boyut kazandığını ve hangi ihtiyaçları dayattığını, nasıl bir seyir izlemesi gerektiğini, karşısına çıkan soruları nasıl ortadan kaldıracağını bilir ve o kararlılık içinde olur. Çünkü o, düşünen, bu uğurda dönüştüren insandır. Yeniye açıktır. Dünyaya dar bir pencereden değil, yorumlamak ve değiştirmek için her yönden bakar. Üzerinde yaşadığı toprakta var olan toplumu değiştirme mücadelesinden kendisi için en uygun olan mücadele biçimini seçer, bu uğurda da savaşır. Dolayısıyla, içinde bulunduğu yapılanmanın da sorunlarına vakıf olur, çözümüne katkıda bulunur ya da çözüm yöntemleri üretir.

Tabii bireyin araştırma-sorgulama yönünü geliştirirken kendine ve proleter ideolojinin yol göstericiliğine güvenini de geliştirmeliyiz. Eğer birey, proletaryanın haklı davasına inanırsa, hangi sorunla karşılaşırsa karşılaşsın yönünü bulacaktır. Mücadeleyi yükseltmek için çaba içinde olacaktır. Eğer bireyin önünü açarsak kendine güveni gelişir. Bu güven ancak teoriyle pratiğin bütünlüğü içinde kazanılır. Salt birine ağırlık verirsek diğer taraf topal kalacaktır. Çünkü, salt teori bireyi aydın ukalalığına götürecekken, salt pratik de "gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım" gibi dar bir anlayışa sürükleyecektir. Devrimci yapılanmalar iki anlayıştan da fazlasıyla muzdariptir. Bundan dolayıdır ki, teorik olarak bilgi aktarırken, pratik yaşamda bunu uygulayabilceği alanlar yaratmalı, ona yükümlülükler vermeliyiz. Böylelikle birey teorisini, örgütlenme biçimini ve kendini yaşamın bütünlüğü içinde sınar ve bundan çıkardığı doğruları sistemli bir hale getirmesini, yanlışlarını pratikten çıkarmasını öğrenir. Birey teori-pratik bütünlüğü içinde kendini öyle geliştirmelidir ki, pratikte yaşanan somut bir durumda müdahaleci ve fikir üretici olsun, bir konu hakkında yorum yapmak için varolan dergisinde ne yazılacağını bekler hale gelmesin.

Ayrıca her örgütlü birey kitlelerle kaynaşmalı, onların söylemek, konuşmak istediği şeyleri dinlemeli, hayat tecrübelerinden öğrenmeli, dinlerken gösterdiği alçak gönüllüğe öğretirken de sahip olmalı, kısacası "kitlelerden kitlelere" anlayışını hayata geçirmelidir.

Aslında, söylenecek, yazılacak çok şey var daha, ama devrimciler olarak katetmemiz gereken çok mesafe olduğundan zaman zaman kalemimizi dillendireceğiz.

Türküler üzerine bir konuşma*

Atilla ÖZKIRIMLI

Bildiğim kadarıyla yeni bir plağın hazırlıkları içindesiniz. Daha çok da marşlar ve sizin deyiminizle "türkümsü marşlar" üzerinde çalışıyorsunuz. Bu türkülerin bir doğuş nedeni var mı?

Dinlediğiniz bu türküler ya kişisel nedenlerle tek tek, ya bir hikayeye bağlı olarak ya da toplumu etkileyen büyük olayların çevresinde yaratılmışlardır.

Marşları bu bağlamda düşünmemiz gerekiyor öyleyse.

Elbette. Marşlar, adından da anlaşılacağı gibi yürüyen ve yürüten bir müziktir. Bir eylem müziğidir. Bir düşüncenin, bir sevincin başkalarına geçmesinde ve yayılmasında son derece etkindir. Kalabalıkları kolayca etkiler, coşturur, birleştirir. Gerek böyle kitlesel bir müzik olmasıyla, gerek yürüyüşe ve birlikteliğe en uygun ritm biçimi olan ikili ve dörtlü vuruşlarda yazılmasıyla, türkülerden ayrılır. Çünkü türküler her türlü ritmde söylenen bir müzik türüdür. Toplumsal içerikleri olsa bile kökeninde bireyseldirler, ama birlikte söylendikleri zaman da güzeldirler. Nitekim bizim toplumumuzda türkülerin birlikte söylenmesi, insanlarımızı birlikteliğe, ortaklığa alıştırır. İşte toplulukların söylediği marşlar, bu geleneğe de dayanarak, toplumsal gelişmeler karşısında, özellikle günümüzde çok etkin bir işlev kazanmışlardır. Yeni plağımda marşların, marşımsı türkülerin ağır basmasının nedeni bu. Ayrıca türküler de var. Bu türküler de içerik olarak marşlarla bütünleşmekte.

Bütünleşmek dediniz de... Siz türküleri hep birbiri ardından, sanki birbirini bütünlercesine oluşturuyorsunuz. Zorunlu bir şey mi bu?

İster bir büyük ozanı olsun, ister toplumu etkileyen bir büyük olayı, hep kendi türküleriyle bir bütünlük içinde duyurmayı uygun buluyorum. Türkülerin yanyana gelmesiyle hem anlatım güç kazanır, hem de konu daha iyi anlaşılabilir. "Seferberlik Türküleri"nde, "Yunus Emre"de, "Karacaoğlan"da, "Pir Sultan Abdal"da, "Şiirler ve Türküler"de, "Köroğlu"nda ve "El Kapıları"nda hep böyle düşündüm.

Bir şey daha var yalnız. Sözünü ettiğiniz plaklarınızda ya bir halk ozanının türkülerini ya da anonim türküleri kendi yorumunuzla söylüyorduunuz. Oysa şimdi bir başka yanınıza daha tanık oluyoruz. Yeni türkülerinizin çoğunda söz ve düzenleme sizin adınızı taşıyor. Bu konuda söyleyecekleriniz...

Eskiden beri vardı bu aslında. Ama ben kendimi böylesine ortaya koymak istemiyordum. Türkü biçiminde yazdığım sözler oluyordu. Bunları tıpkı halk ozanlarında olduğu gibi varolan ezgilerden birine bağlayarak söylüyordum yada bu sözler için yeni bir ezgi düşünüyordum.

Önceleri yalnız sizin belirttiğiniz türküler ağır basıyordu, ben de kendimi onlarla geliştiriyordum. Halk ozanları da böyledir. Mevcut olanı söyleye söyleye, geliştire geliştire kendileri de söylemeye başlarlar sonunda. Önceden var olan bir birikim olarak etkiler onları, değerlendirilir. Gelişir. Ve sonunda bireysel yaratmaya geçilir.

Bir Alman folklorcusu beni "yeni bir halk ozanı tipi" olarak niteledi. doğrusu ben de, bu halimle benimsedim bu nitelemeyi. Okumuş, müzik eğitimi görmüşüm. Ama elimde saz var ve halk ozanları gibi söylüyorum, halkın ezgileriyle söylüyorum, çağdaş yorumlar getiriyorum.

Söz sözü açıyor, yanıtlar da yeni soruları getiriyor. Türkülerimizin Batı müziği ölçüleriyle söylenişi konusunda da değişik görüşleriniz olmalı...

Her toplumda ses sanatçısının söyleyişinin o toplumun üslubunu yansıtması, o toplumun üslubunda olması gerekir. Daha açık söylersek, bizim toplumumuzun bir türküsünün söylenişi, bir yabancının söyleyişinden farklı olmalıdır. Batıda da böyledir. Dışardan bakıldığında, Batı müziğindeki icranın hepsi birbirine benziyormuş gibi görünür, ama Batı müziğindeki toplumların kişilikleri gene de belli olur. Her ulusun icracısı kendi özelliklerini taşır. Beraber gibi olan şey ancak kültür ve tekniğin beraberliğidir. Bizim için de söz konusudur bu. Aynı niteliği bizde de, Doğu müziğiyle Doğu kültüründe de görürüz. Dışardan baktığımızda, bizim klasik sanat müziği denilen müzik, Bizans, Arap, Fars müziği gibi görünebilir. Oysa bu yalnızca ortak kültürden gelen bir özelliktir. Aslında bu kültürün içinde olanların hepsinin müziği kendi müziğidir. Bu sorunun çözümünü; bunun en güzel, en ilginç örneğini bugünkü Azerbaycan sanatçılarında görmekteyiz. Raşit Beybutov, Zeynep Hanlarova ve diğer Azerbeycan sanatçıları, hepsi konservatuar mezunudur. Batı müziği eğitimi içinde yetişmişlerdir. Ama kendi müziklerini yaparken tam Azerbeycan üslubu içindedirler. Ne bir Alman, ne bir İtalyan gibi söylerler türkülerini. Bu düşüncelerimi Türk hafif müziğine kadar bugün Türkiye'de icra edilen bütün müzik türleri için genelleyebilirsiniz.

Özenmelerden ve özentilerden sıyrılmak, kendi benliği, ulusallığı içinde evrenselliğe açılmak, ulaşmak. Yani kendi tadını yitirmeden, yabancılaşmadan. İnsan kendini yenilemeye elverişli bir yaratıktır. Bunun için yabancılaşmaya gerek yok.

*Bu söyleşi, Şehir Tiyatrolarının 12. Gençlik Günleri için hazırlanmış **Ruhi Su Dostlar Korosu** tanıtım broşüründen alınmıştır.

("Gözaltında kaybedilmesinden....")

Dede DOĞAN

Bilinen öyküyü anlatıyordu: "Sen çobanla köylünün hikayesini biliyorsundur!"

Zannettim yeni bir öykü anlatacak. "Anlat bakalım," dedim. Anlatmaya başlayınca, bildiğimiz öykü olduğunu anladım. Ok yaydan çıkmıştı, öyküyü tekrar dinlemek zorundaydım.

"Şimdi anlatacağım hikayeyi niye anlatıyorum, biliyorsun değil mi?"

"Niye?"

"Canım anlamamazlıktan gelme, pekala anlıyorsun!"

Sohbetimiz sırasında dostumuzu gücendirecek birşey mi yapmıştım!

Düşündüm, bulamadım!

Dostumuz öyküyü kinayeli bir şekilde anlatıyordu. Anlatırken her cümlenin sonrasında artık birşeyler anlamış olmamı bekliyordu.

Diliyle anlatıyor, gözüyle soruyordu.

"Köyün birinde koyunları otlatması için bir çoban tutmuşlar. Çoban birkaç gün koyunları otlatmış. Sabahtan akşama dek dağın başında bir koyunlar, bir kendisi!... Canı sıkılmaya başlamış. Can sıkıntısını gidermek için de aklına muzip bir fikir gelmiş!..."

Gözlerimi kapattım, canım sıkılmıştı. Anlatılan öykü can sıkıntımı gidermiyor, daha da artırıyordu. Dostumuz canımın sıkıldığının farkındaydı. Can sıkmak amacında olduğu da belliydi. Bir şeylere öfkeli, öfkesine kaynaklık eden sorunun yanıtının, anlattığı öyküde olduğunu düşünüyordu.

"Bir gün çoban, köye koşarak bağırmaya başlamış

-Kurt vaar!.. Kurt vaar!...

Köylüler işlerini bırakmış, telaşla çobana yardıma gelmişler.

-Hani kurt nerede?

Ancak çoban, kahkaha krizleri içinde, kendileriyle alay ediyormuş...

-Nasıl da kandırdım sizi, hemen inandınız!

Köylüler kızmışlar, bağırıp çağırmışlar, öfkeli bir şekilde işlerinin başına geri dönmüşler.

Olay ertesi gün de tekrarlanmış... Sonraki gün de!.. Köylüleri kandırmak çobanın çok hoşuna gidiyormuş, epey eğleniyor, zamanı böylece sıkıntısız geçiriyormuş...

Gel zaman git zaman, bir gün, koyun sürüsüne gerçekten kurt saldırmış. Çoban köye doğru koşmaya başlamış:

-Kurt vaar!... Kurt vaar!...

Köylüler çobanın feryadını duymuşlar, ancak çobanın gene kendilerini kandırdığını düşünmüşler. Zavallı çobanın yardım isteğine aldırış etmemişler.

Kurt gelmiş, sürüyü kırmış geçirmiş... bir sürü koyun ölmüş..."

Sabırla dinledim anlatılanı...

Dostumuz gözümün içine baktı ve sordu:

"Anladın değil mi?"

Yakın bir arkadaşımı eleştirdiğini hissetmiştim. Biraz sonra da bu kişinin polisin gözaltına aldığı ortak arkadaşımız olduğunu öğrendim.

Gözaltına alınması ilk değildi. Yıllar önce de cezaevlerini tek tek ziyaret etme zorunluluğunu yaşamıştı. Gözü karaydı. Davranışlarında eleştirilecek çok yön vardı, ama yaşamını mücadeleci olarak anlamlandıran bir arkadaşımızdı.

Dostumuzun eleştirisini anlamıştım. O, her gözaltına alınma olayından sonra, gözaltına alınan kişinin "yaşamından endişe duyuluyor" diye açıklama yapılmasından rahatsızlık duyuyordu!

Kendimce, her gözaltı olayının Türkiye gibi bir ülkede insanın yaşama hakkını riske soktuğunu anlatmaya çalıştım. Son yıllarda gözaltında ölümlerin arttığını, kayıpların çoğaldığını söyledim.

Dostumuz beni dinliyordu ama inançsız dinliyordu.

Konuşma biraz uzadı. Sonunda, beni inançsız dinlemesindeki inadın, "kanıksamaya neden olan davranışlara" dikkat etmem için olduğunu düşünmeye başladım.

"Dostum bak, bu kaygının kaynağı o arkadaş değil ki!" dedim. "Kaynak, her gözaltı olayını endişeye büründürenler. Böylece devrimcileri sindireceklerini zannediyorlar."

"İhtiyar beni pekala anladın! Daha fazla konuşmanın alemi yok!"

Dostumuz bir konuştu, bir dinledi. "Yaşamından endişe ediliyor" türünden haberlerin artmasının yanında bir de son dönemlerde, "gözaltında kaybedilmiş olacağından endişe edilen" diye haberlerin türediğini söyledi.

"Hah!" dedim, "Seni şimdi anladım!"

"Yaaa!.."

"Dostum, bu ülkede gözaltına alınanların yaşamından endişe duyulmalı... Senin biraz önce eleştirdiğin endişe tepkisi aslında doğru bir tepki. Ancak şimdi söylediğini, gözaltında kaybedilmiş olacağından bahseden haberlerden ürkmeli... Bu biraz başka birşey oluyor!.. Gözaltına alınan kişinin öldürülmesine hiç yok yere vesile olunabilir. Çobanın kurt hikayesini şimdi daha iyi anlıyorum. Zira yaşadığımız şu günlerde sistem bir zümreyi katilleştirmiş durumda..."

Dostumuz bunun üzerine, solcu gazetelerde yayınlanmış birkaç haberi örnek verdi ve dedi ki:

"Siz kağıtla kalemle uğraşan kişilersiniz. Solcu gazetelerde ve dergilerde yazılar yazıyorsunuz. Yahu laflarınıza biraz dikkat etseniz olmaz mı?"

Kendimi savunmanın bir anlamı yoktu. Kurunun yanında yaş da yanıyordu. Çoğu zaman yanlışlığını ispat ettiğimiz kavramlar, gözümüzün içine baka baka sayfalarda yer alıyordu. Ne de olsa yanlışları ayıklayıp, olayları ve olguları berrakça anlatmayı beceremeyen bir kalem topluluğuydu ki, avukatıyla, gazetecisiyle, dernekçisiyle, sendikacısıyla...

Selam dostlar,

Derginizin ücüncü sayısını da çıkardınız. Halen hedeflerinizden uzaksınız. Tecrübesizlik hemen kendisini belli ediyor. Şu anda diğer sol, devrimci, yurtsever dergilerden fazla bir farkınız yok. Tek farkınız halen içinizde beslediğiniz umutlardır. Eğer olaylara bir an önce müdahale ederseniz, az da olsa hedefinize yönelmeye başlarsınız.

Sizin gibi ben de dağıtım işinden şikayetçiyim. Derginin ikinci sayısı elime geçmedi. Gerçek şu ki; birinci ve üçüncü sayı tesadüfen elime geçti. Birinci sayıdan sonra size yazdığım yazı da abone olacağımı belirtmeme rağmen, olamadım. Çünkü birinci dergiyi dernekten alıp eve götürmüşler. Adresiniz olmadığı için de abone olamadım. Bu düşüncemden halen caymış değilim. Sadece yöntem değişikliği yapmaya karar verdim. Şöyleki; bankaya yatıracağım para için, ekstra on mark yatırmak zorundayım. Bu da iki dergi parası demek. Çözüm olarak şunu sunabilirim: dergiyi dağıtan arkadaşı bularak, abone parasını ona veririm. Ne de olsa bu arkadaş diğer dergilerin parasını gönderiyor. Hepsini birlikte gönderir. Ben de dergimi her ay bu arkadaştan alırım. Bu vesileyle Avrupa'daki diğer dostlarımızı da böyle hareket etmeye çağırıyorum.

Mayıs sayısını da okuduktan sonra, bazı eksiklerinizi belirtmekte fayda görüyorum. (Ayrıca okur mektubu sayfasında yayınlanmasını istediğim iki kısa yazımıda yolluyorum.)

1-Kürtçe sayfayı halen açmış değilsiniz.

2-Farklı çevrelerle bağlantı kuramamışsınız.

3-Kültür ve sanat sayfası yeterli değil.

Bununla birlikte, her sayıda bir sonraki sayıda hangi konuya ağırlık vereceğinizi yazarsınız, katılmak (yazmak) isteyen okurlarınız da önceden yazılarını size yazabilirler(gönderebilirler).

Son olarak bir uyarıda bulunmak istiyorum: Dergiyi bir kaç kişinin yazı yazdığı, bir platforma çevirmeyiniz. Çevremizde onlarca insan var. Farklı mesleklerden. Onları teşvik edelim, kendi dallarında yazsınlar. Bir dergiye yazı yazmak için, yazar olmak zorunda olmadıklarını onlara anlatalım. Örneğin, bir öğretmen eğitim(okul) hakkında, doktor sağlık konusunda, mühendis kendi dalında yazı yazabilir. Tabiiki dergide yazı yazma sanatı, yöntemi üzerine bilgi verilmelidir. Böylece, bir taraftan yeni insanlar kazanırken, bir taraftan da yetenekli kişileri ortaya çıkarabiliriz.

NASIL BİR YOL İZLENMELİ?

Derginin ilk sayısında düşüncelerinizin genel bir çerçevesini çizmiştiniz. Hedefleriniz ve seçtiğiniz yol gerçekten de çok uzun. Geçmişten kalan olumsuzlukları da göz önünde bulundurursak, uzun yolunuzun aynı zamanda ne kadar zor olduğunu da görebiliyoruz. Fakat imkansız değildir. Nasıl bir yol izlemelisiniz? Daha öncekiler gibi olmaması gerektiğini biliyoruz. O halde nasıl bir yol? Şöyle basit bir yöntem deneyebilirsiniz: Madem ki Kaypakkaya'nın çizdiği yoldan geliyorsunuz. Önce bu yolun bir muhasebesini yapmalısınız. Bence bu dönemlere göre ayrıştırılmalıdır. Ve dosya olarak sunulmalıdır. Mustafa Suphiler'den başlamalısınız. Çünkü bu konuda fazla bir bilgimizin olduğunu iddia edemiyorum. İlk komünist partinin kurucusunun Mustafa Suphi olduğunu biliyoruz. Ya diğer yönleri? Yani Mustafa Suphi partiyi nasıl, hangi şartlarda kurdu? Öldürülünceye kadar ki süreçte neredeydi? Neler yaptı? İlk KP olduğuna göre epeyce zaafları olmuştur bunlar nelerdir? Doğruları nelerdi? Atatürk tarafından öldürüldüğünü nasıl öğrendik? Kanıtlayabiliyormuyuz? Bunlara benzer onlarca, yüzlerce sorunun yanıtını, ayrıntılarına kadar cevaplandırabilmeliyiz. Amacımız yüzeysellikten, kaba başlıklardan arınmak değil mi? Bu olay bile kendi başına bol sayfalı bir dosyadır.

Bundan sonraki dosyada İ. Kaypakkaya'nın kurduğu KP'nin tarihi hakkında olmalıdır. İbrahim'in tahlillerini ele aldıktan sonra. Neden pratiğe uygulanamadığını her açıdan ortaya koymalısınız. Koymalısınız ki, aynı hataları tekrar yapmayalım. 25 yıldır kimsenin, bırakalım aşmasını, kimsenin halen yanına dahi yaklaşamadığı bu düşüncelerin, doğruluğunun kaynağı neydi? O gencecik insanın yaptığın neden 25 yıldır binlerce insanın gelip geçtiği KP yapamıyor?

Üçüncü dosya olarak Türkiye ve Kuzey Kürdistan devrimci tarihine genel bir bakış olmalıdır. Yanlışlarını-doğrularını o zamanki koşulları göz önüne alarak irdelemelisiniz.

Böylece geçmişimizi tekrar ve daha geniş, daha bilimsel bir şekilde ele aldıktan sonra:

Geleceğin toplumu ile ilgili projelerimizi ortaya koymak için yeni araştırmalara girişmeliyiz. Yeni öncünün iskeletini ve etini, kanını, damarını nasıl vücuda getireceğimizi ortaya koymalıyız.

Dağdaki, şehirdeki, okul, dernek, dergi, gazete, bilimsel araştırmalar daki, ekonomideki kısacası her alandaki yeni mücadele tarzımızı ortaya koymalıyız. Kendiliğinden gelişen, hantal, düzensiz çalışma (mücadele) tarzını artık terk etmeliyiz.

AVRUPA'DA EYLEMLER VE İNSANLARIN ÖTEKİ YÜZÜ

Ülkemizde meydana gelen her olay, Avrupa'da da yankısını buluyor. Güçlü ya da zayıf. Bu noktada, her eylemde gözlemlediğim bir olayı anlatmak istiyorum. Eylemlerin başlamasından sonra, insanlar kendi aralarında tartışmaya başlarlar. Eylemin zayıflığını, katılımın azlığı, eylem tarzındaki kısırlık, insanların eylem anındaki yanlış tavırları vb. Hatta bazılarının tartışması şöyle bir tespite varabiliyor:

"Bu örgüt zaten hep böyle düzensiz ve hazırlıksızdır. Doğru dürüst bir iş yaptıklarını görmedik. İnsanlar çok duyarsız. Çıkarı olmayan yürüyüşlere ve gecelere katılmıyor." Eleştiriler böyle devam ediyor...

Eylemin bir anında eleştiride bulunanları ellerinde pankartla veya dövizle görebiliyorsunuz. Seviniyorsunuz. Ama bir dakika sonra sevinciniz kursağınızda kalıyor. Çünkü pankartı ve dövizi tutanlar fotoğraf makinelerine poz veriyorlar. Bir kaç fotoğraf çektikten sonra, bu kişileri bir daha göremiyorsunuz. Anlıyorsunuz ki yakında iltica için mahkemeye çıkacaklar. Delil gerekli! İlticacıların sayısı arttıkça, eylemdeki sayıda o oranda artmaktadır. Her eylemde aynı manzarayla karşılaştığınız için, istemeyerek de olsa, aklınızda birde şu soru gelebiliyor: Her şey parti için mi, yoksa parti kişiler için mi?

YARİN YANAĞINDAN GAYRI HERŞEYİ PAYLAŞMAK İÇİN...

Bu cümlenin içerdiği düşüncenin hangi tarihte ve hangi kişi tarafından ortaya konulduğunu bilmiyorum. Fakat bizim ülkemizde hangi şartlar altında dile getirildiğini tahmin edebiliyorum. Bu

şartları görebilmek için cümlenin sonundaki üç kelimeye bakmalıyız; herşeyi paylaşmak için... Çünkü bu üç kelime, bizim gelecekte kurmayı düşündüğümüz sistemin temel düşüncesini oluşturuyor. Mülkiyetin ortaklığını.

Biz sondaki bu üç kelimelik düşünceyi, bir zamanlar tek başına dile getiriyorduk. Yani "yarin yanağından gayrı" düşüncesi (kelimeleri) kullanılmıyordu. Gün geldi devlet bu düşüncemizi bize karşı kullanmaya başladı. Toplumun bu konudaki geri düşüncelerine hitap ederek: devrimciler, sosyalistler, komünistler eşleri (kastedilen eşlerden bayan olanıdır) dahil herşeyi paylaşmak için savaşıyorlar. Toplum bir anda mülkiyetin paylaşımını unutarak, eşlerinde paylaşılmak istendiğini homurdanmaya başladı. Çünkü sistem onlara kadının da bir mal, satılacak bir mülkiyet olduğunu empoze etmiştir. İşte bu noktada komünistler, kendilerinin bu konudaki gerçek düşüncelerini ısrarla topluma anlatmak yerine, geri adım attılar. Toplumun geri düşüncelerine hitap ederek; "yarin yanağından gayrı, herşeyi paylaşmak için.." sloganını ortaya koydular. Hem de bu sloganın ne anlama geldiğini hiç mi hiç irdelemeden!

Birçoğumuz buna benzer nice örnekler görmüşüzdür. En çarpıcısı ise bir zamanlar kullanılan "bacım" kelimesidir. Bu kelimenin ortaya çıkışı da başlıktaki cümlenin çıkışının aynısıdır: İnsanlar kadın-erkek karışık dağlarda savaşırken, köylülerimiz savaştan çok, kadınların erkeklerle birlikte dağlarda olmalarına kafayı takmışlardı. "Ateş ile barut yanyana olurmuymuş?" Bundan rahatsız olan halk savaşçıları, sorunu üstüne gitmek yerine, kısa kesip atmayı tercih ettiler: Bacım. Fakat gün geldi, doğal bir şekilde, mücadelenin dönüştürücü gücüyle kadın-erkek birbirine sevdalandı. Devrim nikahıyla, bu en güzel sevdayı taçlandırdılar. Ne yazık ki başta yaptıkları hata başlarına bela oldu. Köylüler bu defa/ devletin de propagandasıyla daha sert tepki gösterdiler. "İnsan düne kadar bacım dediği, hatta kjrvem dediği kişiyle evlenir mi?"

Bu örneği de verdikten sonra tekrar, başa dönelim. Cümlenin içindeki kelimeleri, cümlenin bütünündeki geri düşünceyi irdeleylelim;

a) Yarin; buradaki yarin bayan olduğu gün gibi ortadadır. Çünkü toplumumuzda mal gibi görülüpte paylaşılamayan kişi kadındır. Erkekler daha serbesttir.

b) Yanak; mecaz anlamda kullanılmış. Hedef alınan esasında cinselliktir, yani namusun indirgendiği kadının bacak arasıdır. Yoksa yanak gerçek anlamda herkesle paylaşılır. Arkadaşını, anneni, babanı, kardeşlerini, mücadele dostlarını, tanıdığını vb yanaktan öperek selamlarsın.

c) Herşeyi; bu kelime devrimci anlamda tüm mülkiyeti yani malı kapsamaktadır. Yarin yanağının, herşey kelimesiyle aynı kefeye konulması, onu da mülk, mal gibi görmektir.

d) Paylaşmak; bu kelime de devrimciler tarafından mülkiyet, mal için kullanılan bir kelimedir. Tabii herşey kelimesiyle birlikte kullandığımızda. Ayrı olarak kullanıldığında, iki insan arasındaki özgürce birliktelikte bir paylaşımdır.

Cümleyi genel anlamıyla ele alırsak; toplumun geri düşünceleri olan, namusun kutsallığı, namusun bacak arasında olduğu, kadının bir mal olduğu, evliliğin tapulamak olarak algılanması, cümlenin tümünde gizli olarak barınmaktadır. Bu geri düşüncelere karşı biz:

"Her insan, kendi cinsel yaşamının özünü ve biçimini tayin konusunda özgürdür. Devletin ve toplumun, bireyin farklı cinsel yaşam ve cins değiştirme hakkı üzerinde baskı kurma ve kendisini yargıç yerine koyarak hüküm yürütme hakkı yoktur. Tarihi, insanlık tarihi kadar eski olan bu sorunun, insanların temel yaşam biçimlerinden birisi olduğu bilince çıkarılmalıdır"(1) düşüncesini savunmak zorundayız.

Eminim ki bir çoğumuz, bu cümlenin derinliklerindeki anlamını hiç düşünmemişizdir. Çünkü toplumun hoşuna giden bir cümle. Üzerimizdeki eleştiri okları kalkmış. Oysa bu cümleyle, iki insan arasındaki ilişkiye ve kişinin vücudu üzerindeki hakkına müdahale ediyoruz.

Geçmişte bu konuda şeriatçılarla yarışırcasına, hatalar yaptık. Devrimci mücadelenin ilk zamanlarında (1970-1980) aktif olan insanlarımıza bir soralım. Dinledikçe tüylerinizin diken diken olduğunu fark edeceksiniz.

Yazımı bir alıntı ile bitirmek istiyorum. "Dişi ve erkek ögeden oluşan insan gövdesinin, yani akıllara durgunluk veren bu diyalektik bütünlüğün, ne zaman ve nerede, hangi ögenin şaşırtıcı egemenliğini yaşatacağını sorun haline getirmek doğal mıdır? Hiç bir devrim, bu tip zıt ögelerin macerasından korkmaz."(2)

1-M. Oruçoğlu, Taslağın Taslağı-3, Uzun Yürüyüş Sayı:3
2-Age

N. ASLAN/Almanya

***

Merhaba;

Her yeni çıkan sosyalist siyasal dergi gibi Uzun Yürüyüş'ü de umutla aldım.

İlk sayıdaki "Sosyalist basın nereye?" yazısını okuyunca bu kez umudumun boşa gitmeyeceğini düşündüm. Bu dergi anlamsız-demogojik-halk avcısı bir polemik dergisi olmayacak, her sayıda bilimselliğe giderek yaklaşan makaleler ve polemikler yayınlayacaktı. Eleştiri-özeleştiri mekanizmasını gerçekten işletecek canlı bir tartışma ortamını yaratacaktı. Kendi dışındakileri yok saymayacak, toptan kötü diye niteleyip eleştiri adı altında hakaret etmeyecekti. Kendisini dev aynasında görmeyecek, yanlışlarının üzerini örtmeyecek ve böylece gerçeğin ışığına her geçen gün yakınlaşacaktı. Elbette bu arada teori üretmekle yetinmeyip güncel mücadelenin ihtiyaçlarını da gözönünde bulunduracaktı.

Umutların bu minval üzreydi.

Sinan Gülen imzalı "Her 1 Mayıs, yüreğim yaralı" yazı ilk düşkırıklığı oldu. Herşeyden önce İP ve EP'i aynı saflarda değerlendirme kurnazlığı var ki kabul edilemez. "Evrensel" işçi sınıfı basını anlamında önemli bir gelişmedir ve sahip çıkılmalıdır. Hata ve eksiklerini gidermesinin yolu da buradan geçiyor. Gazeteye hiçbir katkıda bulunmadan özellikle de satın almama politikası yürütülerek yapılan şey barikatın -en hafif deyimiyle- dışında olmaktır. "Evrensel gazetesinin en önemli sorunu "sınıf". İnsanların katledilmesinden çok devrimci örgütlerin olumsuzluklarını ve bu olumsuzlukları 'sınıf'a zararları noktasındaki yakınmaları oluşturuyordu."

Sinan Gülen böyle diyor. Anlaşılan Evrensel'in 2 Mayıs tarihli başyazısında devrimci gruplara yöneltilen eleştiri S. Gülen'in gazetenin diğer kısımlarını okumasına engel olmuş. Başyazının okunmasından, S.Gülen'in aklında kalan yalnızca bu mu?(Bu eleştirinin yerinde bir eleştiri olduğu ayrı bir konu)

Türkiye Cumhuriyeti'nin her krizde, her sorunda "dış mihraklar" masalına sarılması gibi biz de her sorunu TC'nin provakasyonlarına, saldırganlığına bağlayıp işin içinden sıyrılmayı mı düşüneceğiz? TC'nin yetmiş küsur yıllık yüzü biliniyor. Emek cephesinin bu bilinen

yüz karşısında ne yaptığıdır daha önemli olan. Emek cephesi her geçen gün daha uyanık olmayı, deneyimlerden eleştiri-özeleştiri yoluyla öğrenmeyi ve kendisini genişletmeyi başarabiliyor mu? Emek cephesi bu provakasyonları geri püskürtmeyi başarabilecek mi?

S.Gülen aynı sayıdaki F.Dündar'ın yazısını okusun. Radikal sola yönelttiği eleştirilerin Evrensel'in eleştirilerinden daha az 'radikal' olduğu söylenebilir mi? Sayı 4'te Ş.Kaya'nın kullandığı başlıkla söylersek: "Tarihin tanıklığından öğrenmek" ne zaman mümkün olacak?

Ey "Uzun Yürüyüş" okurları,

Serdar Çakmak'ın, "1 Mayıs'a ilişkin yaptığı açıklamalarla, komprador 'Marksist' İP'i iplemiyorum. İkiz kardeşi EP'i ise hiç takmıyorum." saptamasını haklı kılacak en ufak bir bilgi ya da bilgi kırıntısı var mı aynı yazının içinde?

Ayrıca S.Çakmak İP'i ve EP'i (neden aynı kefeye koyduğunu açıklama gereği duymamış) ipleseydi ne olurdu çok merak ediyorum.

Daha sorumlu bir yayın çizgisi umarak başarı dileklerimi sunuyorum.

Selim KAYA/İstanbul

***

Merhaba arkadaşlar,

3. sayısını çıkardığınız Uzun Yürüyüş Dergisi'ni başından beri takip etmekteyim. Derginin 4. sayısından sonra ayrıca genişçe bir değerlendirme yazısı göndermekle birlikte şu an söylebileceğim yayın anlayışınızı en genel anlamıyla beğeniyor olduğumdur.

Bu yazımda, 3. sayıda çıkan Sinan Gülen ve Fatma Dündar isimli arkadaşların 1 Mayısla ilgli olarak yazdıkları yazılarda gördüğüm bir kaç eksiği belirtmek istiyorum.

96 1 Mayıs'ı bildiğimiz gibi, Türkiye devrimci hareketi, ulusal kurtuluş mücadelesi ve sınıf mücadelesi açısından derslerle dolu ve derin izler bırakarak geride kalmıştır. Bu seneki 1 Mayıs'a toplumda yer alan tüm ezilen sınıf ve katmanlar kendi kimlikleri ile katılmışlardır. 1 Mayıs'a katılan sınıf ve katmanların hem katılışları hem de alanda gösterdikleri tavır bizler açısından öğretici olmuştur. Uzun Yürüyüş dergisi mayıs ayının ortalarına doğru çıkmıştı. Bu arada da bir dizi "sol/sosyalist" yayın çıkmış, 1 Mayıs'a dair değerlendirmelerini inceleme imkanı bulabilmiştik. "Sol/sosyalist" basında çıkan değerlendirmeler her iki arkadaşın yazıların kuvvetlendirici bir işlev görmeliydi. Oysa, her iki arkadaş da, anlayabildiğim kadarıyla, kendi gözlemleri ile yetinmişlerdir. Bu eksiklik diğer degilerdeki yazılarda da kendini hissetiriyordu. Dergi sayfalarından izleyebildiğim kadarıyla alanda taşınan pankart, döviz, flama, vb. şeylerde, işçi sanıfına dair, anti-sömürgeci savaşa dair, işsizlik, köy yakma ve boşlaltmalara dair sloganlar ya yoktu ya da yok denecek kadar azdı. İşçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma gününde böylesine yazı ve dövizlerin öne çıkarılmamış olmasını arkadaşlar yazılarında mutlaka ele almalıydılar. Aşağı-yukarı tüm çevreler dergilerinde yoğun ajitatif bir söylemle "en disiplinli", "en militan" olduklarını, 1 Mayıs'a kendilerinin damga vurduklarını, önderlik ettiklerini yazmışlardı. Çoğunluğu, 1 Mayıs'ı kazanılmış bir "zafer" olarak değerlendirip kitlelerin büyük oranda düzenden koptuğu tesbitini yapıyorlardı. Onların dedikleri gibi, kitleler düzenle bağlarını koparmış olsalardı, bu çok sevindirici bir durum olurdu. Fakat bu tesbitler subjektif tesbitlerdi. F. Dündar arkadaşın yazısında bu konuya değinilmiş, fakat değini satır aralarında gizli kalmıştır. Her iki yazar arkadaş da bu subjektif tesbitlere değinip ileride devrimci harekete ve işçi sınıfına vereceği zararın altını çizmeliydiler. Uzun Yürüyüş dergisinde çıkan iki yazıda görebildiğim eksikler bunlardır, diyebilirim.

Değerlendirmelerimizi yaparken olay ve olguları doğru ele almak, doğru analizler yapmak ve doğru sonuçlar çıkarmak bizlere olduğu kadar devrimin ve sosyalizmin dostlarına da yararlı olacaktır. Buradan hareketle denilebilir ki, 96 1 Mayıs'ının en önemli kazanımlarından birisi, ulusal kurtuluş mücadelesi güçleri, Türkiye solu ve işçi sınıfı herşeye rağmen oldukça yoğun bir katılımla alanlarda buluşabilmişlerdir. 1 Mayıs'taki olayların epeyce bir olumsuzluk barındırmasına karşın, sendika ağaları ve sarı sendikacılar geniş emekçi kitlelerinin gözünde teşhir olmaktan kendilerini kurtaramamışlardır...

Başta da dediğim gibi. Uzun Yürüyüş'e dair genel değerlendirmemi 4. sayıdan sonra yapmayı ve sizlere ulaştırmayı düşünüyorum. Yayın anlayışınızı genel olarak beğendiğimi bir kere daha belirtmekte fayda var. Elimden geldiğince eleştirilerimle Uzun Yürüyüş'e katkıda bulunmak, ilerletmek istiyorum. Tüm dostlara dergide çıkan yazıları eleştircl bir gözle okumalarını, eleştirilerini mutlaka dergiye iletmelerini önerirken, Uzun Yürüyüş çalışanlarına başarılar diliyorum.

İrfan GÜR/Buca Cezaevi

***

Arkadaşlar,

Partizan Sesi okuru olduğumu belirterek başlamak istiyorum.

Edebiyatçı Herzen ilk romanının adına "Suçlu kim" sorusunu uygun görmüş. Kuşkusuz o, sınırlı bir yaşam alanıyla sınırlayarak bu soruyu soruyor. Ve yaşananları resmettikten sonra yanıtı okurdan bekliyor.

Bugün coğrafyamızın havasını soluyan herkes bu ünlü soruyu kendi kendisine sormak zorunda değil mi? Ve sormakla da yetinmeyip yanıtına ulaşmak, ulaştığı bu yanıt koşutunda pratik sergilemekten öte bir insani uğraş olabilir mi? Hele de renksizliğe belenmiş coğrafyamızı gökkuşağı renkleriyle boyamak gibi bir derdimiz var ise, bu sorunun daha ivedilikle sorulması ve yanıtlanması gerekmiyor mu? Evet suçlu kim? Bu soruyu bir kez daha yineleyerek derim ki: Suçlu, doğar doğmaz yaşam tragedyası içinde, rolleri belirlenmiş ve bu rollere uygun davranmaktan başka şansı olmayan milyonlar değil, bu milyonların içinde şu veya bu biçimde doğa ve toplum yasalarını kavramış, ve rollerini bilinçli iradeleriyle belirlemelerinde hiç bir engeli olmayan bizlerden başka kim olabilir ki?

Suçlu benim, suçlu sensin, suçlu bizleriz... Suçlu esas problemi gören gözlerin bu problemi görmezden gelmesi ve ikincil sorunlara odaklanmasıdır. Ülkemiz devrimci-komünist yapılanmalarının hepsi bu suçla şu veya bu oranda tanışıktır. Bu gerçeği böylece teslim edip, suçtan arınmanın çabasını vermedikçe değiştirmek ve dönüştürmek konusunda ne kadar arzulu ve iyi niyetli olursak olalım bir arpa boyu yol katetmeyeceğimiz aşikardır. Sisteme yönelmiş hiçbir gücü küçümsemeden, her gücü kendi gücümüz bilip destek vermedikçe coğrafyamızı güldürmenin utkuya ulaşmanın olanaksızığına inanmak gerek... İşte bu bakış açısıyla "Uzun Yürüyüş"ü çıkaran arkadaşları destekliyor ve bu desteğe koşut olarak eleştiri ve önerilerimi eksik etmeyeceğimi belirtiyorum.

Başarı ve sevgi dileklerimle.

Ceylan H. /Sağmalcılar Cezaevi

Baki MURAT / Avustralya

UZUN YÜRÜYÜŞ OKURLARINA VE YAZARLARINA

Dergimiz Uzun Yürüyüş'ün 6. sayısını yeni bir dönemeç olarak önümüze koymaktayız. Bu dönemeçte derginin kurumlaşması ve planlı-programlı bir çalışmaya yönelmesi doğrultusunda atılacak adımların sistemli bir şekilde gerçekleştirilmesi için derginin sac ayaklarından birini teşkil eden okur ve yazarlarımızın da bu biçimlenişe destek olması, öneri ve eleştirileriyle katkı sunması önemli bir gereklilikliktir.

Dergimiz Uzun Yürüyüş çıkışıyla birlikte söylem ve içerikte farklılaşmasına ve bu noktalarda hatırı sayılır bir etki yaratmasına rağmen, derinlik ve planlılık noktasında istediğimiz niteliği yakalayabilmiş değiliz. Bu anlamda yazar ve okurlarımıza bazı noktalarda hatırlatmalarda ve önerilerde bulunmak istiyoruz:

-Yazıların çok uzun olmamasını tercih ediyoruz.(Araştırma-inceleme yazıları için 5 dergi sayfası, yorum yazıları için 2 dergi sayfası olmalıdır.)

-Yazılarda tekrarlardan ve yüzeysel eleştirilerden kaçınılmalı

-Kişileri değil, düşünceleri hedef almalı

-İddiaların altı doldurulmalı,

-Uzun cümleler kurulmamalı(Neredeyse 1 paragraf 1 cümleden oluşabilmekte, bu da anlatılmak istenen düşüncelerin anlamını yitirmesine neden olmaktadır.)

-Yazılarda rumuz kullanılmamasının daha gerçekçi ve inandırıcı olacağını düşünüyoruz.

-Yazılarda, özellikle inceleme-araştırma yazılarında muhakkak kaynak belirtilmelidir.

Dağıtım hala önümüzde önemli bir sorun olarak durmaktadır. Dağıtımımızı belli başlı kitapçılar aracılığıyla sağlıyoruz. Bunun dışındaki en önemli dayanak okurlarımızdır. Önemli bir desteğin ve emeğin ürünü olan dergimizin etkin olabilmesi, dağıtımımızın düzenli ve geniş olmasıyla sağlanacaktır. Bundan dolayı okurlarımız hem düzenli hem de geniş bir dağıtımın katılımcıları olmalıdır. Bu nokta üzerinde hassasiyetle durulmalıdır.

Dergi paralarının düzenli bir şekilde ulaştırılması dergimizin daha düzenli ve nitelikli çıkmasında etkili olacaktır. Dergimizin kurumlaşmasını sağlayacak en önemli etken kendi ayakları üzerinde duracabileceği bir ekonomik temeldir. Hem dağıtımı kolaylaştıracak hemde ekonomik katkı olacak **abone olma-abone bulma çalışması** acil bir ihtiyaç olarak hayata geçirilmelidir. Okuyucularımızın bu noktada duyarlı olacaklarına inanıyoruz.

Yayınevimiz ekonomik sorunlarını aştıkça ve kurumlaşmasındaki eksiklikleri giderdikçe farklı ürünler sunma düşüncesindedir. Başta kitap ve broşür olmak üzere yeni çalışmalara adım atacağız. Bu noktadaki planlarımızı hayata geçirebilmemiz için hem dergimiz Uzun Yürüyüş'ü düzene oturtmak ve belli bir niteliğe kavuşturmak, hem de ekonomik anlamda daha kendine güvenli bir hal almasını sağlamak gerekiyor. Bu noktada okurlarımızın her türlü olanağıyla seferber olması şarttır.

Dergimizin biçim ve içerik açısından daha da gelişmesi, zengin bir arşive sahip olması için görsel malzeme olacak resim, karikatür vb. çeşitli yayınlara ihtiyacı olmaktadır. Bu noktada özellikle yurtdışında bulunan okurlarımızın (daha geniş olanaklara sahip olduklarından) yaratıcı ve çalışkan olmalarını istiyoruz.

Dergimizin genel karekterine uygun, çeşitli araştırma yazıları ve belge niteliğindeki (faydalanılabilecek çeşitli yazıların yayınlandığı yayınlar da olabilir) ürünlerin dergimize ulaştırılması, dergimizin içerik zenginliğinde mesafe katetmesine yardımcı olacaktır.

Burada bir noktaya değinmek istiyoruz :Dergimizde "YÜZ FİKİR" sayfalarında yayınladığımız yazılar **genellikle** içerik, üslup ve yöntem olarak olumlamadığımız yönleri olan, yazılardır. Bu sayfalarda da tabii ki belli bir nitelik ve düzey gözetiyoruz. Fakat nisbi olarak daha esnek olduğumuz da ortadadır. Bu sayfalarda yayınlanan yazılar eleştirilirken derginin yaklaşımlarıymış gibi ifadelendirilerek eleştirilmemelidir. Eleştirilen ve olumsuzlanan yazılara yanıtlar yazılırsa, fikir zenginliği ve yanlışlara karşı mücadele açısından daha doğru hareket edilmiş olur.

Dergimiz şimdiye kadar her ayın ortalarında çıktı. Dergimizin çıkış tarihini düzenleyeceğimizi duyurmuştuk. Bu sayımızı Temmuz-Ağustos sayısı olarak çıkardıktan sonra, **Eylül ayından itibaren, dergimiz her ayın 1'inde büromuzda ve kitapçılarda olacak şekilde** kendimizi ayarlayacağız. Yazılar en geç her ayın **18**'inde elimize ulaşacak şekilde gönderilmelidir. Okuyucularımızın ve yazarlarımızın da ürünlerini göndermek için bu tarihi baz almalarını istiyoruz. Dergimizin her ayın 1'inde elinize ulaşması için ekonomik sorunlar ve dağıtım sorunlarında yardımlarınızın gerektiğini bir daha vurgulama ihtiyacı duyuyoruz.

Daha yetkin ve etkin bir dergi yaratmak için.....

TEK BAŞINA

Ben tek başına ne yapabilirim
Diye düşündü biri
Ve hiçbir şey yapmamaya
Karar verdi

Ben tek başına ne yapabilirim
Diye düşündü bir öteki
Ve yalnızlığının
Kaytuluğuna çekildi

Ben tek başına ne yapabilirim
Diye düşündü üçüncü
Ve tek başına
Düşünmeyi sürdürdü

Ben tek başına ne yapabilirim
Diye düşündü yüz binler
Ve tek başınalıklarını
Sürdürdüler

Ben tek başına ne yapabilirim
Diye düşündü milyonlar
Milyonlarcaydılar
Ve tek başınaydılar

Bu arada
Birileri
Onlar adına
Kararlar vermekteydi

Tek başına
Olduklarını sananlar
Topluca, ortadan
Kaldırıldılar...

Ataol Behramoğlu